

KARYS

1978
BALANDIS-APRIL
Nr. 4

KARYS

1978
Nr. 4 (1541)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:
S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajame
Pasaulyje"

BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės Žinios"
Leidžia:
L.V.S. RAMOVĖ N.Y. SKYRIUS

TURINYS

Gen. Antanas Gustaitis	viršelis
J. Petraitis — Tautos garbė ar jos egzistencija	133
Z. Raulinaitis — Nautimaro karalija ir Lietuva	139
Artileristas — Antroji Baterija	144
J. Strazdas — Br. gen. A. Gustaičio bėgimo tragedija	148
J. Gediminėnas — Netikrovės debesys I	151
M. Šimkus — Baltimorės Lietuvių Dainos Draugija	153
TREMTIES TRIMITAS	156
J. Gliuda — Šaulių platforma ir misija	158
KARINĖS ŽINIOS	169
KRONIKA	170

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — K. JUŠKAITIS, Los Angeles — O. ŽADVYDAS, Australia — V. ŠALKŪNAS

JUNGTINĖSE AMERIKOS

VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus
CHICAGO, IL — "Gifts International",
"Parama", Baly's Radio & Television
CLEVELAND, OH — F. Eidintas
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv.
Antano Parapijos Spaudos Kioskas),
V. Perminas
OMAHA, NB — Pr. Kovas
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

PLATINTOJAI

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, P.
Misevičius, Aug. Kuolas
MONTREAL, QUE. — Parish Library

ANGLIJOJE

"Dainora" — 14 Priory Road; Kew, Surrey; TW9 3DF. Tel. 01-940 6377

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Bahnhofstr. 11

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas, 22 Slevin St., No. Geelong,
3215, Vic.
W. Paluk, 1 Brentnall Ave., Blair Athol
5084, SA
S. Pačėsa, 13 Orchid Road, Guildford,
NSW, 2161

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams — \$10.00, pusmečiui — \$5.00, atskiro nr. — \$1.00
Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world
Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA
Printed by THE FRANCISCAN FATHERS PRESS, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207

Subscription \$10.00 per year. Single copy \$1.00. — Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y. Publication No. 291500

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgavintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 4 (1541)

BALANDIS — APRIL

1978

TAUTOS GARBĖ AR JOS EGZISTENCIJA

JUOZAS PETRAITIS

(Melbournas, Australija)

— Be reikalo nepakelk, be garbės nenuleisk!
— Tai mums gerai pažįstama formulė, tariama įteikiant kardą kariūnui, pakeliamam į karininko laipsnį. Toj formulėj yra trys esminės sąvokos: kardas, reikalas ir garbė. Atrodo, kad jei pakėlęs kardą nustotum garbės, kitaip sakant, pralaimėtum, — geriau jo nekelti. Gyvenime gi pasitaiko, kad reikalas yra svarbesnis už garbę, net už pačią gyvybę ir tokiu atveju tenka pasirinkti — nusilenkti jėgai, ar žūti nelygioj kovoj.

Šios formulės dėsnius taikant mūsų tautos gyvenime, kyla klausimas: ar mes teisingai pasielgėme nepakėlę kardo mūsų lemiamuose istoriniuose įvykiuose, kurių eigoj mes nustojome savo valstybinės egzistencijos?

Kardą, t.y., kariuomenę, mes turėjome. Reikalas buvo gyvybinis — jų būta net penki trumpam dviejų metų laikotarpyje, kurių kiekvienas iš jų pastatė mus prieš pasirinkimą: garbingas lapas tautos istorijoje, ar jos egzistencija. Mūsų politiniai vadai, nerizikuodami tautos likimu, pasirinko visais atvejais antrąjį išeičių.

Mes šiandien klausiamo, ar jie teisingai pasirinko, patys savo tarpe neturėdami tuo klausimu vieningos nuomonės. Mūsų nuomonės svyruoja nuo vieno kraštutinumo į kitą. Vieni priima tą sprendimą kaip vienintelę logišką išvadą buvusiose sąlygose, kiti, priešingai, teigia, kad mes turėjome gintis legendarinio Margio pavyzdžiu. Treti ieško kompromiso sakydami, kad mums reikėjo priešintis, traukiantis į Vakarus, arba protesto ženklą sudaryti egzilinę vyriausybę laisvajame pasaulyje. Žodžiu, nežiūrint, kad mums šiandien yra daug kas žinoma, kas anais kritiškais momentais nebuvo žinoma mūsų vadovybei,

mes vis dėlto neturime vieningos nuomonės taip svarbiu klausimu.

Vadovaują asmenys, darę tuos sprendimus, arba buvę svarbiose politinio gyvenimo pozicijose, yra parašę ir išleidę savo atsiminimus bei polemizavę spaudoj savo asmeniui, nuomonei ar sprendimui išryškinti ir apginti. Nežiūrint, kad visi tie atsiminimai, kuriuo vardu jie bebūtų pavadinti, yra subjektyvūs, bet gi jie atskleidė daug visuomenei nežinomų faktų ir todėl jie pasiliks istoriniais šaltiniais mūsų būsimiems istorikams. Savaime aišku, kad tie atsiminimai sukėlė daug polemikos ir ginčų skaitančios visuomenės tarpe, kur oponentai ne kartą padažydavo savo plunksnas ne į rašalą, bet į tulžį.

Tad žvilgterėkime į netolimą praeitį ir pasvarstykime, ką lietuvių tauta turėjo daryti šiais atvejais:

1. Lenkijai įteikus mums ultimatumą, 1938. III.18, dėl santykių sunormavimo.
2. Vokietijai užimant Klaipėdą, 1939.III.22.
3. Vokietijai spiriant mus atsiimti Vilnių, 1939 m. rugsėjo mėn.
4. Sovietams įvedant savo militarines bazes, 1939.X.10 ir
5. Sovietams galutinai okupuojant Lietuvą, 1940.VI.15.

Kaip matome, paskutiniujie dviejų nepriklausomybės metų laikotarpyje Lietuva buvo net penkis kartus pastatyta prieš dilemą: pakelti kardą ar ne? Kad ir trumpai, prisiminkime pačius svarbiausius istorinius faktus čia suminėtai atvejais.

LENKIJOS ULTIMATUMAS

Vilniaus problema nėra vien tik kaimynų ginčas dėl teritorijos. Jos pagrinde yra Lietuvos —

Lenkijos santykių raida nuo pat 1385 metų, t.y., nuo tų laikų, kai Lenkija pradėjo planuoti per Jogailos-Jadvygos jungtuves sujungti ir pačias valstybes. Tad nenuostabu, kad Vilnius, kaip Lietuvos sostinė, buvo pagrindinis varžybų objektas. Griūvant caro imperijai ir joje vykstant kruvinais raudonųjų revoliucijai, tiek lietuviai, tiek lenkai valė savo kraštus nuo plėšikaujančių raudonųjų gaujų, bet lenkai nepasitenkino savo teritorija ir veržėsi toliau į Lietuvą. Kovoms vykstant, pakartotinai buvo su lenkais kalbama ir deramasi ir pagaliau buvo kreiptasi į Tautų Sąjungą pagalbos. Nežiūrint visų derybų, Tautų Sąjungos intervencijos, bei pasirašytos Suvalkų sutarties, gen. Želigovskis, sukilėlio titulu, užėmė Vilnių ir apie trečdalį Lietuvos.

Lenkams įsitvirtinus Vilniuje, Lietuva ieškojo teisybės Tautų Sąjungoje, kuri pripažinusi, kad Lenkijos avantiūra esanti "Europos skandalas", pasiūlė reikalą išspręsti plebiscitu — tegu patys vilniečiai pasisako, kam jie norėtų priklausyti. Lietuva, principiniai sutikusi, reikalavo laisvo ir bešališko plebiscito, bet lenkai savo kariuomenę atitraukti atsisakė. Lietuva visas savo viltis dėjo į Tautų S-gą, kurios forume ji kietai kariavo už savo teises. Nežiūrint Tautų S-gos pastangų rasti abiem pusėm priimtina išeičių, lenkai pravedė Vilniuje rinkimus, kuriuos boikotavo lietuviai, žydai ir gudai. Taip vien lenkų išrinktas seimas nutarė prisijungti prie Lenkijos, kas ir buvo padaryta.

Lietuva, vis dar tikėdama Tautų S-gos teisingumu ir jos galybe, ieškojo joje atramos, bet galutiname rezultate ir čia apsigylė, o militariškai ji buvo per silpna su Lenkija kariauti.

Tą savo smurto aktą Lenkija stengėsi visą laiką legalizuoti. Vyko visa eilė posėdžių ir derybų Tautų S-goje ir savo tarpe, kurie nieko nedavė. Tada iš lenkų pusės prasidėjo spaudimas "sunormalizuoti" su Lietuva visokeriopą susisiekimą — paštu, telefonu, geležinkeliais, upėmis. Faktiškai, tai būtų buvę netiesioginis pripažinimas esamos padėties. Lietuva savo nusistatyme stovėjo tvirtai — pirma išspręskime pagrindinį klausimą, o tada kalbėkime apie kitus. Nieko nepadėjo ir mums palankus Haagos tribunolo sprendimas (1931.I.24), kad "galioją tarptautiniai pasižadėjimai neįpareigoja Lietuvos dabartinėmis aplinkybėmis imtis reikalingų priemonių trafikui, arba kaip kurioms eismo kategorijoms atidaryti".

Taip moraliai sustiprinta Lietuva, nežiūrint Tautų S-gos spaudimo, protesto ženklan atsisakė užmezgti normalius santykius su Lenkija, savo

nusistatymą Haagos tribunole formuluodama sekančiai: "Tautinės garbės ir gyvųjų interesų supratimas neleidžia Lietuvai įeiti į normalius santykius, kol nebus atitaisytas nusikaltimas tarptautinei teisei, kurio auka tapo Lietuva".

Tokia padėtis tęsėsi ligi 1938 metų, nežiūrint privačių asmenų pastangų aukštose pozicijose surasti bazę susitarimui. Abiem pusėm tvirtai laikantis Vilniaus klausimu, tos pastangos nebuvo sėkmingos. Savaime aišku, toks mažo kaimyno atkaklus laikymasis skaudžiai pažeidė išdidaus lenko ambiciją ir jis laukė progos "pamokytį" nesukalbama kaimyną. Sulaukė. Nelemtas įvykis 1938.III.7, Lietuvos pasienio sargybiniui pašovus nežinia kuriuo tikslu mūsų pusėje besislapančių lenkų pasienio policininką, lenkų propagandos buvo išpūstas virš bet kokios proporcijos. Taip paruošusi dirvą savo tautoje, Lenkijos vyriausybė ultimatyviai pareikalavo mus sunormuoti tarptautinius santykius. Ultimatumo atmetimas, pagal jo dvasią, reikštų karą, nors niekas netikėjo, kad tik santykių sunormavimas buvo vienintelis lenkų tikslas. Net ir sovietų užsienių reikalų ministeris Litvinovas tą ultimatumo motyvą — santykių sunormavimą — pavadino "nekaltais drabužėliais", po kuriais slepiasi daug rimtesni reikalai. Litvinovas užtikrino, kad visos Europos simpatijos yra mūsų pusėje, bet mums to neužteko, kad galėtumėm išeiti prieš lenkus.

Tuo tarpu, visa Lenkijos propagandos mašinerija buvo paleista į darbą, su demonstracijomis, eisenomis, mingais. Į Vilnių atvyko pats ginkluotų jėgų vadas, maršalas Rydz-Smigly. Įaudrinta minia šaukė: "Maršale, vesk mus į Kauną!"

Lietuvos vyriausybė ultimatumo sąlygas priėmė pareikšdama, kad ji nusilenkianti jėgai, bet ne teisei. Karo grėsmė buvo pašalinta Lietuvos garbės sąskaiton. Ar tai garbei apginti Lietuva pakėlė kardą? Ne. Jį pakėlė tik vieni vienas vilnietis, Pranas Žizmaras, iššaukęs dvikovon lenką, savo agitacinę kalboj išniekinusį Lietuvą. Visa Lietuva didžiavosi tuo narsuoliu, nepabūgsiu pavojaus tiek fizinio, tiek politinio. Deja, tas mūsų patriotas, kaip ir daugelis panašių į jį, dingo Gulago archipelage.

Tos dvi fazės Vilniaus problemoje yra skirtingos tarptautiniu atžvilgiu. Pirmoji, t.y., Vilniaus netekimas Nepriklausomybės kovų eigoje buvo nulemtas tik jėga. Mūsų didieji kaimynai, dėl savo pačių tuolaikinių problemų, buvo visai nesuinteresuoti rezultatais, nors sovietai ir buvo mums Vilnių pripažinę pagal taikos sutartį.

Antroji fazė, ultimatumo atveju, abu kaimynai — Vokietija ir Sov. S-ga — buvo tiesiogiai

niai suinteresuotos Lietuvos nepriklausomybės išlaikymu, žinoma, kiekviena savo motyvais. Mat, Vokietija laikė Lietuvą mainų objektu lenkams už Dancigą ir koridorių. Jeigu konflikto atveju lenkai užimtų Lietuvą, vokiečiams nebeliktų ko besiūlyti lenkams už Dancigą. Tam tikslui vokiečiai turėjo paruoštus planus, karo veiksmams prasidėjus, tuoj pat užimti Klaipėdą su didesne Žemaitijos dalimi ligi Dubysos. Sovietai tuo atveju, būtų ėję "gelbėti" Lietuvos. Reiškia, antrasis pasaulinis karas būtų prasidėjęs pusantų metų anksčiau ir pradinė kovos arena būtų buvusi Lietuva. Kadangi "didieji" tokiam karui dar nebuvo pasiruošę, jie primygtinai patarė mums laikytis realios politikos, kitaip sakant, ultimatumą priimti. Pasirinkimo nebuvo.

Dar viena ir paskutinė proga pakelti kardą už Vilnių atsirado mums 1939 metais, vokiečiams likviduojant Lenkiją. Proga buvo auksinė, rezultatai garantuoti, nes patys vokiečiai pasiūlė mums atsiimti Vilnių, žinoma, su jų pagalba. Lietuva už tos meškerės negriebė, nežiūrint, kad sliėkas pats lindo į burną. Koks būtų buvęs Lietuvos likimas, kaip vokiečių sąjungininko? Jeigu rusai, prisidengdami "savitarpės pagalbos" sutartimi žiauriai nuterėjo Lietuvą ją "draugiškai" užėmę, tai kas galėtų numanyti pasėkas, jei jie į Lietuvą būtų atėję kaip į priešo kraštą? Prisiminkime Berlyno likimą rusams jį užėmus. Be to, būtumėm užsitraukę amžiną Vakarų pasaulio rūstybę, kuris buvo lenkų sąjungininkas, nežiūrint, kad galutiname rezultate lenkai buvo

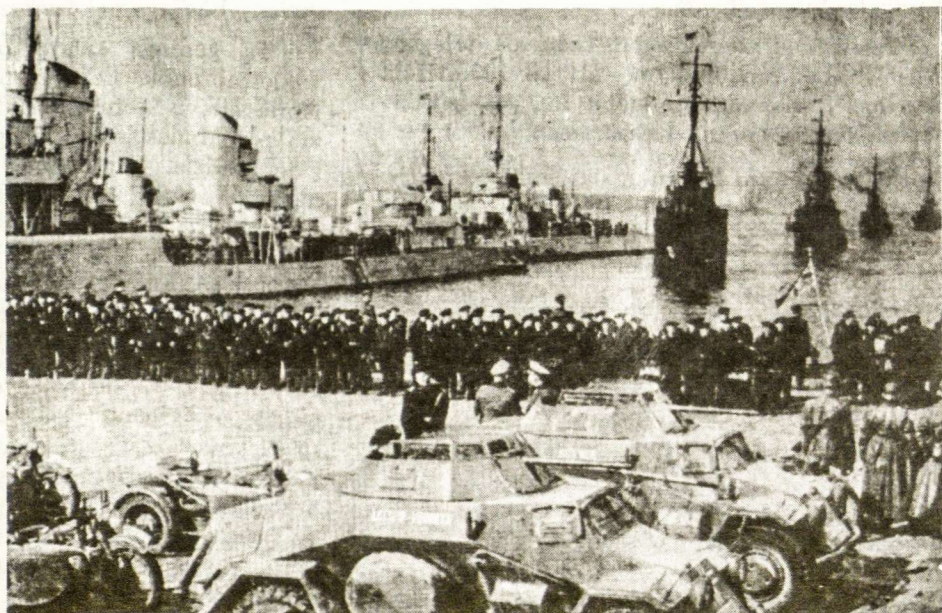
vistik parduoti. Jei Lietuvos okupacija šiandien dar nepripažįstama didžiųjų Vakarų valstybių, tai dėka to, kad nesusigundėme susidėti su vokiečiais.

KLAIPĖDOS NETEKIMAS

Atsigręžkime dabar į mūsų Vakarų kaimyną — hitlerinę Vokietiją, sąryšyje su Klaipėdos kraštu.

Lietuvos padėtis Klaipėdoje niekuomet nebuvo lengva, nežiūrint didelių nuolaidų vokiečiams, pagal Klaipėdos krašto konvenciją ir statutą. Vokiečių dominuojama direktorija nebuvo lojali Lietuvai ir pvz. 1931 metais jos pirmininkas Boettcheris vyko į Berlyną, o ne į Kauną tartis krašto administracijos reikalais. Drąsiu sprendimu, gubernatorius Merkys atleido jį iš pareigų, kaip peržengusį direktorijos pirmininko kompetenciją, kas labai įsiutino vokiečius. Lietuva buvo patraukta į tarptautinį Haagos tribunolą, bet byla buvo išspręsta mūsų naudai. Nemažesnės drąsos Lietuvos vyriausybė parodė patraukusi į kariuomenės teismą dr. Neuman'ą ir von Sass'ą, su kitais 80 vokiečių, už pasikėsinimą Klaipėdos kraštą prijungti prie Vokietijos. Teismas juos nubaudė griežtomis bausmėmis ir buvo baiminamasi, kad Vokietija reaguos į tai ginklu. Tas neįvyko, o vėliau tie klaipėdiškiai vokiečiai buvo amnestuoti ir toliau vykdė priešlietuvišką akciją. Priėjo prie to, kad paskutinio seimelio rinkimų agitacijose vokiečiai jau atvirai išėjo su šūkiu "Heim ins Reich".

Lietuvai, t.y., Klaipėdai, eilė atėjo tada, kai

Vokiečių karo laivynas Klaipėdos uoste, 1939 m. kovo 23 d., okupacijos vykdymo metu.

Hitleris, be kraujo lašo, jau buvo užėmęs Saarą, Elzasą-Lotaringiją, Austriją, Sudetus ir pačią Čekoslovakiją, žodžiu, visas teritorijas pagal jo planą. Liko tik Klaipėda ir Dancigas su koridorium. Pasirašydamas garsiąją Muencheno sutartį, 1938. IX.30, jis pareiškė nebeturįs jokių teritorinių pretenzijų, o už trijų savaičių, spalio 21-mą, jau įsakė savo karo vadams pasiruošti užimti Klaipėdą. Ultimatyvinis reikalavimas buvo patiektas apstulbui nuo tokio reikalavimo mūsų užsienių reikalų ministeriui Urbšui, 1939.III.19, jam grįžtant namo iš Romos per Berlyną. Urbšys griežtai atsisakė tuo reikalu kalbėti be savo vyriausybės direktyvų. Verčiamas su Kaunu susirišti telefonu, jis taip pat atsisakė, motyvuodamas, kad tokie reikalai telefonu neatliekami. Nepaisydamas Ribbentropo grąsinimo, kad "fuehreris veiksias žaibišku greičiu", jei Klaipėda nebūsianti tuoj pat perleista Vokietijai, Urbšys grįžo Kaunan ir iš ten susirišo su Klaipėdos konvencijos signatarais ir kitomis valstybėmis, zonuodamas mūsų poziciją. Italija ir Japonija, kaip ir buvo galima to laukti, besąlyginiai parėmė Vokietiją, o Anglija ir Prancūzija, apgailėstaudamos susidariusią situaciją, jokios pagalbos nepažadėjo. Sovietai laikėsi visai nuošaliai. Tik vieni lenkai ragino mus "nepasiduoti", nujausdami, kad tai yra prologas į jų Dancigą. Prieš tai, Anglija ir Prancūzija, matydamos kas darosi Klaipėdoje, 1938. XII.12 kreipėsi į vokiečių užsienių reikalų ministeriją siūlydamos, kad Vokietija darytų įtakos klaipeidiškiams vokiečiams, kad šie nedarytų sukilimo. Ribbentropo atsakymas buvo arogantiškas ir reikalas tuo pasibaigė.

Pasilikome vienui vieni. Lietuvos delegacija, pagal Ribbentropo įsakymą, atvyko 1939.III.22 į Berlyną. Ji nepaprastai kietai ir ilgai laikėsi ir nepasidavė Ribbentropo grąsinimams.

Vokiečių karo laivynui, ligi šiol neturėjusiam jokios progos pasireikšti, buvo suteikta garbė "užimti" Klaipėdą. Hitleris, kovos laive "Deutschland" jūros ligos kamuojamas, siuto nesulaukdamas žinios, kad kelias į Klaipėdą jau laisvas ir tą kovo 22-sios naktį siuntė Ribbentropui net dvi telegramas klausdamas, ar lietuviai dar nepasidavė ir ar jam reikėsia ugnimi prasimušti kelią į Klaipėdą. Tik pusę antros ryto Ribbentropas galėjo pasveikinti savo fuehrerį su nauju laimėjimu.

Kovo 23-čią (1939), 2:30 val. p.p., Hitleris triumfališkai įžygiavo į Klaipėdą. Savo ištreniruota dramatine poza — stovėdamas automobilyje su naciškai iškelta ranka — jis buvo vokiečių

šiu sutiktas lyg Cezaris Romoje po didelės pergalės. Ir taip dar vienas Versalio sutarties lapas buvo taikiai suplėšytas. Dar viena pergalė be kraujo.

Klausimas, ar reikėjo mums pakelti kardą prieš Hitlerį? Pakelti kardą prieš vokiečių galybę, kuri netrukus paklupdys visą Europą ir rimtai grąšins pačiai Anglijai? Ypač, kad Ribbentropas mūsų delegatams nedviprasmiškai pareiškė, kad tegu lietuviai nesitiki jokios pagalbos iš kitur, o vokiečiai, pradėję žygiuoti, nesustosią užėmę Klaipėdą. Kad ir grieždami dantimis, turėjome nusilenkti smurtui, kad nepražudytume tautos.

KETVIRTASIS LIETUVOS PADALINIMAS

Ir taip, prieiname prie paskutiniojo mūsų tragedijos veiksmo, kuris susideda iš dviejų dalių: sovietų kariškų įgulų įvedimo į mūsų teritoriją ir galutinės Lietuvos okupacijos. Savaime aišku, kad jei negalėjome priešintis lenkams ir vokiečiams, tuo labiau negalėjome pasipriešinti rusams, ypač, kad mūsų abu didieji kaimynai jau buvo nusprendę mūsų likimą pagal garsiąją Ribbentropo — Molotovo sutartį, pasirašytą 1939. VIII.23. Įdomu, kad tą sutartį pasirašant, Ribbentropas norėjo ją pasaldinti gražiu įvadu apie didelę abiejų tautų draugystę. Stalinas gi, nežiūrint koks cinikas jis bebūtų, prie to neprišleido, padroždamas: "Sovietų vyriausybė negalėtų ramia sąžine deklaruoti savo tautai draugystės užtikrinimus su Vokietija, kai ši per ištisus šešerius metus pylė mėšlo kibirus ant sovietų vyriausybės".

Tą gėdingą sutartį pasirašius, už savaitės vokiečiai puolė Lenkiją, o už septynių — rusai išprievartavo Lietuvą, įvesdindami savo bazines. Bazinių įsileidimas buvo mūsų valstybinio gyvenimo galo pradžia. Jeigu tautos garbė turėjo būti ginama jos egzistencijos sąskaiton, tai ši buvo paskutinioji proga. Įsileidus bazines, buvo tik laiko klausimas, kada rusai užims visą Lietuvą. Tai įvyko 1940.VI.15. Kad Lietuva (nesuspėtų suorganizuoti net simbolinio pasipriešinimo, Molotovas davė mums trumpalaikį, vos 12 valandų, ultimatumą.

Ir taip, Lietuvos egzekucija buvo įvykdyta mums nesiginant. Tas faktas palengvino rusų propagandai, kad mes "savanoriškai" įsijungėme į "brolišką sovietinių respublikų" tarpą, todėl nestebėtina, kad ginkluoto pasipriešinimo šalininkai mano, kad jokia kaina nebuvo ir nebūtų perdidelė išmušti tą propagandos argumentą rusams iš rankų.

Prie Vilniaus krašto
sienos 1939 m.
(Nuotrauką atsiuntė Ron
Chesna iš Australijos)

AR ISTORIJA MUS PATEISINS?

Manau, kad taip. Mūsų pačių nuomonės, kaip minėjau, svyruoja nuo vieno kraštutinumo į kitą. Kaikurios nuomonės pagrįstos mūsų vidaus politikos motyvais, pakaltindamos buvusią tautininkų valdžią dėl neteisingos užsienių politikos, bei vadovaujančių asmenų nekompetentingumo.

Šiandien, kai po tiek daugelio metų atsipalaidavo partinės ištikimybės ryšiai, turime tiesai žiūrėti į akis. Jeigu mes galime nesutikti dėl mūsų vidaus santvarkos, vis dėlto, neturime turėti jokių abejonių, kad mūsų vidaus reikalai neturėjo jokios reikšmės tarptautinių įvykių raidai, kurios eigoje mes nustojame savo valstybinės egzistencijos vien tik dėl to, kad mes buvome maža tauta ant didžiųjų diktatorių karo tako Dar daugiau. Turime atiduoti pagarbą visiems tiems, kurie yra jos verti. Jų tarpe mūsų valstybės reprezentantams, kovojusiems įvairiuose diplomatinuose frontuose dėl Vilniaus, Klaipėdis, ir pagaliau, dėl pačios Lietuvos. Reikia stebėtis jų sumanumu ir drąsa, kad jie, nežiūrėdami savo asmeniškios gervės, ar net likimo, padarė visa, kas žmogiškai buvo galima padaryti mūsų sąlygose. Ne vienas iš jų, visai sąmoningai, paaukojo savo gyvybes tiek vokiečių, o ypač rusų raudonojo slibino apetitui patenkinti. Su pagarba prisiminkime mūsų vidaus reikalų ministerį gen. K. Skučą ir saugumo dep-to direktorių Povilaitį, kurie nors ir būdami perspėti ir turėdami galimybės išsigelbėti, didvyriškai laukė savo egzekucijos. Taip pat ir visi Maskvos "derybų", geriau sakant, prievartavimo dalyviai, savo pečiais bandę atlaikyti raudonųjų antplūdį ligi pat savo tragiško galo.

Taigi, II Pasaulinio karo išvakarėse ir jam vykstant Lietuva buvo tikrai futbolas tarptautinėje arenoje, mūsų didžiųjų kaimynų spardomas į abi puses. Pradžioje pagal jų susitarimą, o paskiau nugalėtojo teise. Kad mūsų jėgų santykis su kaimynais buvo tik muilo burbulas, visiems tai aišku. Neturėkime iliuzijų — kitaip ir būti negalėjo. Tauta, 3 1/2 milijonų, vos atsikėlus iš I Pasaulinio karo griuvėsių, bepradedanti organizuoti visose srityse visą valstybinę struktūrą, negalėjo per pora dešimtmečių apsiginkluoti ligi dantų. Charakteringas yra lenkų karinio atstovo Kaune pasisakymas apie savo kariuomenę, jai pralaimint vokiečiams, būtent: "Pati mūsų kariuomenė (t.y. lenkų) buvo gerai apmokyta ir aukštos moralės, tačiau labai silpnai apginkluota. Nei karo aviacijos, nei sunkiosios artilerijos, nei priešlėktuvinių ir prieštankinių pabūklų, nei motorizuotų bei šarvuotų dalinių beveik neturėjome. Kariuomenės motorizacija buvo visiškai neišvystyta, net nepradėta — visa karinė gurguolė buvo arklių traukiama, tokia pat ir artilerija, net sunkioji"...

Visai nežeminant nei mūsų kariuomenės, nei vadų, visa tai galime prisitaikyti sau. Niekas negali būti pakaltintas, kad mes neturėjome nei laiko, nei valiutos didelio maštabo ginklavimuisi. O be to, negalėtumėm reikalauti, kad vienas mūsų karys stotų prieš 10 lenkų, 25 vokiečius, ar 75 rusus. Prisiminkime čekus, kurie kad ir turėdami gerai išvystytą savo ginklavimosi pramonę, atsidadė vieni, paaukojo savo tautos garbę, nerizikuodami jos egzistencija.

Mūsų politiniai vadai, būdami nepalyginamai

sunkesnėje būklėje, protingai pasielgė nesurizikuodami savo tautos egzistencija. Yra nuomonių, kad tokios rizikos nebūtų buvę, jei mes būtumėm kad ir simboliniai pasipriešinę besitraukdami į Vakarus. Esą, būtumėm palikę įrodymą, kad mes buvome jėga rusų užimti, o ne savanoriškai prisijungę. Jeigu šioji nuomonė ir yra populiari ir priimtina, bet gi ji yra nereali. Pirmiausia rusai jau buvo parengties stovyje, kai mes dar nenujautėme, kas mūsų laukia. Bet koks mūsų kariuomenės pajudėjimas rusų būtų buvęs sustabdytas jo pačioje užuomazgoje. Antra, rusai dėl mūsų teritorijos buvo susitarę su vokiečiais pagal Molotovo-Ribbentropo paktą. Tad lieka klausimas, ar mūsų besitraukianti į Vakarus kariuomenė būtų įsileista į Vokietiją ir ten internuota. Greičiausia, vokiečiai būtų mus sustabdę ties savo siena ir palikę rusų malonei. O jeigu ir būtų įsileidę, be abejo, jie būtų mus panaudoję savo kariškiems tikslams ir, galutiname rezultate, garbingųjų nugalėtojų, t.y., amerikiečių ir anglų, atiduoti rusams Vlasovo pavyzdžiu. Be to, neužmirškime, kad tuo laiku mūsų kariuomenei vadovavo gen. Vitkauskas, formalus kandidatas į komunistų partiją dar nepriklausomybės laikais. Reikia manyti, kad visais kritiškais mums momentais jis jau vykdė savo viršininkų Maskvoje įsakymus, išsklaidydamas mūsų kariuomenę po poligonus, kad ši kartais neišsišoktų...

Dar viena siūloma galimybė — sudaryti Vakaruose egzilinę vyriausybę — susiduria su tomis pat kliūtimis. Jeigu Vokietijoje atsідūręs mūsų

prezidentas Smetona ir ten buvęs mūsų ambasadorius Škirpa buvo laikomi naminiame arešte, tai visai aišku, kad vokiečių planams egzilinę Lietuvos vyriausybę buvo nepakeliui, nes jie jau buvo sudarę planus kolonizuoti Lietuvą savo naciškais didvyriais. Tuo labiau anglai ir amerikiečiai, kaip rusų sąjungininkai, nė girdėti nenorėtų apie egzilinę vyriausybę, veikiančią prieš jų sąjungininką. Kad egzilinę vyriausybę galėtų egzistuoti, ji turi būti kieno nors įsileista. Mes tos galimybės neturėjome.

BAIGIAMOSIOS PASTABOS

Pasiduodama likimo valiai, Lietuva turėjo žiaurių nuostolių. Mūsų rinktinė tautos dalis — miškų broliai — partizanai dešimtmetį metų vedė nelygią kovą su okupantu, laukdami Vakarų atsipeikėjimo. Kita tautos dalis buvo deportuota į vergų stovyklas, nekalbant jau apie vietines egzekucijas ir "savanorišką" emigraciją į "broliškas" respublikas. Laimingesnieji pakliuvo į Vakarus. Namie likę yra indoktrinuojami mūsų krašto nenaudai, taip, kad ir ten, kaip ir čia, nemaža teks nurašyti į tautos nuostolius.

Apskaičiuoti visus šiuos nuostolius statistiškai yra neįmanoma. Jie yra dideli. Dar sunkiau būtų apskaičiuoti nuostolius mūsų pasipriešinimo atveju. Viena yra aišku, kad besikeičią okupantai būtų traktavę Lietuvą kaip užimtą prieš kraštą ir kas iš jo bebūtų likę — nežinia. Toji nežinia, reikia manyti, ir nulėmė mūsų politinių vadų sprendimą. Tame garsiajame pasku-

Besitraukdami iš Kau-
no rusai 1941 m. susprog-
dino geležinkelio tiltą per
Nemuną.

NAUTIMARO KARALIJA IR LIETUVA

Z. RAULINAITIS

Lietuvos valstybės atsiradimo, jos pradžios, ieškodami žingeidžiai verčiame istorinių šaltinių lapus, žiūrėdami kur ir kada juose pasirodys Lietuvos vardas.

Lietuvos vardo, pirmą kartą užrašyto seniuose raštuose — istorijos šaltiniuose, istorija yra ankštai surišta su vieno iš prūsų valdovų, karaliaus Nautimaro, trumpu, tačiau įdomiu, aprašymu. Šį prūsų karalių, kartu ir Lietuvos vardą istorijos švieson iškėlė prūsų antrojo apaštalo, šv. Bruno, kankinio mirtis karaliau Nautimaro valstybėje.

Pirmasis prūsų apaštalas, šv. Vaitiekus-Adalbertas, skatinamas ir remiamas Lenkijos karaliaus Boleslovo I, išvyko į Prūsus 997 metais. Ten, vos pradėjęs skelbti krikščionybę, jis greitai žuvo, pažeidęs prūsų šventąjį gojų (žiūr. Z. R. "Prūsų kovos su lenkais X amž. bėgyje", 1973 m. KARYS Nr. 3). Praėjus 12 metų po šv. Vaitiekaus žuvimo, to paties lenkų karaliaus paragintas tęsti neįvykdytą atvertimo misiją, išvyko vokiečių-saksų arkivyskupas, vienuolis Brunas, kilęs iš Kverfurto kunigaikščių. Tačiau ir antrajam prūsų atvertėjui ir krikštytojui labai neilgai teko pabuvoti stabmeldžių tarpe. Apie tą nesėkmingą misiją liudija trumpas įrašas vokiečių kronikoje, Kvedlingburgo analais vadinamoje:

1009. Šventas Brunas, vadinamas Bonifacijum, arkivyskupas ir vienuolis, vienuoliktas į vienuolius įstojimo metais, Rusios (Rusciae) ir Lietuvos (Lituae) pasienyje, pagonių nukirsdintas, kartu su 18 saviškių palydovų, kovo 9 d., pakilo į dangų. (Iš "Die Jahrbücher von Quedlinburg", Die Geschichtsschreiber der deutschen Vorzeit, Bd. 36)

Be šio trumpo, tačiau labai reikšmingo įrašo, kuriame *Lietuvos vardas* yra randamas *pirmą kartą* 1009 metais užrašytas istorijos šaltiniuose, yra išlikusi eilė trumpų įrašų apie Bruno mir-

tį kituose istorijos šaltiniuose. Yra ir keli ilgesni Bruno misijos ir jo žuvimo aprašymai, tačiau juose Lietuva nėra minima. Tuo būdu Kvedlinburgo analų įrašas yra Lietuvos vardo seniausiaji metrika.

Iš ilgesnių Bruno kančios aprašymų bene svarbiausias yra pasakojimas Viperto (Wipert), paties šventojo vieno iš bendrakeleivių, kažkokiu būdu išlikusio gyvo iš to nepasisekusio atversti prūsus žygio. Vipertas nurodo, kad Brunas nuvyko į Prūsus su visu būriu palydovų, jų tarpe buvo keturi kapelionai, kartu su vyskupu ten žuvę. Kadangi Brunas prūsų tarpe skelbė Evangeliją ir krikštijo, tai galime tvirtinti, jog jo palydovų tarpe, be kapelionų ir tarnų, buvo ir vertėjų mokėjusių prūsų kalbą, kurie Bruno ir kapelionų žodžius įtikinančiai perdavinėjo žmonėms.

Viperto liudijimas, nors ir nemini Lietuvos, tik Prūsus, yra įdomus, nes jis mums išlaikė prūsų valdovo, karaliaus Nautimaro (*rex, Nethimer nomine*), vardą. Tik įžengę į prūsų žemę, manoma tas įvyko 1009 m. pačioje pradžioje, t.y., sausio pirmomis dienomis, krikščionys buvo prūsų-stabmeldžių pasitikti ir tuoj nuvesti pas to krašto karalių. Brunas paaiškino karaliui Nautimarui savo kelionės tikslą ir be abejo, pasiūlė apsikrikštyti. Norėdamas įrodyti stabų netikrumą ir jų niekingumą, jis sumetė prūsų garbinamus stabus į ugnį, kad sudegtų. Toks drąsus, pagonis prūsus įžeidžiantis veiksmas, aišku, sukėlė karaliaus palydos ir visų pilėnų pasipiktinimą ir iššaukė visiškai užtarnautą karaliaus pyktį. Užpykęs Nautimaras įsakė įmesti į ugnies laužą patį vyskupą ir jį ten pat sudeginti.

Pagal Viperto, taip pat ir kitų, liudijimą, tada įvykęs stebuklas: apsilvilkęs iškilmingais vyskupiškais rūbais, vyskupas atsisėdo soste degan-

tiniame Prezidentūros posėdyje pasirinkimas buvo tik tautos garbė ar jos egzistencija. Didelė to posėdžio dalyvių dauguma pasisakė už egzistenciją.

Šiandien, po 38 metų okupacijos, tautos kamienas yra dar gyvas ir sąmoningas. Mūsų, politinių išeivių, gretos kad ir retėja, bet mūsų veikla tarptautinėj arenoj yra efektyvi. Laikas,

pirmiau dirbęs mūsų nenaudai, dabar pasisuko kita kryptimi.

Visa tai turėdami prieš akis, kas iš mūsų pateisintų įsakymą sulaukyti raudonųjų tankus, lėktuvus ir NKVD legionus?

O vis dėlto, jei toks įsakymas būtų buvęs duotas, Lietuvos karys būtų jį vykdęs, kaip kad jį vykdė Nepriklausomybės Kovų Savanoris. □

čio laužo viduryje, o jo kapelionai užtraukė giesmę ir atgiedojo net septynias psalmes. Per visą tą laiką vyskupas išliko ugnies nepaliestas ir išėjo iš liepsnojančio laužo sveikas ir neapdegęs.

Kitokiom smulkmenom papuošęs, panašiai įvykį aprašo ir kitas ilgesnio dėstymo istorijos šaltinio, šv. Romualdo gyvenimo autorius, Petras Damianas. Halberštato Brevijoriuje yra tvirtinama, kad vyskupas išbuvęs degančiame lauže visą dieną ir naktį.

Žinoma, toks stebuklas, ugnies nepaliesto vyskupo išėjimas iš liepsnojančio laužo, apstulbino valdovą ir visus pilėnus. Vipertas pasakoja, kad Nautimaras tuoj pat įtikėjo ir atmetęs savo silpnus stabus, apsikrikštijo. Kartu su juo apsikrikštijo ir 300 vyrų, reikia suprasti jo kareivų, arba didikų (*primates*, Halberštato Brevijoriuje) supančių valdovą. Damianas dar prideda, kad krikštijosi minios prūsų, taip, kad Brunui teko visus vesti prie ežero, kur jie buvo greičiausiai masiškai nardinami į vandenį krikštui.

Taip nepaprastai sėkmingai prasidėjusi Bruno krikščionybės misija, deja, netrukus ir nelauktai, baigėsi visiškai tragiškai. Prieš pasikrikštijusį karalių Nautimarą, atrodo, kilo reakcija, susidarė stipri opozicija ir sukilo senosios tikybos šalininkai. Įvairūs šaltiniai įvairiai aprašo tolesnius įvykius, tačiau visi sutinka, kad Bruno misija žlugo, laimėjo pagonys — senosios prūsų tikybos gynėjai.

Pagrindinis įvykių liudininkas Vipertas, savo akimis juos sekęs ir išgyvenęs, rašo, kad to krašto kunigaikštis, atseit pavaldus karaliui Nautimarui, skubiai atėjo pas vyskupą. Karaliaus, matyt, tuo metu pilyje nebuvo. Atvykęs kunigaikštis liepė suimti vyskupą ir jo palydovus. Vyskupas ir kapelionai buvo kankinami ir po to kunigaikštis liepė vyskupą nukirsdinti, o kapelionus pakarti, “ir man akis išlupti” — liūdnai baigia savo liudijimą Vipertas. Atrodo, kad vienuolis Vipertas, bus buvęs mažesnis pareigūnas, gal vertėjas, todėl jam tekusi lengvesnė bausmė. Kas atsitiko su kitais vyskupo palydovais ir tarnais Vipertas nepasakoja. Pagal Halberštato Brevijorių, dalis jų žuvo kartu su vyskupu ir kapelionais, o kiti išbėgiojo ir paspruko iš žudynių vietos. Brevijoriuje liko įrašytas ir to kunigaikščio, kuris, pasirodo, buvęs paties karaliaus brolis, vardas, deja perduotas jau sudarkytos formos — *Zebeden*. Kol kalbininkai jį išaiškins ir nustatys tikrąją ar geresnę jo formą, vadinsime jį Žibuntu. Brevijoriaus autorius įrašė dar vieną įdomią smulkmeną. Pagal jį, Brunas

buvęs nukirsdintas prie altoriaus, kai jis laikė mišias, pasiūstų Žibunto ginkluotų kareivų (*milites*). Po nužudymo vyskupo galva buvusi įmesta į upę *Alstra*. Kalbininkai nustatys, kad šis vardas yra, be abejonės, baltiškas ir gal prūsiškas,

Smulkiau tuos įvykius aprašė Petras Damianas, rašęs tik keleta dešimtmečių (1037 m.) po Bruno žuvimo. Jis rašo, kad karalius buvęs taip sužavėtas Bruno mokymo, kad net planavo atiduoti valdyti karalių savo sūnui, o pats norėjęs sekti paskui vyskupą ir nuo jo neatsitraukti. Jis net tapęs fanatišku krikščioniu: kai kartu su juo gyvenęs jo brolis, greičiausiai jaunius, matyti, dar neturėjęs sau paskirtos kunigaikštijos, nežiūrint, kad pats karalius ir jo dvariškiai apsikrikštijo, atmetė krikščionybę, tai karalius savo rankomis jį nužudęs.

Damianus toliau pasakoja, kad sėkmingai atlikęs savo uždavinį Nautimaro pilyje, Brunas išvyko į krašto gilumą tęsti savo misijos. Jis nuvykęs į kunigaikštiją valdomą karaliaus brolio (atseit, Žibunto, pagal Brevijorių). Pastarasis sutikęs jį piktai, priekaištaudamas dėl karaliaus — jo brolio atvertimo ir apkrikštijimo. Netenka abejoti, kad kunigaikštis žinojo, kas atsitiko jo jaunesniam broliui, gyvenusiam karaliaus pilyje.

Pykčiu užsidedęs Žibuntas, gal iš keršto už nužudytą brolių, o tikriausiai būdamas pagoniškosios pusės, t.y., Nautimaro opozicijos vadas, įsakė tuoj pat nužudyti visų tų įvykių, jo nuomone, kaltininką — vyskupą. Brunas buvęs nukirsdintas jo akivaizdoje, minios žmonių apstotas.

Kas toliau dėjosi Nautimaro karalijoje, šaltiniai nieko nesako. Tačiau, reikia manyti, jog laimėjo pagoniškoji opozicija, t.y., senosios religijos šalininkai. Karalius Nautimaras, greičiausiai, buvo nušalintas ir pakeistas “karalium Žibuntu”, nes prūsus dar teko krikštyti, tik gerokai vėliau ir jau kitiems apaštalam.

Pasakojimas apie karalių Nautimarą atvertė istorijos lapus Lietuvos vardui ir metė šviesos spindulį į senuosius Prūsus. Tačiau, to pasakojimo dėka iškilo ir eilė klausimų. Bene svarbiausias klausimas, kuris kyla perskaičius to prūsų karaliaus istoriją, yra: kur yra buvusi ta Nautimaro karalija, kurioje krikštijo ir žuvo šv. Brunas?

Petro Damiano raštuose ir kaikuriuose kituose šaltiniuose vietoj Prūsų karaliaus yra rašoma, kad Brunas atvyko pas *regem Russorum*, arba, vieton *Pruscia*, yra rašoma *Ruscia* ir pan. Ten Prūsai visai neminimi, kalbama apie Rusiją. Tai yra, žinoma, klaidos padarytos autorių, arba jų perrašinėtojų. Brunui nebuvo jokio reikalo vyk-

ti į Rusiją, atvertinėti rusinų. Tuo metu Rusia jau buvo apkrikštyta. Ją buvo jau pakrikštijęs Vladimiras Didysis 988-9 metais.

Dar kiti šaltiniai mini kraštą prie Rusios ir Prūsų (Thietmaras), arba kraštą vadina tiesiai Rusia (Damianus), o Vipertas — Prūsais. Tik vieni Kvedlinburgo analai nurodo tą šalį esant prie Rusios ir Lietuvos sienų.

Vienas iš senesniųjų tyrinėtojų, J. Voigtas, savo daugiatomėje „Prūsų Istorijoje“ nustatė Bruno žuvimo vietą giliai Prūsuoje, prie rytinio pasienio, kur nors Sūduvoje, prie Lietuvos ir Juodosios Rusios sienų. Ką Voigtas vadina Juodąja Rusia, tai XI a. pradžioje ten tebuvo dar jotvingių žemė, o ne rusinų. Tokiai Voigto nuomonei prieštarauja šaltinių nuoroda, ypač Viperto liudijimas, kad kai tik Brunas su savo palydovais įžengė į Prūsus: „tuoj pas karalių nuvesti buvome“. Kas rodytų, kad Nautimaro karalijos būta prie Lenkijos sienos, bet ne kaž-kur rytiniame Prūsų pakraštyje. Tą patvirtina ir trumpas laiko tarpas, praleistas kelionėje pagonių šalyje. Vos dviejų mėnesių bėgyje krikštytojams reikėjo keliauti, mokyti, atversti, krikštyti, ir, pagaliau, būti suimtiems ir nužudytiems.* Taigi tų laikų priemonėmis ir keliais, jei ten tokių būta, bet kokia ilgesnė kelionė, su reikalingais sustojimais darbui ir poilsiui, per trumą laikotarpį, atpuola.

Kitas iš senųjų tyrinėtojų dr. A. Kolberg („Der hl. Brunno von Querfurt, zweiter Apostel von Preussen“, 1884 m. — Už šios studijos ištraukų parūpinimą, str. autorius yra dėkingas dr. P. Rėklaičiui, Vokietijoje), sukritikavęs Voigtą, nurodo Bruno žuvimo vietą Prūsų vakarinėje dalyje, *Reysen an der Weichsel*. Mat *Reysen* skamba panašiai kaip *Reussen*, t.y. *Russia*. Tačiau, deja, iš *Reysen* toli iki Lietuvos pasienio

Vienas iš naujausių Bruno misijos tyrinėtojų, lenkų istorikas kun. Valerijonas Meištavičius (Jo studija „Św. Brun na Litwie w 1009 R.“ tilpo Alma Mater Vilnensis rinkinyje, 1958 m., Londone išleistame**), lyg ir pritardamas J. Voigto nuomonei, pasiuntė Bruną į Lietuvą, tiesiai į Suvalkiją (*Suwałszczyzną*), apskelbdamas jį pačiu pirmuoju Lietuvos, bet ne Prūsų apaštalu. Tą darydamas jis, greičiausia, rėmėsi prielaida, kad Suvalkija yra ir Prūsai ir Lietuva, o tų laikų Lenkijos siena, anot jo, ėjusi maždaug Bebros

* (Bruno žuvimo data yra nustatoma įvairiai: tarp vasario 14 d. ir kovo 9 d.)

** Be to, žiūr. dr. V. Sruogienė, „Karalius Notimeras“, 1962 m. KARYS, Nr. 1.

upe tiesiai į Gardiną. Tuo tarpu, šis istorikas patogiai užmiršo, kad Bugo žemupį nuo Lenkijos skyrė Mozūrai, kurių sąlytis su Jotva ėjo apie Bugo ir Naros žemupį. Todėl netenka ir kalbėti apie kokią Lenkų sieną Suvalkijoje tais laikais. Lenkų istorikų brėžiama Lenkijos rytinė siena Boleslovo I laikais Bugo upe nuo pat jo šaltinių ir tolyn į šiaurę, už Brastos, yra nepagrįsta jokiais šaltiniais. Rytinę lenkų sieną tyrinėjęs vokiečių istorikas G. Rhode padarė tokią išvadą: „...kronikininko Gallo, taip pat ir Kadlubeko patiektos žinios beveik užtikrintai nurodo, kad Lenkijos rytinė siena ėjo į vakarus nuo Bugo ir bent dalis jos ėjo išilgai kokios kitos upės, greičiausiai, pagal Veprę. Ir tokia siena ten išliko iki 1018 metų“ (žiūr. Gotthold Rhode, *Die Ostgrenze Polens I*, 1955, 65 psl.).

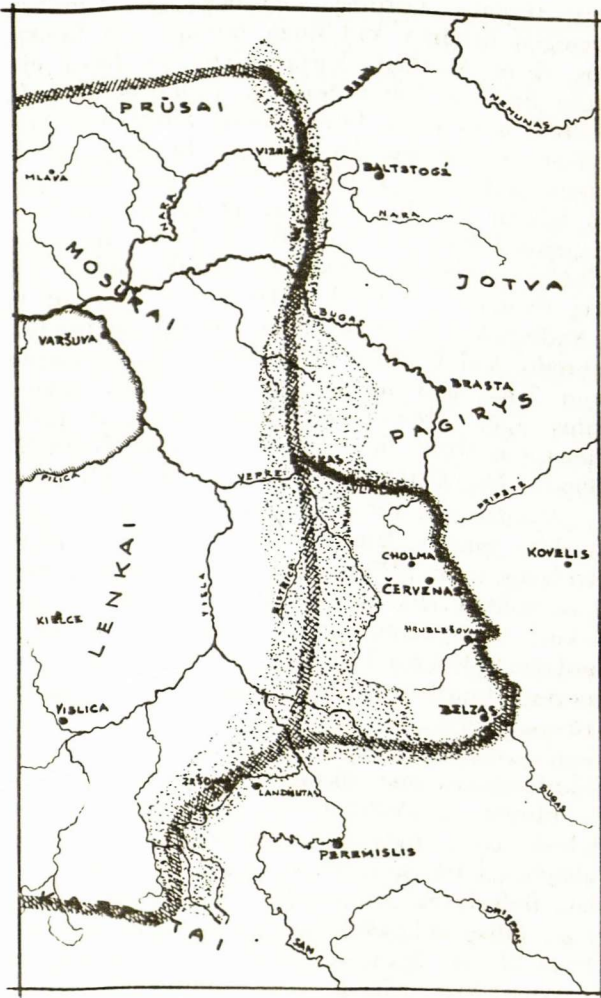
Vykdamas į Prūsus Brunas turėjo atlikti dvi svarbias misijas. Viena, kuriai jis buvo visiškai atsidavęs, tai krikščionybės skelbimo misija, antroji — politinė. Jis, kaip ir prieš jį vykęs šv. Vaitiekus, buvo remiamas ir skatinamas Lenkijos valdovo Boleslovo I. Savo laiške Vokiečių imperatoriui Henrikui II Brunas, prieš išvykdamas į Prūsus, rašė:

„...dabar vykstu į Prūsus... Valdovas Boleslovas... tam tikslui liepė nesigailėti pinigų...“ (MPH, I)

Boleslovas I, didelės ir galingos tada Lenkų valstybės kūrėjas, rūpinosi prūsų atvertimu. Tačiau, Boleslovas, pirmiausia, buvo politikas ir pagonių prūsų apkrikštijimas jam buvo svarbus politinis tikslas. Rytuose Lenkija turėjo energingą kaimyną, Kievo Rusiją, kuri sėkmingai plėtėsi į visas puses, taigi ir į Jotvą, Prūsų kryptimi. Norėdamas užkirsti kelią besiplečiančiai Rusijos įtakai į Prūsus, Boleslovas griebėsi vienintėlio jam likusio ginklo — prūsų apkrikštijimo. Būsimą Prūsų arkivyskupo Bruno asmenyje jis tikėjosi turėsiąs sau ištikimą sąjungininką.

Tai buvo jau antras Boleslovo I mėginimas praplėsti Lenkijos galios įtaką į prūsų žemę. Pirmasis apaštalas, šv. Vaitiekus, buvo nukreiptas didžiuoju Vyslos keliu į Gdanską (Danzigą) ir iš ten — jūriniu, šiauriniu prekybos keliu, į Gintaro pakrantę. Anam žygiui žlugus, antrasis apaštalas neabejotinai buvo nukreiptas kitu irgi pagrindiniu keliu — Brastos kryptimi. Pro Brastą, vėliau žinomą Lietuvos Brastos vardu, ėjo prekybinis (ir karinis) kelias į Jotvą, Lietuvą, Prūsus ir pagaliau, Rusiją. Todėl, reikia manyti, kad Boleslovas, siųsdamas Bruną į Prūsus, nepasiuntė jį į pelkes ar miškus (kur nebuvo kelių) pražūčiai, kaip mano Voigtas ar Meištavičius,

Lenkijos rytinė siena X-XI a., pagal G. Rhode. (Braižė B. Balčiūnas)

bet panašiai kaip ir šv. Vaitiekų — pagrindiniu keliu į gerai žinomas, apgyventas vietas, strategine kryptimi, į tada, matyti, tą kelią saugojusią prūsų valstybę — Nautimaro karaliją. Nei per Mozūrus, nei per Pamarį Brunas nekeliavo, nes tie kraštai dar tvirtai nepriklausė Lenkų valstybei. Anas kelias, tais laikais, būtų buvęs ilgas ir pavojingas. Trumpiausias ir saugiausias buvo pagrindinis kelias, vedęs iš Krokuvos per Sandomirą, Liubliną į Brastą ir tas kelias buvo visas, bent iki Veprės upės, Boleslovo I galioje.

Į pietus nuo Brastos, ant Bugo dešiniojo kranto, jau buvo įsigalėjusi Rusija, iš ten išstūmami prūsų — pagirėnų kiltį į šiaurę, į Brastos ir Muchauco upės sritį. Ilgą ir nesėkmingų kovų su rusiniais sūkuriose, Pripetės baseino

miškuose gyvenę jotvingiai, kaip ir prūsai — pagirėnai, buvo palaipsniui išstumti į Pripetės šiaurinę — kairią krantą. Jie turėjo palikti savo sostinę, Raigardo pilį, pietiniame — dešiniame Pripetės krante (žiūr. Z.R. "Jotvingiai pietiniame fronte prieš slavus", 1974 m., KARYS Nr. 7 ir 8). Susitelkdami daugiausia Lietuvos Sūduvoje, jie įkūrė šiaurinę Raigardą, į rytus nuo Gardino ir dzūkų pietinėse srityse paliko savo pėdsakus, Raigardo slėnį, panemunėje ir kitus vietovardžius ir — kapus, išlikusius iki mūsų dienų. Istorijos šaltiniai primygtinai nurodo, kad Brunas vyko į Prūsus, krikštyti prūsų, bet ne jotvingių. Pagirėnai, gi, tai prūsų kiltis, Nautimaras — prūsiškas vardas (žiūr. P. Būtėnas, "Premijuota mūsų istorijos painiava", 1966 m. KARYS Nr. 7 ir 8).

Tokiu būdu, sritis abipus Bugo, tarp Muchauco, kurio santakoje su Bugu randasi Brasta, ir Naros aukštupio, greičiausia ir bus buvusi Nautimaro valdoma prūsų — pagirėnų valstybė. Ji vakaruose lietési su lenkais ir mozūrais, šiaurėje su sūduviais, rytuose su lietuviais ir jotvingiais ir pietuose, pagal Pripetę — su rusiniais. Toje srityje reikėtų ieškoti ir Alstros upės, nes jai giminingo vardo Ilna (Seuteriaus žemėlapyje, arba Lisna — Mercatoriaus žem.), kaip tik ten, šiauriau Brastos, įteka iš deš. į Bugą.

Toks Nautimaro valstybės lokalizavimas neprieštarauja Kvedlinburgo, nei kitų šaltinių nuorodoms. (Bruno mirties vietą panašiai nustatė ir lenkų istorikas S. Zakrzewskis, būtent, plote tarp Drohičino ir Brastos, pagal jį Jotvingiuose, žiūr. jo "Boleslow Chrabry", Lwow, 1925).

Toje srityje Brasta buvo stambiausia vietovė ir pilis. Iš jos valdomas kraštas, Brastos žemė, dar ir vėlesniais laikais driekėsi abipus Bugo. Tiems laikams tą faktą patvirtina ir G. Rhode savo tyrinėjimų išdavoje: "Brestas buvo, neabejotinai, rusinams priklausanti pilis (apie 1019 m. Z.R.), pagrindinė 'Brastos žemės' vietovė, vėliau, kurį laiką, buvusi dalinė kunigaikštija. Todėl yra visiškai neįtikinama vesti Bresto krašto sieną pagal pačią pilį (reiškia, Bugo upe — Z.R.), tikriau yra, kad pilis stovėjo savo žemės viduryje ir todėl siena turėjo eiti nuo Bugo į vakarus..." (ten pat, 66 psl.; Todėl ir karaliaus Nautimaro valdoma žemė turėjo driektis abipus Bugo, gal net ligi Veprės upės vakarų kryptimi. Į ten, Brastos kryptim, vyko ir Brunas.

Vienos iš naujesniųjų studijų autorius, Jan Powierskis, teigia, kad Nautimaro krikštas rodo jo prolenkiškas tendencijas. Krikšto tikslas buvęs sustiprinti Nautimaro politinę poziciją tarp lenkų

ir rusinų. Tuo būdu Nautimaras manęs atlaikyti Rusios spaudimą (žiūr. Jan Powierski, "Stosunki Polsko — Pruskie do 1230 R.", 1968).

Apie tolesnius įvykius tame krašte istoriniai šaltiniai tyli. Nautimaro vardo daugiau nebegirdimė. Bruno misijai žlugus, atrodo, Rusios spaudimas pastiprėjo ir jau 1019 m., pagal Nestoro metraščių, Brastą užvaldė Turovo kniaziai, ten įsitvirtinę, be abejo, gal metus ar du anksčiau.

Dėl V. Pašuto tvirtinimo, kad Nautimaro būta tik nedidelio kunigaikštuko, nes: "Trys šimtai žmonių — tai nedidelio kunigaikštuko, kokių vėliau nė kartą sutiksim, šeima, palyda ir šeimyna" (žiūr. jo "Lietuvos Valstybės Susidarymas, 1971, Vilnius, 83 psl.), reikia pasakyti, jog Vipertas nemini nei moterų, nei vaikų, tik vyrus (*trecentis viris*), t. y. Nautimaro kareivas, kurių

tada 300 apsikrikštiję. Halberštato Brevijorius juos vadina *primates* — iškiliaisiais, pirmūnais. Taigi, i tų 300 Nautimaro dvaro vyrų tarpą neįeina nei šeima, nei šeimyna, tik karaliaus palyda — kareivos. Pridėję jų šeimų narius ir šeimyną — tarnus, turėsime reikalą su stambiu valdovo dvaru, 1000 ar 1500 žmonių.

Palyginimui, žinome, kad 1263 m. nužudžius Mindaugą, kunigaikštis Daumantas buvo priverstas bėgti iš Lietuvos (1266 m.), norėdamas išvengti Vaišvilko keršto. Jis nuvyko į Pskovą su savo kareivomis, kurių buvę 270 pagal vieną šaltinį, 300 — įskaitant ir šeimos narius, pagal kitą šaltinį (abu juos mini V. Pašuto savo knygoje). Tuo tarpu Daumantas jokių būdu nebuvo mažas kunigaikštukas, bet stambios srities, Nalšios, valdovas. □

* * * *

P R I E D A I

1. Viperto liudijimas apie šv. Bruno mirtį. (Iš Monumenta Poloniae Historica, I, 1864 m., 229-230 psl.) "*Istorija apie vyskupo Bruno su savo kapelionais (Evangelijos) skelbimą Prūsiose ir jų kankynę.*

Težino visa Dievo mylima tauta, kad aš Vipertas (*Wipertus*), Dievo tarnų tarnas, dėl mano nuodėmių atleidimo ir švenčiausiojo mano viešpaties ir Kristaus liudininko vyskupo Bruno įsakymu visa savo ką tik turėjau judamo ir nejudamo paniekinau, ir sekęs jį buvau pagonių šalyje, kuri vadinama Prūsais (*Pruscia*). Tas gi kunigas ir Kristaus liudytojas Brunas, apleidęs vyskupystę, drauge su sau pavestu būriu, su savo kapelionais nukeliavo į Prūsus atversti pagonių genties į švenčiausią krikščionybę! Jų vardai yra šie: pirmiausia mano viešpats ir švenčiausias Kristaus tarnas vyskupas Brunas; kapelionų vardai, kurie su juo ėjo į kankynę, yra šie: *Tiemicus, Aicus, Hezicus, Apichus*, paskiausiai aš, Vipertas. Kas daugiau? Kai į tėvynę (pagonių) įžengėme, tuojau pas karalių (*regum*) buvome nuvesti. Vyskupas gi su savo pasiruošusiais kapelionais laikė mišias, skelbdamas Evangeliją ir apaštalių žodžius. Kai tą visa karalius, Nautimaras vardu (*Nethimer nomine*), išgirdo, tarė: Mes dievus turime, kuriuos garbiname ir tikime. Tavo gi žodžių klausyti nenorime. Vyskupas šitai girdėdamas, to karaliaus status liepė atnešti, ir jam esant į ugnį įmetė didžiai pasiryžęs. Galop ugnis apėmė ir prarijo tuos status. Karalius ko nusiminęs ir didžiai pasipiktinęs tarė: Griebkite ko greičiausiai vyskupą ir į ugnį prieš mane įmeskite. Jei jį ugnis sudegins ir praris, tai žinokite kad ką jis skelbia yra tuštybė; tačiau, jei bus kitaip, tai kuo greičiausia į tą Dievą įtikėkime. Tuomet karalius liepė užkurti didžiausią laužą ir į jį įmesti vyskupą. Vyskupas gi apsilvilkęs vyskupiškais rūbais liepė įnešti savo sostą į ugnį, ir ant jo sėdėjo ugnyje taip ilgai, kol kapelionų buvo pagiedotos septynios psalmės. Karalius gi, matydamas šį nuo-

stabų dalyką, su trimis šimtais vyrų greitai Dievui įtikėjo, ir priėmė atgailos krikštą. Paskui, tos žemės (kitas) kunigaikštis, velniškos drąsos pripildytas, pas vyskupą atėjo ir vyskupą su kapelionais liepė, be jokio tardymo, kankinti. Vyskupui galvą liepė nukirsti, o visus kapelionus — pakarti, ir man akis liepė išlupti. Paskui gi, Kristui padedant, ten pasirodė ženklai be skaičiaus ir — stebuklai; dabargi ant jų kūnų yra pastatyti vienuolynai. Nuo to laiko, keliaudamas dėl Dievo, apėjau daugybę šalių šaukdamas šventuosius ir šventąsias pagelbėti krikščionims. Ką daugiau sakysiu? Dievo meilėje prašau visų krikščionių pagalbos, kad mano gyvenimo (patirtis) saugotų jus nuo nuodėmių ir būtų jums amžinas vaistas.

Baigiu."

2. Ištrauka iš Petro Damiano, "Šv. Romualdo Gyvenimo" (Iš Monumenta Poloniae Historica, I, 1864 m., 328-29 psl.).

"... Bonifacius taip apsilvilkęs, tartum mišias iškilmingas laikysiąs, pirmiau su švęstu vandeniu ir uždegtais smilkalais iš visur apėjęs degantį laužą, paskui į šnypščiančius liepsnų kamuolius įžengęs, taip išėjo nesužeistas, kad net mažiausias jo galvos plaukas rodėsi nesudegęs. Tuomet karalius ir kiti, kurie tame reginyje dalyvavo, miniomis prie palaiminto vyro kojų puola, atleidimo ašarodami prašo, karščiausiai maldauja krikšto. Tokia daugybė žmonių į krikštą subėgo, kad šventasis vyras traukė pas erdvesnį kurį ežerą ir krikštijo pačioje vandens gausybėje. O karalius nutarė, karalystę palikęs sūnui, pats, kol gyvas, nuo Bonifacius niekur nesiskirti. O karaliaus brolis, su juo drauge gyvenęs, kai nenorėjo tikėti, nesant Bonifaciu, paties karaliaus buvo nudėtas. O kitas brolis, kurs jau nuo karaliaus buvo atsiskykęs, kai tik garbingasis vyras pas jį atėjo, jo žodžių klausyti nenorėjo; bet dėl brolio atsivertimo didžiu pykčiu ant jo užsidegęs, vis puolė jį. Paskui bijodamas, kad jei gyvą jį paliktų, karalius jo iš jo rankų neatimtų, sa-

ANTROJI BATERIJA

ARTILERISTAS

(Pradžia kovo KARYJE)

Gyvenimas kariuomenėje, pasikeitus santvarkai, nebuvo malonus, nes mitingai, politinis švietimas, įvairiausių žinių reikalavimai vargino ne tik kareivius, bet ir karininkus. Politrukai ir komisarai, gaudami dideles algas, nebegyveno kareivinėse, bet viešbutyje. Pasipuošę naujutėlaitėmis uniformomis, dideliais portfeliais nešini, iškilmingai kasdien žygiuodavo per miestą į kareivines ir keldavo žmonių pyktį. atsimenu 7 p.p. komisarą, draugą Dagį. Tai buvo nedidelio ūgio, stambaus sudėjimo ir arogantiškos laikysenos bernas. Mitinguose jis droždavo kalbas apie liaudies galybę. Bet, netrukus, liaudies kariuomenė buvo perorganizuota į teritorinį korpa, ir visi tie liaudies galiūnai, kartu su draugu Dagiu, buvo atleisti iš jų užimtų pareigų. Vargšeliai Maskvos padlaižiai turėjo nusivilkti gražias uniformas ir grįžti į kuopas tokiais pat, kokie ir anksčiau buvo.

Lietuvos kariuomenės karininkai ir puskarininkiai buvo gerai paruošti. Jų aprūpinimas ir sandėlių tvarkymas buvo taip pat geras — tai ir patys rusai ne kartą pripažino. O dabar reikėjo klausyti tokių karininkų, kurių paruošimo lygis neprilygo mūsų puskarininkų paruošimui.

Į VILNIŲ

Vieną dieną mūsų grupė gavo skubų įsakymą pasikrauti į vagonus ir vykti į Vilnių. Keliantis taikos metu į kitą vietą, reikia pasiimti ne tik ginklus ir kasdieninius reikmenis, bet ir mobilizacines atsargas, mokymo priemones ir pan. Rusai, duodami tokį įsakymą, turėjo galvoje savo

elgetišką aprūpinimą. Tačiau, nežiūrint skubotumo, grupė į vagonus greitai ir tvarkingai pasikrovė. Pasikrovimo prižiūrėti buvo atvykęs net artilerijos inspektorius gen. Žilys. Vienam kareiviui pradėjus skųstis dėl nuolatinio darbo ir poilsio neturėjimo, gen. Žilys jo paklausęs, ar jis žinąs, iš kur ta netvarka atsiradusi. Kareivis daugiau nesiskundė. Grupės vadas mjr. Steikūnas susišaukė politinius darbuotojus ir jiems pasakė, kad jų pareiga yra palaikyti karių aukštą moralę nors ir sunkiomis aplinkybėmis. Jis taip pat priminė, kad ir įsakymas keltis ne dėl mūsų kaltės buvo duotas.

Taip paveiktas, j. psk. Gurinas ėmėsi kareivius raminti. Iš Tauragės grupė pajudėjo į Vilnių jau temstant, o rytą pasiekėme ir Vilnių. Čia ir prasidėjo tikras košmaras. Iš vagonų išsikrauti reikėjo stachanovietišškai, nors rampa buvo nedidelė. Be to, ir kiti traukiniai nuolat pravažiuodavo. Apie tvarkingą išsikrovimą negalėjo būti nė kalbos. Turtas iš vagonų buvo tiesiog metamas į krūvą, nežiūrint, kad gali susimaišyti ar būti sugadintas.

Teritoriniame korpe artilerijos dalinių skaičius padidėjo, nes kiekviena divizija turėjo po du artilerijos pulkus, o kiekvieno pėst. pulko sudėtin įėjo dar ir po vieną artilerijos bateriją. Be to, dar buvo atskiras 615 korpo artilerijos pulkas. Dėl to susidarė artilerijos karininkų trūkumas, ir į artilerijos dalinius buvo atkelta karininkų iš kitų ginklų rūšių.

Lietuvos kariuomenėje ėjau vyr. baterijos karininko pareigas, o 615 art. pulke teko eiti ne-

vo akivaizdoje, miniai žmonių apstojus, įsakė nukirsdinti...”

3. Ištrauka iš Halberštato Brevijoriaus. (Breviarium Halberstadense per Georg. Stüchs. Nurnberge 1515. Iš “Der Hl. Bruno v. Querfurt, Zweiter Apostel von Preussen, von Dr. Kolberg. Zeitschrift für die Geschichte u. Altertumskunde Ermlands. Jhrg. 1884, 106-108 psl.).

“... Ir karalius (*rex*) ir visi jo pirmūnai (didžiūnai — *primates*) pasiduodami šventajam tikėjimui, džiaugsmingai priėmė šventojo krikšto aplaistymą.

Lect. 6. Tačiau jo brolis *Zebeden* išgirdęs apie brolio atsivertimą didžio pykčio apimtas, pasiuntė kareivas (*militēs*), kad šventąjį vyrą suimtų ir atvestų

pas jį. Jo ginkluoti kareivos atvykę rado palaimintąjį Bonifacijų pamaldžiai belaukantį mišias. Vienas jų, begėdiškai ir didžiausiu įžūlumu puolė šventąjį vyrą. Jo ranką, kuria jis laimino auką, nukirto kardu ir po to jėga nustūmė jį nuo altoriaus... Po to, išiveržė visas jų būrys ir vienas iš jų, ištraukęs kardą, nukirto jam galvą, o jo palydovai vieni išbėgiojo, kiti krito. Tačiau, jo mirtimi nepasikakinusi, laukinė gentis įmetė švenčiausiojo vyro galvą į upę, kuri vadinasi *Alstra*...”

Literatūra

Panaudoti veikalai ir straipsniai išvardinti tekste. Ištraukos iš Viperto ir Damiano liudymų išverstos prof. K. Kepalo.

dėkingas baterijos vado pareigas. Ir šiuo kartu atsidūriau I diviziono 2 baterijoje. Į baterijas gavome naujus politrukus, o į aukštesnius dalinius — komisarus ir dalinių vadų padėjėjus. Jie visi buvo rusai.

Tik atsikėlus į Vilnių, teko sutikti tą garsų 7 p.p. bataliono komisarą draugą Dagį. Jis buvo vėl paprastas eilinis, jau ir be puikybės.

Formuojant bateriją, gavau įsakymą nugabenti į Pabradę kažin-kokius artilerijos pabūklus ten esančiam lietuvių daliniui. Nuvykęs ten, susikivirčiau su stoties viršininku, nes jis vagonus su artilerijos pabūklais nustūmė ant atsarginių bėgių, o ne prie ramos, kur juos galima būtų iškrauti. Iš pradžių paprašytas, o paskui ir pareikalautas vagoną pastatyti prie ramos, jis jokio dėmesio nekreipė ir elgėsi, lyg vokiečių puskarininkis su eiliniu. Pagaliau iššaukiau Pabradės įgulos vadą, ir stoties galiūnas buvo sutvarkytas.

Grįžęs į Vilnių, sužinojau nemalonią naujieną: šito formuojamo pulko kareiviai, pamatę, kad tas "išlaisvinimas" yra tik mažos saujelės Maskvos pataikūnų ir karjeristų privilegijų ieškojimas, be karininkų ir puskarininkių išsirikiavo ir išėjo iš kareivinių rajono į gatvę su dainomis. Šnipeliais ir padlaižiams atsirado daug darbo ieškant viso to įvykio kaltininkų. Prasidėjo areštai ir kareivių dingimai.

LIETUVIŲ KORPE

615 korpo artilerijos pulko I diviziono antros baterijos vadu buvau paskirtas aš, buvęs Lietuvos kariuomenės 4 art. pulko I grupės antros baterijos vyr. karininkas. Baterijos vado padėjėju, arba "zamestiteliu" — jaun. ltn. Skuridin, baterijos politiniu vadovu — jaun. politrukas Sergienkov, ugnies būrio vadu — buvęs 4 art. p., rodos, II grupės vyr. pusk. Michalčenka, vadovavimo būrio vadu — jaun. ltn. Gidzijauskas, baterijos viršila — Synušas ir baterijos komunistų partijos sekretoriumi — eil. Muleris.

Sergienkovas, greičiausiai, buvo kokio nors tremtinio vaikas, Sibiro miško kirtėjas — jis pats tai viešai prisipažino ir tuo didžiavosi. Jis domėjosi komunistų partijos tikslais, o paskui ir pats į ją įstojo. Partija jį išmokslino, ir jis pasidarė politruku. Buvo jis apie 40 metų amžiaus ir, matyti, nenorėdamas savo kaulų palikti Sibiro miškuose ir įsigeidęs gardesnio valgio šaukšto, įstojo į visagalinčią partiją.

Mano padėjėjas, jaun. ltn. Skuridin, buvo neseniai baigęs karo mokyklą ukrainietis. Neaukšto ūgio, gana plepus ir iš pradžių buvo net ir nuširdus ir atviras. Vieną kartą jis pareiškė, kad

tas Sergienkovas nėra teisingas žmogus, o vėliau pats kelis kartus mačiau, kaip tas senis Sergienkovas plovė mano padėjėjui smegenis. Skuridinas kartą manęs paklausė, kam tie lietuviai prašę, kad juos raudonoji armija išlaisvintų, jei jie dabar yra nepatenkinti. Aš jam atvirai pasakiau, kad niekas to išlaisvinimo neprašė, bet, gavę ultimatumą, jį priėmėme — ir taip reikals pasibaigė.

Netoli nuo baterijos lango augo medis, kuriame visą laiką čirškė žvirbliai. Tas mano padėjėjas, prasivėręs langą, pradėjo žvirblius šaudyti iš parabeliaus su mažo užtaiso šoviniukais. Mano įspėtas žvirblių nešaudyti, jis atsakęs, kad tai jis labai mėgsta. Tada jam paaiškinau, kad pas mus paukščiai yra globojami, nes jie puošia gamtą ir renka kirminus, ir kareiviai, matydami juos šaudant, susidarys įspūdį, kad rusų karininkų kultūra nėra pakankama. Jis kažin ką suniurzgėjo po nosimi, bet žvirblių daugiau nebešaudė.

Skuridinas buvo taip pat ir suomių karo "didvyris". Jis nieko nepasakojo, kaip jie ten kariavo, tik suomius vadindavo ne žmonėmis, o velniais. Esą suomių bunkeriai buvę aplieti guma ir dėl to sovietų sviediniai nuo jų atšokdavę ir nepramušdavę sienų. Tai tokia buvo jų "kultūra". Kartą, sutiktas gatvėje, jis prisipažino susilaukęs sūnaus. Aš jam pasiūliau kur nors užėiti ir tą įvykį kiek linksčiau paminėti. Užėję į restoraną, užsisakėme butelį vyno ir kalbėdamiesi palengva girksnojome. Jis mane įspėjo, kad atsargiai kalbėtume, nes esame sekami. Atsargiai pasukęs galvą, pamačiau netoli mūsų stalo sėdintį komisarą, vieną ir nieko ant stalo neturintį gerti.

Vadovavimo būrio vadas jaun. ltn. Girdzijauskas, nors buvo ir jaunas karininkas, bet sumanus, darbštus, šalto būdo, drausmingas ir žinantysis, kur esąs. Vieną kartą jis buvo iškviestas į korpo štabą, ir man kilo įtarimas, kad kas nors yra netvarkoje, bet, progai pasitaikius, jis man papasakojo, kad jo tolimas giminaitis Girdzijauskas esąs žymus komunistas ir todėl jam buvo pasiūlyta tarnauti NKVD, bet jam šiaip taip pavykę atsikalbėti.

Baterijos pabaisa buvo ugnies būrio vadas, nors tik vyr. puskarininkis, bet karininko vietoje, Michalčenka, rusų kilmės ir dūšių ir kūną pardavęs komunistų partijai. Atrodė, kad jis pranešinėjo NKVD. Tai buvo tikras karjeristas, pataikūnas, nes Lietuvai nejutė jokio dėkingumo, nors čia, Lietuvos kariuomenėje, jis buvo sukūręs savo ateitį. Jis kelis kartus grasindavo vi-

sus sutvarkysiąs. Kareiviams jis gyrėsi sieksiąs raudonojoje armijoje generolo laipsnio.

Baterijos viršila, viršila Synušas, buvo atkeltas, rodos, iš Šarvuočių rinktinės. Nors ir nebūdamas artileristas, jis buvo geras baterijos viršila, mokėjo elgtis su kareiviais ir buvo prityręs baterijos turto tvarkymo reikaluose. Jo žmona buvo vokiečių kilmės ir repatriavo į Vokietiją, o jis pasiliko Lietuvoje. Politrukai dėl to turėjo didelio galvosūkio, ir jis buvo nuolat sekamas ir persekiojamas.

Normaliomis sąlygomis baterijos formavimas nesudarytų didelių sunkumų, tačiau tokioje makalynėje reikėjo ne tik sugebėjimo, bet ir didelės kantrybės. Kareiviai buvo atkelti iš įvairių dalinių, o atskaitomybės dokumentus paruošti perkeliama kareiviams buvo tiesiog neįmanoma. Vieną kartą pastebėjau, kad baterijoje dingo tam tikri daiktai, kurie, žinau, tikrai turėjo būti. Bertirdamas sužinojau, kad vieną dieną dalinio politrukas, atėjęs su keliais komjaunuoliais į bateriją, išsirinko kas jiems reikalinga ir išsinešė. Taip darydami ruseliai norėjo pademonstruoti, kad jie yra labai galingi ir gali daryti, ką tik nori. Tų daiktų, žinoma, neatgavau, tik išreikalavau iš jų pakvitavimą.

Mano padėjėjas, j. ltn. Skuridinas, buvo vienas geriausių rusų karininkų. Kiek vėliau politrukas Sergienkovas įsteigė velnio vaikų būrelį, arba baterijos komunistų partijos sekciją, kuri taip pat kaišiodavo savo nosį visur ir pridarydavo daug nemalonumų.

Be šių baterijos parazitų, dar buvo divizijono komisaras su padėjėju, pulko komisaras su padėjėju ir vienas pačių biauriausių — pulko komunistų partijos sekretorius jaun. politrukas Smolenski. Sakė, kad jis buvo žydas, nors mažo laipsnio, bet pulke buvo galingiausias. Vieną kartą su pulko budėtoju jis užėjo ir į mano bateriją. Tuo metu buvau baterijos raštinėje, bet buvau iškviestas į bateriją. Pasisveikinęs didelės pagarbos jam nerodžiau, nes dar nežinojau jo galybės. Kalbėjau tik su pulko budėtoju. Tikrindamas baterijos tvarką, Smolenskis pradėjo priekabių ieškoti. Norėjau jį išmesti iš baterijos, bet susilaikiau. Kai papasakojau apie savo įvykį savo padėjėjui Skuridinui, jis stačiai išsigando ir patarė man su tuo politruku elgtis atsargiai, nes jis esąs galingesnis ir už pulko vadą, juk komunistų partija valdo viską ir į jokių laipsnių dėmesio nekreipia.

Buvo dar vienas baterijos šašas — tai baterijos komunistų partijos grupelė: su komunistų partijos sekretoriumi eil. Muleriu. Muleris buvo

mažo ūgio, lėtas, šalto būdo ir į kitą vis žiūrėdavo iš paniūrų. Jis pats ir jo tėvas buvo kurpiai. Grupelei priklausė eil. Kacas, pavojingas tipas, baigęs gimnaziją veidmainys. Kareiviai prašė raštininką įspėti mane, kad Kacas visus seka. Vieną kartą tyčia, staiga, atidaręs raštinės duris, pagavau jį besiklausantį už durų. Vaidinau, kad tai buvo tik atsitiktinumas, nes nenorėjau, kad politrukai nieko nesuprastų, jog aš žinau Kaco intencijas.

Trečias kompartijos narys buvo, rodos, Fridmanas, neaukšto ūgio, apskrus ir linksmas žydelis. Ir į partiją jis įsirašė tik dėl draugystės, nes kiti du jo draugai buvo partiečiai.

Iš lietuvių buvo eil. Giedraitis, Šančių apgavikas (taip jį kareiviai vadindavo), labai prie manęs gretinęsis. Kitas buvo eil. Kupstas, ūkininkaitis. Kodėl jis įsirašė į partiją, man nebuvo aišku. Buvo gražiai nuaugęs, aukšto ūgio, tiesios išvaizdos vyras. Kareiviai jį laikė pataikūnu. Trečias lietuvis buvo mano baterijos raštininkas Č. — drausmingas, pareigingas ir patikimas vyras. Buvo jau vedęs ir turėjo mažą ūkelį netoli Alytaus. Vieną kartą jis man pasisakė, kad politrukas verčiąs jį įstoti į partiją. Galvodamas, kad jis mane tik provokuoja, atsakiau, kad tai jo asmeniškasis dalykas. Jis tada pradėjęs aiškintis, kad, nestodamas į partiją, jis negalės išsilaikyti raštinėje, o į rikiuotę nenoris patekti. Tada aš jam pasakiau, kad jis gali ir toliau būti mano raštininku, nes kitų aš nenoriu. Be to, dar juokaudamas pridėjau, kad jis, būdamas partijoje, ir mane apie įvykius galės geriau painformuoti. Iš tikrųjų jis man viską ir papasakodavo, ir aš žinojau, ką komunistėliai apie mane kalba. Eil. Muleris komunistų susirinkimuose mane dažnai kritikuodavo.

Buvo dar vienas komunistas, tik neilgai, tai eil. Šachovcevas, rusas, baterijos politruko vertėjas. Jis buvo baigęs apie 4 klases, mandagus, šalto būdo ir apskrus vyras. Jį Sergienkovas buvo parinkęs kandidatu į politrukų mokyklą.

Kartą, pastebėjęs, kad esu vienas raštinėje, nedrąsiai įėjo ir klausė manęs, ar jam verta stoti į politrukų mokyklą ir ar aš galėčiau jam patarti mokytis politinio vadovo profesijos. Įtariau, kad jis jau yra užmautas kaip sliekas ant kabliuko, todėl, kiek pagalvojęs, pasakiau, kad man asmeniškai politiniai mokslai nepatinka, ir kad aš labiau mėgstu sportą. Apie sportą galėčiau jam daugiau papasakoti, nes turiu ir praktiško patyrimo. Taip pat jam papasakojau šį ir tą iš sportinio gyvenimo praeities, kad įtikinčiau, jog ne tuščiai giriuosi. Mat dar gimnazi-

joje būdamas dalyvavau Pabaltijo studentų olimpiadoje, kur teko susitikti su pasaulinio masto ieties metiku, estu Sulle. Šiose rungtyneose man teko sidabro medalis. Be to, turėjau keletą lengvosios atletikos rekordų ir todėl patekdavau tarpautinėse rungtyneose į valstybinę komandą. Taip pat ir artilerijos karininkų konkūruose visados laimėdavau premijų. Taip ir išsisukau jokio patarimo nedavęs.

Bateriją formuoti buvo sunku, nes buvo per daug viršininkų, ir mačiau, kad normaliu keliu negalėsiu sutvarkyti baterijos turto atskaitomybės. Todėl ugnies būrio vadą psk. Michalčenką atleidau nuo bet kokių kitų pareigų ir įsaciau su viršila ir sandėlininku tvarkyti baterijos turtą ir dokumentus. Bet Michalčenka nė nemanė rimtai dirbti, nes jam labai rūpėjo politinis veikimas ir draugystė su politrukais.

Turiu dar paminėti vieną viršininką, NKVD agentą, buvusį Lietuvos kariuomenės viršilą, o dabar jau NKVD leitenantą Girdvainį. Jis buvo nesimpatingas, įžūlus, dažnai netikėtai atsirasdavo baterijos patalpose. Visi žinome, kad politiniai vadovai buvo labai galingi žmonės, todėl aš to Michalčenko niekaip negalėjau priversti dirbti jam pavesto darbo. Tada aš pats su viršila ir sandėlininku šiaip taip sutvarkiau turtą ir dokumentus.

Baigęs tvarkyti turtą, galvojau, kad galėsiu pradėti tvarkingai vesti kareivių užsiėmimus panašiai, kaip ir Lietuvos kariuomenėje. Bet labai smarkiai apsirikau, nes vos tik pradėjus mokymą tuojau atsiranda kuris nors komjaunuolis ir praneša, kad draugas politrukas nori, kad jo reikalams paskirčiau tuos ir tuos kareivius. Mat, reikėjo įsirengti komunistų partijos šventovę — Lenino kambarį, kur ne tik buvo prikabinėta visų garsių vadų fotografijos, bet buvo sukurtas ir savotiškas altorius, įvairiomis lemputėmis iliuminuotas, ant kurio gulėjo Stalino konstitucija ar kita kokia garsi jų knyga. Gretimame kambaryje buvo stalai ir suolai ir daugybė komunistinės literatūros. Sergienkovas galvojo, kad dabar ateizmas žydės, religija išnyks ir jo darbas nenueis vėjais, tačiau įvyko visai kas kita. Mat, vienas labai drausmingas, padorus ir tikintis kareivis, girdėdamas politrukus tvirtinant, kad dabar fašistai karininkai negalės kareivių skriausti, nutarė praktiškai išbandyti tą laisvę ir pakabino garų, gal net ir su relikvijomis rožančių prie savo lovos lentelės, kur buvo užrašoma kareivio laipsnis ir pavardė. Įėjęs į raštinę Michalčenka, tiriančiu žvilgsniu į mane žiūrėdamas, pradėjo pasakoti, kad aš nežinaš, kas baterijoje vyksta

— vienas kareivis pasikabinęs rožančių prie lovos. Tai mane nemaloniai nuteikė: nereaguoti būtų blogai, o bausti drausmingą karį už nusižengimą tvarkai sąžinė neleidžia. Galvojau, kaip čia iš tos velniavos išsisukti. Nuėjau su Michalčenka į bateriją ir liečiau pašaukti tą kareivį. Kareivis atėjo ir drausmingai prisistatė. Aš jo užklausiu, kieno tas rožančius, o jis atsakė, kad jo. Tada aš paklausiu, kodėl jis tą rožančių čia ant lentelės pakabinęs. Jis atsakė, kad politrukai jiems pasakoję, kad anksčiau mes buvome prispausti, kad neturėję laisvės, o dabar visi esame laisvi ir galime pasikabinti, ką tik norime. Aš jam paaiškinau, kad esame laisvi, bet Vidaus Tarybos statutas veikia tas pats ir nekalba apie jokių išlaisvinimus ir apie laisvę pasikabinti kas ką nori. Todėl ir rožančiaus čia negalima pasikabinti. Jis tuoj pat rožančių nukabino ir įsidėjo į kišenę. Tas įvykis greitai pasiekė politruko Sergienkovo ausis, ir jo ambicija buvo skaudžiai įžeista. Vietoj bažnyčios jis įrengė velnio kampelį, bet į jį pro duris negalėjo įeiti pragaro tarnas, nes jį gasdino kareivinėse kabantis rožančius. Raštinėje jis man priekaištavo, kad negeri dalykai vyksta baterijoje, ir liaudies priešai bando griauti raudonąją armiją, bet, išgirdęs tuos priekaištus, aš pats pradėjau pulti — aš jam mandagiai, bet griežtai pasakiau, kad anksčiau kareiviai panašių dalykų nedarė, nes žinojo statutų nustatytą tvarką ir vykdė viršininkų įsakymus. O dabar kai kurie politiniai vadovai aiškina, kad kareiviai būvę prispausti, kad neturėję laisvės ir kad be reikalo fašistų karininkų buvo baudžiami. Raudonajai armijai Lietuvą išlaisvinus, kareiviams buvo pažadėta didelė laisvė, todėl kareiviai ir bando naudotis ta pažadėta laisve.

Kareiviams buvo skanaus juoko, nes visiems Lenino kampelio garbintojams ir politrukams buvo skaudžiai įgelta, o svarbiausia, eilinis kareivis nebuvo nubaustas.

Be užsiėmimų su kareiviais ir jų mokymo baterijų vadams ir aukštesniems karininkams dar buvo specialūs kursai žinioms pagilinti ir greičiau susilieti su raud. armija. Mums, baterijų vadams, dėstė mūsų padėjėjai. Kartą į klasę, kur buvo susirinkę viso pulko baterijų vadai, atėjo lektorius, jaun. rusų leitenantas užrašais nešinas. Jis turėjo mums išaiškinti, taip vadinamo, mažiausio taikiklio suradimą šaudant per uždangą. Pav. artilerijos pabūklams esant pakalnėje, kokiu trumpiausiu nuotoliu galima būtų šaudyti, kad sviediniai nekliudytų kalno viršūnės. Lietuvos kariuomenėje šį dalyką gerai mokėjo net ir jaun.

puskarininkiai, baigę mokomąją bateriją, o kari-ninkai, padarę tam tikrus matavimus su busole, tokį uždavinį mintinai išspręsdavo. O šis ruse-lis prakaitavo, nuolat žiūrindamas į užrašus ir mums aiškino. Iš pradžių jo nesupratome ir galvojome, kad jis tą uždavinį sprendžia savotišku būdu, bet vėliau pastebėjome, kad jis mums nesąmo-nes kalba. Tada, pritrūkęs kantrybės, kpt. Gra-bašius jam pasakė, kad jis nesąmones plepa ir, nuėjęs prie lentos, grafiškai įrodė, kad jis ne-sąmones kalba, bet neparodė, kaip tą uždavinį reikėtų spręsti. Gandas apie šį įvykį pasiekė ir pulko komisaro ausis, kuris tą "lektorių" už nepasiruošimą nubaudė 2 savaites arešto.

Kiek vėliau buvo įsakyta arklidėse laikyti šepečius arkliams valyti tam tikrose dėžutėse. Tai turėjo būti įvykdyta per kelias valandas, bet niekas nepasirūpino nurodyti, kur galima gauti vinių ir medžiagos toms dėžutėms padaryti. Mi-chalčenka pats pasisiūlė tiems darbams vadovauti ir visoms 2 baterijos arklidėms palyginti grei-tai tas dėžutes padarė. Už tai baterija gavo pir-mą vietą ir pagyrimą. Speciali komisija, kurioje dalyvavo ir Lietuvos kariuomenės mjr. vet. dr. Dobrovolskis, tikrino arklides, tas dėžutes ir pa-čių arklių užlaikymą, jų valymą ir priežiūrą.

Šio pulko pabūklus traukė arkliai. Paprastai artilerijos pulkai ruošdavo arklių lenktynes, tad ir šiuo kartu kažin kas ėmėsi iniciatyvos tokias rungtynes suruošti. Lenktynėms vietą parinko ka-reivinių rajone esančią mažą ir nelygią aikšte-lę. Kliūtys buvo sustatytos neproporcingai nuoto-liams ir dėl to jos buvo neaukštos. Pačios rung-

tynės buvo uždaros — nei civiliai nei kitų ka-riuomenės dalių kariai negalėjo būti kviečiami. Aš iš 4 art. pulko turėjau atsivežęs arklį, var-du Įdomus, su kuriuo buvau laimėjęs daug pri-zų. Tikėjausi ir šį kartą laimėti. Prieš rungty-nes norėjau šį arklį kiek pamankštyti, tačiau, vos tik užsėdęs, negalėjau arklį atpažinti, at-rodė, kad jis staiga kokio penkiolika metų pa-seno. Pradėjus joti per kliūtis, pastebėjau, kad tas mano arklys nieku nesidomi ir nekreipia dė-mesio į raginimus — vos vos ritasi per kliū-tis, o keletą net ir numetė. Rungtynėms pasi-baigus, nuėjau į arklides pas budintį puskarininkį pasiteirauti, kas atsitiko su mano arkliau. Jis man papasakojo, kad kokias 2 valandas prieš rungtynes jį buvo išjojęs žvalgomojo diviziono politrukas ir grąžino jį labai pavargusį ir išpra-kaitavusį.

Tose rungtynėse dalyvavo ir rusų karininkai, kurie, matyti, mokėsi joti ant karvių. Man atėjo į galvą, kad Michalčenka bus painformavęs ru-sus, kad mano arklys laimėdavęs prizus, todėl jie nutarė šį arklį nuvarginti taip, kad jis nebūtų konkurentas.

Su savo baterijos arklidėmis turėjau daug vargo, nes jose buvo laikomi korpo vado ir jo komisaro arkliai. Juos prižiūrėjo specialiai tam skir-tas kareivis, bet tie arkliai vis tiek buvo lie-siausi baterijoje. Man atrodo, kad šie arkliai buvo patalpinti mano baterijoje dėl to, kad jos ugnies būrio vadu, karininko etate, buvo psk. Michal-čenka, pagal kareivius NKVD agentas.

(Bus daugiau)

BRIG. GEN. A. GUSTAIČIO BĖGIMO TRAGEDIJA

E. Jasiūno straipsnį apie gen. A. Gustaitį 1977 m. Kary (nr. 7 ir 8) noriu papildyti turimomis žinio-mis apie jo tragišką bėgimą.

Kaip žinome, 1940 m. rusams oku-pavus Lietuvą, gen. A. Gustaitis buvo priverstas likviduoti savo paties išugdytą Lietuvos karo aviaciją. Jo adjutantu tuo laiku buvo kpt. Al-binas Tindžiulis. Gen. Gustaitis ir kpt. Tindžiulis artimai bendradar-biavo ir vienas kitu pilnai pasiti-kėjo. Kai darbo ir gyvenimo sąly-gos darėsi nebeįtikinamos ir aiškėjant pavojui būti suimtiems, abu tarėsi bėgti į Vokietiją per "žalią-ją sieną". Atrodo, kad kpt. T. su-rado, užmezgė ryšius su vienu Ka-ro aviacijos puskarininkiu, gyvenusiu

Vokietijos pasieny Suvalkijoje ir su-tarė pabėgimo planą (ne Poderiu, kurį savo pasakojime mini p. B. Gustaitienė).

1941 m. kovo 6 dienos rytą (ar prieš piet) gen. G. ir kpt. T. tu-rėjo traukiniu iš Kauno gel. stoties kartu išvykti į Suvalkų Kalvariją. Tą rytą kpt. T. norėdamas nusikratyti seklių, ar turėdamas dar kažkokių reikalų (atrodo, kad jis dar nebuvo atleistas iš tarnybos), ėjo į Aukš-tąją Fredą. Čia pasirodęs ir pasi-sukinėjęs įstaigoje skubiai grįžo at-gal tikslu patekti į sutartą traukinį. Bet, matyt, laiko tiksliai neapskai-čiavo ir jam bėgant per Kauno gel. stoties aikštę, traukinys pradėjo ju-dėti. Norėdamas bet koku būdu patekti į tą traukinį, šoko į prie stoties esantį taksį ir vijosi iki Meš-

kučių stoties, bet traukinį pavyti nepavyko.

Tuo tarpu gen. Gustaitis laiku atvyko į traukinį ir, nesulaukęs kpt. T. ir nežinodamas kas atsitiko su juo, išvyko vienas į Suvalkų Kal-variją. Pagal sutartą planą, stoty gen. G. pasitiko vienas ūkininkas ir įsi-sodinęs jį į vežimą išvažiavo iš miestelio. Pavažiavus už miestelio, laukuose, staiga, vežimas iš visų pu-sių buvo apsuptas jau jo laukusių enkavedistų. Gen. G. buvo suimtas ir nuo to momento apie jį daugiau jokių žinių nebebuvo gauta.

Kpt. Tindžiulis, likęs Kaune ir tuoj išgirdęs gen. G. liūdną likimą, metėsi prie Vokiečių repatriacijos komisijos, prašydamas pagalbos. Vo-kiečiai vykusiai jį paslėpė vežamų repatriantų prekinio traukinio už-

plombuotame vagonė ir išgabeno į Vokietiją ir tik Eitkūnų stoty jis buvo išleistas iš vagono.

Visą šitą gen. G. ir kpt. T. tragišką bėgimo istoriją man papasakojo pats kpt. Tindžiulis, kai jis 1941 m. kovo mėn. pabaigoj ar balandžio pradžioj atsirado Berlyne ir apsigyveno tame pačiame St. Joseph Hostelyje prie Anhalterio stoties, kuriame aš pats ir daugiau tų laikų lietuvių pabėgėlių gyveno. Atsimenu, kad kpt. T. tą gen. G. nelaimę skaudžiai išgyveno, ypač manydamas, kad gen. G. tikrai galvos, kad jis jį išdavė. Tačiau tą judošišką darbą atliko tas pats Karo aviacijos puskarininkis, kuris buvo pažadėjęs pats ar per savo patikėtinius gen. Gustaitį ir kpt. Tindžiulį pervesti per sieną. Vėliau, vokiečiams okupavus Lietuvą, teko girdėti, kad visos išdavimo aplinkybės buvo išaiškintos ir išdavikas pačių vokiečių buvo nubaustas mirties bausme.

Kpt. T. 1941 m. grįžęs į Kauną dirbo vienintelio lietuviško laikraščio administracijoje ir visą vokiečių okupacijos laiką turėjo plačius ryšius su lietuvių pogrindžiu ir lietuvių visuomenės vadovujančiais asmenimis. Gerai žinojau, kad jis nebesiruošė daugiau trauktis iš Lietuvos ir apsirūpino visomis galimomis

Gen. inž. A. Gustaičio minėjimas 1977 m. spalio 16 d. Balzeko muziejuje, Čikagoje. Iš k. į d.: S. Balzekas, jr., Br. Gustaitienė, K. Baltramaitis, E. Gustaitytė ir E. Jasiūnas. V. Noreikos nuotr.

priemonėmis, reikalingomis gyvenimui rusų okupacijoje, tikėdamas ir turėdamas kažkokią viltį, aplinkybėms susidėjus, dar sutikti gen. G. ir su juo išsiaiškinti. Jau 1944 m. jis buvo pakeitęs savo išvaizdą, užsiaugindamas didoką barzdą. Žinia,

jis žuvo partizanų su rusais kautynėse 1947 m. Aukštaitijoje, nepatyręs, kad jo ir mūsų visų didžiai gerbiamas gen. Gustaitis jau 1941 m. buvo nužudytas.

J. Strazdas
Brooklyn, N.Y.

Gen. inž. A. Gustaičio minėjimas. Kalba plk. K. Dabulevičius. E. Jasiūno nuotr.

**PLK. LTN. ANTANAS STAPULIONIS
L.K.V.S. "RAMOVĖS" GARBĖS NARYS**

Pulkininkas Antanas Stapulionis gimė 1893 m. gruodžio 4 d., Gustonių km., Joniškėlio vls., Biržų aps. I-jam Pasauliniam karui prasidėjus, jis buvo mobilizuotas į caro armiją ir pateko į karo mokyklą Irkutske, kurią baigė 1915 m. gruodžio mėnesį.

Baigęs karo mokyklą, dalyvavo kovose prieš vokiečius Daugpilio, Rumunijos ir Austrijos frontuose.

Po karo grįžęs Lietuvon, 1918 m. lapkričio 23 dieną įsijungė į slaptą Joniškėlio partizanų organizaciją, kurioj 1919 m. balandžio 5 d. tapo štabo viršininku. Tos organizacijos, arba Apsaugos būrių — partizanų vadovybės paskirtis: kovos dalinių-būrių ir kuopų suorganizavimas toje Lietuvos dalyje.

Apsaugos štabo viršininkas A. Stapulionis liko šio fronto (Pasvalio, Vaškų, Krinčino-Daujėnų, Joniškėlio, Linkuvos) vadu ir derino tų padalinių kovų su bolševikais veiksmus. Tie partizanų daliniai 1919 m. gegužės mėn. pabaigoje gavo kariškas uniformas, kurias jis iš Kauno parvežė.

Iki 1919 m. gegužės mėn. 14 d. ten suorganizuoti partizanų kovos vienetai išaugo iki bataliono (batalionas gegužės 19 d. buvo pavadintas "Atskiru partizanų mirties batalionu") ir perėjo brigados vado karininko St. Nastopkos žinion. Lietuvos karių brigados vadas St. Nastopka paskyrė to bataliono vadu A. Stapulionį.

Tas batalionas prieš puolimą pradėjo gegužės 23 d. ir sėkmingai veikė Panevėžio rinktinės kairiajame sparne. Tai buvo vienas iš didžiausių ir veikliausių partizaninės kovos vienetų laisvės kovų metu Lietuvoje.

Pasibaigus Lietuvos laisvės kovoms, Antanas Stapulionis Lietuvos kariuomenėje ištarnavo iki 1940 metų. Ėjo 3, 6 ir 7-to pulko vado padėjėjo pareigas; 1927 metais — Tauragės, nuo 1930 m. — karo komendantas Ukmergėje ir Panevėžyje.

Už nuopelnus laisvės kovose, pulkininkas Antanas Stapulionis apdovanotas Vyčio Kryžiumi.

1944 metais jis pasitraukė iš Lietuvos. 1949 m. atvyko į JAV ir apsigyveno Bostone.

1952 m. spalio 25 dieną Bostone buvo sušauktas L.V.K. Sąjungos "Ramovė" Bostono skyriaus steigiamasis susirinkimas ir išrinkta laikinoji skyriaus valdyba. Tos valdybos pirmininku ligi 1952 m. gruodžio 21 dienos buvo plk. A. Stapulionis. Tų metų gruodžio 21 dienos data Bostone buvo įsteigtas nuolatinis L.V.K.S. "Ramovė" skyrius, kurio pirmininku iki 1954 m. gegužės 8 d. buvo plk. A. Stapulionis.

Nuo 1955 m. balandžio 30 d. iki 1955 m. spalio 7 d., jis to skyriaus kontrolės komisijos narys, o nuo 1956 m. vasario 4 ligi 1957 m. sausio 20 d. vėl to skyriaus pirmininkas.

Dėl nesveikatos plk. A. Stapulionis pasitraukęs iš skyriaus aktyvios veiklos, tačiau visą laiką domėjosi to skyriaus veikla ir ją rėmė.

Išrinktas L.V.K.S. "Ramovės" Bostono sk. garbės nariu, plk. A. Stapulionis 1977 m. gegužės 28 d., Sąjungos atstovų suvažiavime, buvo išrinktas "Ramovės" Sąjungos garbės nariu.

Ne vien ramovėnų veiklą, bet ir Bostono visuomeninę bei kultūrinę veiklą plk. A. Stapulionis su savo populiariąja žmona, dantų gydytoja, nuolat rėmė savo aukomis. Užtat, ne vien Bostono ramovėnai, bet ir plačioji visuomenė šilčiausiai dėkingumo jausmais juos visada prisimena ir velija jiems, nuolatiniam gyvenimui išvykusiems iš Bostono į saulėtąją Floridą, smagiausių gyvenimo metų, nepaliojama juos abu laikydami Bostono lietuviškos bendruomenės pavyzdiniais nariais.

Panaudota:

Lietuvių Enciklopedija XXVIII t. 452 psl.

Plk. Kazio Ališausko "Kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės 1918-1920 m." ir

"L.V.S. Ramovės Pirmasis Dešimtmetis — 1950-60 m."

J. J-kas

NETIKROVĖS DEBESYS

I

Spaudoje, televizijoje ir per radiją vis dažniau minimi „neatspėjami laikai“ ir „netikrovės amžius“.

Ivairios, visai nedžiuginančios naujienos, o kai kam dar ir ilgėjantieji gyvenimo šešėliai, daugelį iš mūsų padaro pesimistais ar bent pesimistiškai nusiteikusiai realistais. Ne paslaptis ir ne išradimas, kad pasidairę aplinkui beveik visur atrasime tautiečių, kurie veda nerūpestingą gyvenimą, ar tai augindami savo turtą, ar pilvus ir paskendę kasdienybėse, stačiai vengia pažvelgti į tą sunkiai atspėjama, bet nieko gero nepranašaujančią ateitį, o apie Lietuvą ar lietuviškus reikalus tokiems, per greitai išsigimusiems „nuosmūkininkams“, net ir nebandyk priminti. Štai, kad ir mūsų mažoj lietuviškoje salelėje KLB apl. pirmininkas, paprašęs vieno tautiečio bendruomenės mokesčių, gavo nustebinantį atsakymą, kad šis, sunkiai angliškai grakaliojās tipelis, esąs jau virtęs kanadiečiu!.. Mane patį nemažiau nustebino kitas tautietis, tik ką parsidavęs už ketvirtadalį milijono butnamį, kai aš jo paprašiau Kanados Lietuvių Fondui prieš keletą metų prizadėtą šimtinę, jis teisinosi negalys 100 dol. duoti, nes kiekvieną savaitgalį išleidžia „gintaro spalvos skysčiams“ nemažiau 50 dol.!

Neverta tų pergreitai nudžiūvusių lietuviškų atplaišų nei klausti ar jie skaito lietuviškus laikraščius, ar jie perka lietuviškas knygas, o taip pat apie jų šeimos atžalų lietuviškumą, nes visada gausime apgailėtątinus neigiamus atsakymus. Ar ne keista, kad atrasime tose pačiose vietovėse ir net tose pačiose darbovietėse tautiečių labai skirtingomis galvosėnomis, lyg kad jie gyventų visai skirtinguose pasauliuose...

Turių savotišką įpratimą, kad atradęs spaudoje ką nors įdomaus ar mane nustebinančio, tą straipsnį iškerpu arba išplėsiu visą lapą. Dabar tokios stebinančios ar pesimizmą sukeliančios medžiagos jau yra gerokas pluoštas, kuriuo reiktų atsi-

kratyti, pasidalinant įspūdžiais su ypač tų įdomybių nepastebėjusiais.

Pradėsiu nuo „gerosios pamotės“ Kanados, kuri kuo toliau, tuo labiau skęsta bėdose, ar, kaip aš vadinu, „sunkiai atspėjamuose netikrovės debesyse“ ir tik viena paguoda, kad daugelyje kitų pasaulio kraštų panašūs dalykai ar reiškiniai dar blogiau einasi.

Nuo praėjusio rudens staigiai pradėjo kristi Kanados dolerio vertė ir prieš metus mūsų „elziutė“ sulyginus su JAV doleriu, buvusi 3 centais didesnė, dabar verta tik 90 centų amerikoniškojo, nepamirštant, kad ir šio vertė tik per paskutinius 7 metus gerokai nukrito, palyginant su šveicarų franku (50%), su vokiečių marke (60%) ir su japonų jena (68%); o ruskeliai už „elziutę“ duoda tik apie 60 kapeikų.

Bedarbių skaičius Kanadoje yra pats didžiausias nuo depresijos laikų, artėja prie 1,000,000 ir šią žiemą, spėjama, dar padidės. Štai, Sudbury, Ont., rajone, didžiausia pasaulyje nikelio bendrovė INCO (International Nickel Co.) ruošiasi atleisti apie 3,500 darbininkų. Priežastis — sumažėjusi nikelio paklausa, neparuoto nikelio turimos atsargos ir darbo unijų išknista paslaptis, kad INCO, gaudama iš provincijos ir federalinės vyriausybės įvairių rūšių paramą bei mokesčių lengvatas, tuo pačiu laiku atidarė naujas nikelio kasyklas Guatemaloje ir Indonezijoje, kur darbo jėga yra daug pigesnė.

Neteisinant multimilijoninės INCO, statistiniai daviniai rodo, kad Kanados darbininkų atlyginimas bei gamybos pabrangimas pralenkė J.A. Valstybes, o apie tai savo nuomonę labai atvirai išsireiškė ir japonų biznierių, praeitą rudenį Japonijoje besilankančiam Ontario premjerui W. Davis, sakydami, kad nėra biznio su Kanada — viskas perbrangu! Dar dabar spaudoje tebevyksta ginčai kaip išvengti masinio INCO darbininkų atleidimo. Tačiau patį greičiausią sprendimą atrado Kanados

„Nauja demokratiška partija?“ — NDP, kuri, nežiūrint nepalankių nikelio bizniui sąlygų, rekomenduoja šios multimilijoninės bendrovės nacionalizavimą! Ar šiems „naujiems demokratams“ yra svarbu, kad vyriausybė perėmusi INCO turėtų iš mokesčių mokėtojų kišenių apmokėti milijoninius gamybos nuostolius ir dar perimti dabar turimą INCO 1,5 bilijono skolą?

Štai, keliose iškarpose apie Sudbury mūsų miesto dienraščio korespondentas rašo, kad ten bedarbiai perkasi 60 dol. vertės batus, kad 1978 Naujų Metų sutikimo brangoki bilietai visur buvo išparduoti ir kad prie Sudbury buvo du kartu išsproginti energijos transformatorių bokštai, padarant milijoninius nuostolius, nutraukiant tūkstančiams žmonių ir įmonėms elektros srovę ir net užteršiant vandenį išsiliejusiais chemikalais. Aišku, kad tai yra sabotžas, kuris yra protestas dėl darbininkų atleidimų, bet kaltininkai nebuvo surasti. Darbo unijų laikraščėliai jau nuo rudens, apgailėstaudami didėjantį bedarbių skaičių, dar pridėdavo įspėjimus (ar sugestijas!), kad bedarbiams didėjant bus net riausių ar smurto (violence) veiksmų.

Štai, praėjusią vasarą, Montrealyje, Robinhood miltų fabriko sargai, medžioklinių šautuvų šratais, sužeidė 8 darbininkus, kai grupė streikuojančių laužėsi per tvorą fabriko nuosavybėn, o prieš tai daužė automobilius ir vykdė kitokį vandalizmą. Visai neseniai, teismui paskelbus to fabriko sargų išteisinimą, spaudoje matėsi darbo unijų verkšlenimas visai nemint darbininkų nelegalių veiksmų ir kad sargai pavartojo ginklus nuosavybės, o gal net savo gyvybių apgynimui.

Užbaigiant apie INCO, reiktų paminėti, kad ten dirba nemažas mūsų tautiečių skaičius, bet šis masinis atleidimas neturėtų juos, savo išdirbtą laiką skaičiuojančius dešimtmečiais, paliesti, o Sudbury nedidelė, poros šimtų lietuvių kolonija savo veikla, sąmoningumu ir duosnumu yra viena iš pačių pirmųjų visoje Kanadoje.

Bedarbė plečiasi visoje Kanadoje.

Štai, International Harvester Co., Hamilton, Ont., paskelbė atleisianti 450 darbininkų, bet tuo pačiu laiku investavo Doncaster, Anglijoje, traktorių fabriko praplėtimui 9 milijonus dolerių. Noranda Mines Co., sumažinsianti 2,000 darbų, bet tuo pačiu laiku nupirko už 75 milijonus dolerių popieriaus fabriką J.A. Valsybėse. ALCAN (aliuminijaus) kompanija uždaro kasyklą su 400 darbininkų St. Lawrence, Nfld., bet perka už 40 milijonų vario-žalvario fabriką, Alabamoje, J.A.V. ir daug kitų panašių pavyzdžių.

Jeigu J.A.V. bedarbių skaičius sumažėjo ligi 6,5% ir prezidentas Carteris gieda, kad geresni laikai dar prieš akis, tai Kanadoje bedarbiai padidėjo ligi 9,5% ir dar prieš Kalėdas ministeris pirmininkas P.E. Trudeau kalbėjo apie diržų susiveržimą, o kiti ministerių rango pareigūnai pakartotinai kanadiečiams primena, kad geri laikai jau pasibaigė.

Kanadoje jau treči metai turime atlyginimų ir kainų kontrolę, bet 1977 metų pabaigoje infliacija pasiekė 9,5%, o J.A.V., be jokios kontrolės, buvo tik truputį virš 6%. Prezidento Carterio pažadėtas 25 bilijonų dolerių mokesčių sumažinimas turėtų dar labiau pristabdyti infliaciją (kuo aš netikiu) ir dar sumažinti bedarbių skaičių. Žada bedarbę ir infliaciją palaiapsniui sumažinti ir naujos Kanados finansų ministeris Jean Chretien, kuris balandžio mėn. nuims kainų ir atlyginimų kontrolę, kuriai daugiausiai priešinosi ir protestavo darbo unijos. Toji kontrolė prilaikė ar net nustumė atgal perdidelius atlyginimų pakėlimus, o pragyvenimo išlaidos bei kainos, kur tik nepaimtum, kilo ir kils toliau. Štai, kurui alyvos ir visokių degalų kainos yra keliamos bent pora kartų per metus, nes energijos ministerio žodžiais Kanada turinti prisivyti pasaulio kainų lygį... Atrodo, kad šiam pasauliu susirūpinusiam ministeriui reiktų perimti "raudonosios gegutės" darbą, kuri kiekvieną rytą 6-tą valandą per radiją uždainuoja "Good Morning, World!" (Matomai "vienos pasaulio valdžios" šalininkė!).

Nuosaikešni Kanados darbo unijų vadai žada po kontrolės nuėmimo

neraikalauti perdidelio algų pakėlimo, o derėtis daugiau atostogų, išsilankymo darbe užtikrinimo ir geresnių pensijų, bet atsiranda ir tokių besocijų rėksnių, kurie jau dabar šaukia apie esamą žemiau vidurkio (sub-standartinį) atlyginimą, arba kad reikia atsigriebti už praėjusį kontroliuojamą laikotarpį, nors pats mažiausias Kanados plieno darbininko valandinis atlyginimas yra virš 6 dol. Atrodo, kad Kanados liberalų partijos vyriausybė nesugeba tvarkyti ekonominių reikalų ir nekontroliuoja Kanados kapitalo investavimo kituose kraštuose, o federaliniai rinkimai jau visai netoli. Kaip ir daugeliui kanadiečių, taip ir man pačiam, bus neaišku už ką balsuoti. "Naujų demokratų" (NDP) aš bijau, kad jie neįvestų Kanadoje sovietinės santvarkos, o daugelis iš jų visai nesupranta kas yra komunizmas. Gerbdamas buv. min. pirm. J. G. Diefenbakerį, aš balsuodavau už konservatorius, bet kad tiems dabar vadovauja "Red Tory" pravadžiuojamas Joe Clark, kuris kažin ar būtų geresnis už Trudeau. Daugeliui kanadiečių patinka Trudeau, už jo pastangas sulaukyti Kvebeko provincijos atsiskyrimą nuo visos Kanados, o prieš Kalėdas Trudeau net "pagrašino kardu" Kvebeko premjerui Levesque (šis net savo išvaizda primena nenormalų žmogų!), jeigu bus bandomas atsiskyrimas ne sulig konstitucijos. Kvebeko provincija, aišku, savo karinių pajėgų neturi, o jai atsiskyrus, gal atsirastų ir daugiau provincijų pasiekti tuo pavyzdžiu.

Trudeau dažnai prajuokina kanadiečius savo sąmoningais atsikirtimais parlamento opozicijai.

Štai, opozicijai puolant vyriausybę už RCMP (Karališkos raitosios policijos) įvairius nelegalius veiksmus, kurie ypač Kvebeke, bešališkam stebėtojui atrodytų net reikalingi, Trudeau, perbėgęs pas liberalus socialistus, parlamente atsikirto sakydamas, kad ir jis buvo RCMP sekamas, apie jį RCMP turėjo surinkę visą papkę žinių, bet tai jam visai nesutrukdė pasidaryti Kanados ministru pirmininku!

Keistas sutapimas, kad taip kaip

J.A. Valsybėse įvairūs radikalai, kairieji liberalai ir kitokių rūšių neaiškūs gaivalai puola ir nori suniekinoti CIA ir FBI, taip Kanadoje labai puola ligi šiol populiaria buvusią RCMP.

Visokios kitokios Kanados bėdos atsispindi toliau paduodamomis ryškiomis antraštėmis angliškoje ir net lietuviškoje spaudoje: Kanados federalinio biudžeto deficitas šiems metams virš 9 bilijonų dolerių, o sekantiems metams gali pasiekti 14 bilijonų. Kanados turizmo deficitas 1977 m. buvo netoli 2 bilijonų, o 1978 m. pasieks 2,5 bilijono. Kanada vėl didžiausias pasaulyje pinigų skolintojas. Milijoninė korupcija vyriausybės agentūrose (Crown Corp.) atominių reaktorių pardavime P. Korejai ir Argentinai. RCMP nelegalią veiklą ir prasižengimus įstatymams tyrinėja net 3 komisijos. Atsistatydino vyriausias Kanados prokuroras F. Fox, prisipažinęs parlamente, kad jis pasirašė ne savo pavardę reikalingą ligoninėje prieš aborto operaciją savo draugei (vedusiai, ne žmonai!)... Pati paskutinė naujiena, tai kad Kanados Šiaurės Vakarų teritorijoje "išsinars-tė" rusų satelitas Cosmos 954.

Turbūt, jau pakaks apie Kanados bėdas ir "netikrovės debesis" ir toliau — prie aktualesnių ir daugumoj lietuviškų įdomybių ir "Santakos".

(Bus daugiau)

Jurgis Gediminėnas

1978 Užgavėnės

Š. Ontario užkampis

Kanada

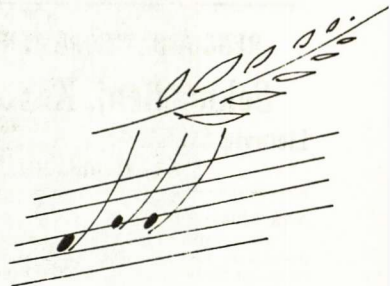
ATSIŪSTA PAMINĖTI

Stasys Yla, Jurgis Matulaitis, asmenybės apybraiža. 378 psl. brošiūruota, su iliustracijomis ir aplanku. Viršelis N. Vedegytės-Palubinskienės. Išleido ir spaudė Nek. M. Pr. Seserys, Putnam, Conn.

Baltimorės lietuvių dainos draugija

Morkus Šimkus

1931 m., minint Lietuvos nepriklausomybės sukaktį, į Baltimorę buvo atvykęs prof. Mykolas Biržiška. Svečias pabrėžė, kad būtų gera įkurti draugiją, kuri puoselėtų dainą ir muziką. Netrukus Baltimorės lietuvių draugijų Taryba išrinko adv. Nadą Rastenį ir adv. Vincą F. Laukaitį, kad tuo reikalu rūpintūsi. Kiek vėliau savanoriškai prie jų prisijungė: Simas Leonavičius, Antanas Bradūnas, Stasys Butkus ir Vincas Lukoševičius. Ši, šešių asmenų grupė, kovo 21 d. surengė pobūvį, į kurį pakvietė dainos ir muzikos mėgėjus ir jiems nušvietė reikalą. Buvo nutarta steigiamą susirinkimą šaukti kovo 25 d.

Steigiamajame susirinkime dalyvavo: Simas Leonavičius, Antanas Bradūnas, Stasys Butkus, adv. Nadas Rastenis, adv. V. F. Laukaitis, Matas Butkus, Klementas Andreikus, Pranas Pajauskas, Petras Barčiauskas, Ant. Stankevičius, Česlovas Linka, Ant. Palovis, Jonas Simaitis, Kastantas Matuliauskas, Juozas Žulius, Lilė Geležiūtė, Julė Rastenienė, Elena Mažintaitė, Leonora Feravičiūtė-Stankevičienė, Marijona Jurkšaitė, Viktoras Bendorius, Panfilija Dulskiūtė, Ona Lukoševičienė, Eleonora Andreikienė, Marijona Milunaitienė, Teresė Matuliauskienė, Vincas Lukoševičius, Juozas Milunaitis.

Pasirinkta vardas: *Baltimorės Lietuvių Dainos Draugija*.

Išrinkta valdyba: adv. V. F. Laukaitis — pirm., S. Leonavičius — vicepirm., Julė Rastenienė — nutarimų raštininkė, St. Butkus — išdininkas, K. Matuliauskas — turto raštininkas, A. Palovis — maršalka.

KONCERTAI, DAINŲ IR MUZIKOS ŠVENTĖS

Savo pajėgomis. Pirmas koncertas įvyko 1931 m. gegužės 24 d.

Vodevilio vakaras su šokiais buvo suruoštas 1932 m. sausio 24 d. Čia pasirodė savas stygų kvartetas, vadovaujamas V. Bendoriaus, išpildė Skambančios Stygos — M. Petrausko.

Choro sąstatas. Sopranai: E. Andreikienė, E. Bakerskienė, M. Bladžiūnaitė, Edna Brokiūtė, P. Dulskaitė, M. Geležiūtė, A. Kvederiūtė, E. Mačiūtė, E. Mažintaitė, M. Milinauskienė, E. Mikalajūnaitė, J. Rastenienė, O. Rutkienė, L. Stankevičienė, E. Vasiliauskaitė.

Altai: O. Černiauskaitė, M. Jurkšaitė, O. Lukaševičienė, O. Mačiūtė, M. Milunaitienė, O. Žoliniūtė.

Tenorai: K. Andreikus, V. Bendaravičius, J. Galinaitis, A. Palovis, V. Rastenis, F. Rutkus, M. Urnevičius.

Bosai: E. Bekerskis, J. Grybas, B. Karpavičius, Č. Linka, M. Rutkus. Choro vadovė — L. Geležiūtė.

Komp. Miko Petrausko DAINŲ ir MUZIKOS KONCERTAS

RENGIA BATIMORĖS LIETUVIŲ DAINOS DR-JA

Sekmadienį, Kovo-March 6, 1938

Lietuvių Svetainėje

2:30 Val. Po Pietų

851 Hollins St., Baltimore, Md.

Mieli Baltimorės Lietuviai!

Velionis Mikas Petrauskas mus visus mylėjo, mums muziką rašė ir dainas dainavo. Jis Baltimorėje statė savo operetas: "Birutę", "Užburta Kunigaikštį", "Šventąją Naktį", ir pateikė eilę žymių koncertų. Po to, Amerikoje ir Lietuvoje gyvendamas visuomet maloniai atsimindavo Baltimorės geraširdžius Lietuvius.

Mikas Petrauskas paaukėjo savo energiją, savo darbą ir savo visą gyvenimą Lietuvos muzikos menui. Baltimorės "Daina", įvertindama jo milžiniškus darbus, rengia šį Miko Petrausko dainų ir muzikos koncertą, jo pagerbimui.

Šiuo kartu "Dainos", solistai, duetai, kvartetai ir choras dainuos jo gražiausias dainas. Bus ištraukos iš jo Baltimorėje statytos "Birutės" ir kitų jo operų.

PELNAS ŠIO KONCERTO SKIRIAMAS MIKO PETRAUSKO FONDUI!

Visus širdingai kviečia Dalyvauti Šiame Koncerte
"DAINOS" DRAUGIJA.

Antra metinė dainų ir muzikos šventė įvyko 1933 m. sausio 22 d. Programa pradėta savo himnu, kurio žodžiai Nado Rastenio, muzika L. Geležiūtės.

"DAINOS" Himnas

Ar skausmas širdį iltims varsto,
Ar akys puošiasi rasa, —
Neliūsk, nelauk vien šalto karsto,
bet stok prie mūsų su drąsa.

Kartu linksmi mes uždainuosim,
Supinsim dainą iš aidų;
Tėvynę savo apdainuosim,
Ir sieloj taip nebus skaudu.

Nes mūsų daina yra galinga —
Gražių dainų pas mus nestinga! —
Nuo jos garsų net linksta dausos,
Ir visas prigimimas klausos,
Kuomet dainuojam mes.

Toli mes esam nuo Tėvynės,
Už jurių-marių atskirti;

bet mūsų dainos sutartinės
Taip skamba toli, taip arti.

Nors mes Lietuvą motinėle
Išvystam vien tik sapnuose;
Bet kai užtraukiam Jos dainelę,
Tuoį pat sustiprėja mūsų dvasia.

Nes mūsų daina yra galinga, —
Gražių dainų pas mus nestinga! —
Nuo jos garsų net linksta dausos,
Ir visas prigimimas klausos,
Kuomet dainuojam mes.

Antroje koncerto dalyje buvo išpildyta "Baltimorės Lietuvos Dainos Choras Lietuvoje" vieno akto fantazija, paruošta Julės Rastenieš.

Trečia pavasarinė dainų ir muzikos šventė buvo suruošta 1934 m. gegužės 12 d.

Kompozitoriaus Miko Petrausko dainų ir muzikos koncertas įvyko 1938 m. kovo 6 d.

Skelbime rašoma: "Mieli Baltimorės Lietuviai! Velionis Mikas Petrauskas mus visus mylėjo, mums muziką rašė ir dainas dainavo. Jis Baltimorėje statė savo operetas: Birutę, Užburta Kunigaikštį, Šventąją Naktį ir pateikė eilę žymių koncertų. Po to, Amerikoje ir Lietuvoje gyvendamas visuomet maloniai atsimindavo Baltimorės geraširdžius lietuvius. Mikas Petrauskas paaukėjo savo energiją, savo darbą ir savo visą gyvenimą Lietuvos muzikos menui. Baltimorės Daina, įvertindama jo milžiniškus darbus, rengia šį Miko Petrausko dainų ir muzikos koncertą, jo pagerbimui. Šiuo kartu Dainos solistai, duetai, kvartetai ir choras, dainuos jo gražiausias dainas. Bus ištraukos iš jo Baltimorėje statytos Birutės ir kitų jo operų".

Šio koncerto pelnas buvo skirtas Miko Petrausko fondui.

Dešimties metų sukaktis paminėta koncertu 1941 m. sausio 26 d.

1942 m. lapkričio 1 d. koncertas buvo skirtas svetimiesiems. Solistas K. Andreikus dainavo lietuviškai, angliškai, itališkai, vokiškai, prancūziškai.

Penkiolikos metų sukaktis paminėta koncertu 1946 m. kovo 17 d.

Nevengė ir linksmo pobūdžio vakarų. Kaimo kermošių su šokiais, įvykusį 1935 m. vasario 1 d. taip garsino:

BUS TAI BUS

Visiems bus "čiančių"
Laimėti ančių,
Gražaus tavoro —
Smulkaus ir storo:
Gardžių riestainių,

Tad lai ateina
Visi pas "Dainą"!

Baltimorės Lietuvių Dainos Draugija (1935 m.)

*Proga čia yra
Laimėti vyrą,
Arba ir žmoną —*

*Naujų saldainių;
Bus ir Ragučio,
Dešrų, alučio,
Žaislų visokių —
Juokų ir šokių.*

*Laibutę, ploną,
Arba ir storą —
Ne tik tavorą.
Svieteli margas!
Bus geras bargas.*

*Te susirenka čia mūsų svietas!
Graziai užprašo Jus — Komitetas.*

Palaikė artimus ryšius su Philadelphijos Daina. Padėkos Dienos koncertas Philadelphijoje įvyko 1937 m. lapkričio 25 d. Programą išpildė Baltimorės ir Philadelphijos Dainos chorai. Dainų šventėje, įvykusioje Baltimorėje 1937 m. gruodžio 12 d. dalyvavo abu chorai. Pirmą dalį programos išpildė Baltimorės Dainos choras, vadovaujamas L. Geležiūtės-Barkerskienės. Antrą dalį išpildė Philadelphijos Dainos

choras, vedamas K. Konstantino. Trečią dalį programos atliko abu chorai, vadovaujant K. Konstantinui. Baltimorėje įvykusiame koncerte 1939 m. gruodžio 17 d. vėl dainavo Baltimorės ir Philadelphijos dainos chorai. Be to, šiuo metu, buvo suvaidinta vieno veiksmo komedija — Išsvajota Sekretorė.

Dalyvavo kitų grupių kultūrinuose parengimuose. Baltimorės Lietuvių Tautiško Knygyno 25 metų sukaktį minint, 1933 m. lapkričio 5 d. atliko programos koncertinę dalį.

Trečiosios, metinės, lietuviško ažuolo Annapolyje, aplankymo iškilmės įvyko 1938 m. gegužės 15 d., ruošė Baltimorės lietuvių draugijų Taryba. Dainos choras dainavo ir, be to, suvaidino komediją — Paskolink man savo žmoną.

Lietuvių Salės (Svetainės) Bendrovė surengė Lietuvišką Kabaretą 1940 m. kovo 31 d. Be kitų, koncertinę dalį išpildė Dainos choras, vedamas K. Andreikaus ir Dainos solistai, duetai ir kvartetai.

Lietuvių Salės Bendrovė 25 metų sukaktį paminėjo koncertu, įvykusi 1946 m. spalio 12 d. Dalį koncertinės dalies išpildė Dainos choras ir solistas K. Andreikus.

Kviestinių pajėgų koncertai. Tenoro Aleksandro Vasiliausko koncertas įvyko 1938 m. lapkričio 20 d.

(Bus daugiau)

Redaguoja —
S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

UŽDEGANTI KALBA

Š.m. vasario 26 d. "Vytauto Didžiojo" Šaulių Rinktinės p-kas Vladas Išganaitis, visuotiniame rinktinės susirinkime, Šaulių Namuose, Čikagoj, pasakė labai reikšmingą, patriotinę ir uždegančią kalbą, kurią čia ištisai perduodu.

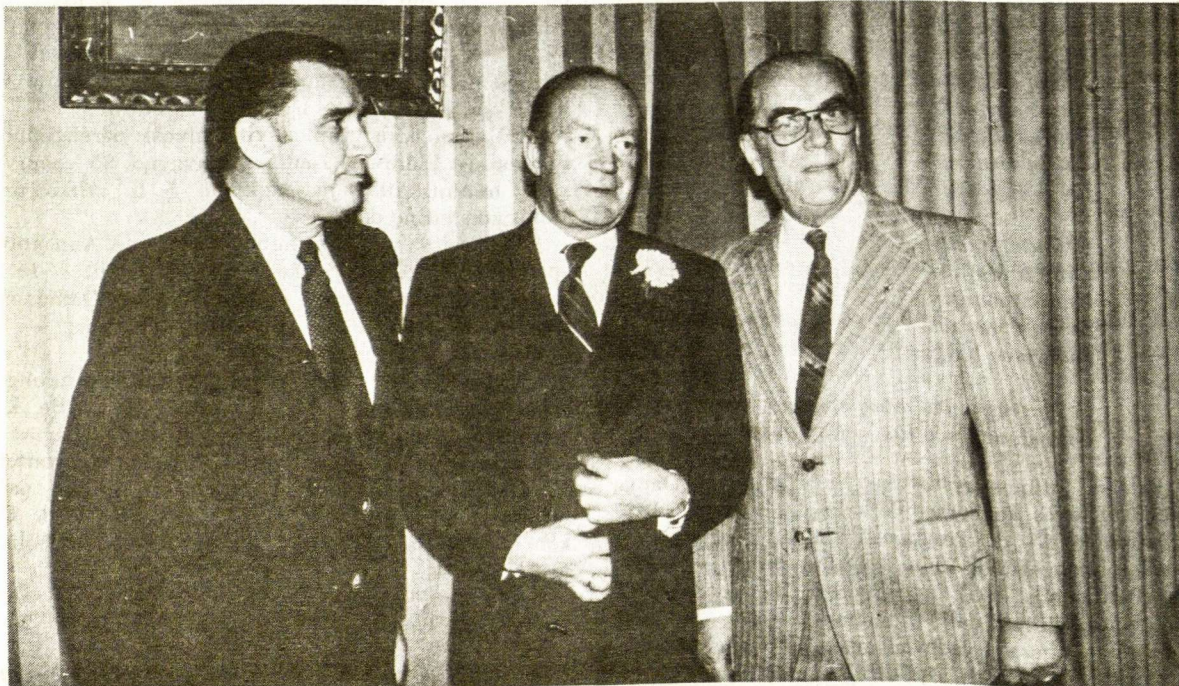
"Mylėk, lietuvi, tą brangią žemę. Kilnūs poeto Maironio posmai, skirti tėvynės meilei išreikšti. Tai patys gražiausi žodžiai. Daug didžių darbų, nuostabių žygdarbių žmonės yra atlikę savo tėvynei. Tą žodį, Tėvynė, vaikai išgirsta iš motinos ir nešiojasi širdyje visą savo gyvenimą. Sunku jį pametus, o dar sunkiau praradus pačią tėvynę.

Labai vaizdžiai ir teisingai yra pasakęs vienas rašytojas: — Žvėrims reikalingos girios, žuvims vanduo, o žmogui reikalinga tėvynė.

Ji būtina, kaip kasdieninė duona. Žmogus be tėvynės jausmo praranda dalį savęs ir blaškosi, kaip sausas rudens lapas nešiojamas vėjo sukurių. Lietuva — Tėvų Žemė. Ji tėvų žemė tiems, kurie jos padangėje išgirdo vyturėlio giesmę. Ji tėvų žemė yra tiems, kurie gimė, kad ir ne Lietuvoje, bet iš savo tėvų pirmuosius žodžius išgirdo lietuviškai. Be abejo, ir tolimi, svetimi kraštai, kuriuose yra gimęs mūsų jaunimas, jiems (tie kraštai) yra artimi, bet vis vien, dalis jų meilės tenka

Lietuvai, su kuria juos riša jų kilimo gijos. Ta meilė tenka Nemuno krašto žmonėms, jų laimei, jų ateičiai. Ir gerai, kad taip yra. Kilnu mylėti tėvynę, tai šviesus ir brangus žmogaus jausmas. Laimingas tas, kuris tą jausmą išlaiko tyrą ir stiprų. Atstumas to tėvynės jausmo nemažina ir neblankina. Atstumas negali nuskurdinti žmogaus sielos būti patriotu, juo galima būti visur, nepriklauso nuo vietos, nuo žemyno. Ką reiškia mylėti tėvynę? Žodžiais sunku nusakyti, bet pabandykime. Pirmiausia, tai reiškia niekuomet nepamiršti, kad esi lietuvis ir didžiuotis savo tėvyne, savo tauta, nepamiršti savo tėvynės praeities, nes tik

Čikagoje 1978 m. kovo 4 d., suruoštame VLIKo pirmininkui pagerbimo vakarieneje-bankete. Iš kairės: LŠST pirmininkas K. Milkovaitis, VLIKo pirm. dr. J. K. Valiūnas ir teis. A. Budreckas. Nuotr. V. Noreikos

“Simo Kudirkos” š. kuopos New Yorke, Klaipėdos krašto atvadavimo 55 metų sukakties minėjimo, 1978.1.15 d. programos išpildymo dalyviai: iš k., Martynas Gelžinis — pagrindinis kalbėtojas, Liet. generalinis konsulas Anicetas Simutis, š. Vida Jankauskienė, aktorius Boley-Bulevičius, Antanas Rugys — Patersono LŠST būrio pirmininkas ir Klaipėdos krašto vad. dalyvis, II eil. uniformuoti šauliai: Albinas Sakalas, Juozas Jurkuvėnas, Stasys Čiapas, Kazimieras Bačauskas, Kęstutis Miklas — kuopos pirmininkas. Nuotr. L. Tamošaičio

toji meilė Lietuvai gali mus išlaikyti tuo, kad esame lietuviais. Tėvynės meilės ugnelė visuomet privalo degti kiekvieno lietuvio, o ypačingai šaulio širdyje. Pats šaulių šūkis yra — Nepriklausomai Lietuvai. Tas šūkis aiškiai pasako, kokia yra šaulio idėja, kokia yra šaulio paskirtis. Šauliai privalo būti uolūs tautos žadintojai, siekti kilnaus tikslo, gyvenimo prasmės, neieškoti privilegijų ir nereikalauti sau garbės. Visą daryti ne ambicijai patenkinti, bet tautos ir tėvynės labui. Šauliai visuomet privalo elgtis riteriškai: skriaudžiamą užstoti, silpnam padėti, nesugebantį pamokyti.

Šaulys, kuris negerbia savo šauliškos šeimos ir nesugeba savo darbų ir elgesio derinti su visos veiklos vaga, nėra vertas jos ir nė šaulio vardo. Šaulių šventa pareiga skatinti tautą siekti aukštų siekių, dvasinio taurumo, tikrojo žmoniškumo,

meilės Lietuvos Žemei, jos žmonėms, jos istorijai, dabarčiai ir ateičiai. Šaulių uždavinys yra jungti visus lietuvius ir lietuves į vieną tėvynės gelbėjimo ir jos gynimo organizaciją, kurios pagrindinis uždavinys yra rūpintis pačios Lietuvos ir lietuvių tautos reikalais; kelti tautos kultūrinį subrendimą, ugdyti sąmoningą lietuvių, lietuvių tipą, su save ir savo tautą mylinčiu ir gerbiančiu charakteriu ir tautos savigarba; jungti į Lietuvos vadavimo darbą visus lietuvius, kuriems tik yra brangi Lietuvos laisvė; dėti pastangas paruošti tautą taip, kad ji išliktų gyva išseivijoje. Valstybė gali daug kartų žūti ir būti vėl atstatyta, bet jei žus tauta, tai jau amžinai pranyks ir valstybė. Būti šauliu yra garbė, bet nepamirškime, kad yra ir didelė atsakomybė, nes kiekvieno žmogaus, taip pat ir kiekvienos organizacijos, pasakyčiau, kad ir kiekvienos tautos, tikroji vertė

pasireiškia tik didelei nelaimei ištikus. Tik tuomet neginčijamai paaiškėja, kas ji ištikrųjų yra — kietas plienas ar gabalas molio, kurį kiekvienas gali minkyti, kaip jis nori ir kaip išmano. Mūsų tauta kaip tik dabar yra tokioje didžiulėje nelaimėje ir jos vertė, o drauge ir mūsų šaulių tikroji vertė turės pasirodyti šios didžios nelaimės metu. Šaulių Sąjunga yra kovos organizacija, todėl joje negali būti vietos pesimizmui, nes pesimistas neturi kovos dvasios, o kovotojas be kovos dvasios nėra joks kovotojas. Šauliai privalo būti drausmingi, ryžtingi, veržlūs ir vieningi. Be drausmės ir ryžto jokia kova neatneš laimėjimo. Be vienybės ir susiklausymo joks tikslas nepasiekiamas. Šauliai privalo būti gilūs optimistai, patys tvirtai tikėti į šviesesnę, geresnę Lietuvos ateitį ir tuo tikėjimu užkrėsti visus lietuvius”.

A. Pleškys

ŠAULIŲ PLATFORMA IR MISIJA

(Straipsnis, laimėjęs LŠST CV skirtą I premiją)

OBELIS — JURGIS GLIAUDA

Kada jūs stebite daugus šviesulius, esate tų šviesulių įtakoje. Mėnulis, žvaigždynai, fosforiniai krintančių žvaigždžių brėžiai — visa tai jus veikia, nuteikia, sužavi.

Kada teka saulė, kiek tyro džiaugsmo įžengia dvasion — šviesa grįžta pasaulin! Ir gyvybė, ir šilima, ir laimė!

Ir skambios eilės, ir švelni melodija, ir svaigių spalvų paveikslas, ir gili knyga, ir mašlus pamokslas šventovėje — vis tai įtakos šaltiniai. Juk viskas, kas egzistuoja dvasiniame ar medžiaginiame pasaulyuose, veikia žmogų. Gamtos grožis ir žmogaus genijaus darbai tai įtakos šaltiniai. Palaiminga įtaka, kuri žmogų kilnina ir įprasmina jo egzistenciją Žemės planetoje. Pragaištingas yra poveikis, kuris išbloškia žmogų iš gero tako ir nustumia į klystkelius.

Kaip kiekvienas įtakuojas objektas, ir žmonių telkinys, veikia paskirą žmogų. Juo labiau įtakoja toks žmonių telkinys, kuris išpažįsta neeilines humanistines idėjas ir yra pasišventęs toms idėjoms aukotis ir skleisti jas žmonių tarpe.

Lietuvos Šaulių Sąjunga tremty pavaldi aptartam esimo ir įtakos dėsniumi. Šaulių Sąjunga kaip šviesulys egzistuoja ir skleidžia šviesą. Tai Šaulių susitelkimo įtaka paskiram individui. Kokia čia susitelkimo veiklos kryptis? Kokia tos veiklos prasmė?

Šiuos klausimus tenka statyti ne dėl pramoگیško treningo kaip spręsti logikos ratilus, bet grįžtant mintimi į labai sunkius kadaise laikus, kai Šaulių Sąjungos ideologas Vladas Putvinskis-Pūtvys, savo Šilo-Pavėžupio dvaro glūdumoje, stengėsi tuos pat klausimus formuluoti ir į juos atsakyti.

Žmogus yra kolektyvinis gyvis. Žmonės mėgsta telktis ir drauge veikti. Tokie telkiniai neretai pavirsta egoistiškais savo vienišumo šalini mo būriais. Smagu būti drauge, ir tiek! Susidaro tam tikra riba, už kurios privalu žvilgterti, patikrinant ar telkinys yra siaurai egoistinis, ar skirtas aukštesniam, tolimam, atkakliai siekiamam ir sunkiai atsiekiamam idealui?

1919 metais Vladas Putvinskis regėjo kelrodę žvaigždę: kovą dėl tautos laisvės.

Ano sunkmečio perspektyvoje, kada Lietuvos valstybė buvo toks trapus organizmas, nebuvo kitos aukštesnės idėjos: ginklas rankon ir gink savo laisvę! Taip skatino galvoti Šveicarijos karinės struktūros pavyzdys. Kiekvienas šveicaras valdo ginklą, ir kiekvienas šveicaras yra miniatūrinė tvirtovė savo kalnų laisvei ginti. Tokį patirimą šveicarai išpuoselėjo per amžius. Ta struktūra jų neapvylė. Priešai ir grobuonys neužkabinėjo to mažo kalnuoto krašto, nes persunku kariauti su miniatūrinių tvirtovių spiečiais. Šis paveikslas lietuviams švietė kaip sektinas pavyzdys. Lietuva, kaip šveicarai savo kalnus, turi savo girias, pelkes, liūnus ir kulgrindas. Ir tokia gynybos struktūra buvo reikšminga ir praktiška, kol Lietuvos sienų stabilumas svyravo. Tada kiekvienas ginklas buvo brangenybė.

Tačiau, kai susidarė sava kariuomenė, turinti lėktuvus, tankus ir artileriją, savignyos teorija įgavo kitą ir gilesnę prasmę. Dvidešimtas amžius įrengė baisesius naikinimo ginklus. Šveicariško pavyzdžio milicijos patvarumas pateko po klausuko ženkle. Ar betinka burti žmones ir išvesti juos, taip trapiai ginkluotus, prieš masinio naikinimo smūgius? Dėl to, tenka spėti, įvyko pagrindinis šaulių idėjos konfliktas su Lietuvos kariuomenės struktūra. Šauliams benorėta patikėti tik savos apylinkės priežiūra su labai ribotomis teisėmis, ir kova su vietinių neklaužadų erzeliu.

Tai buvo labai savotiškas persilaužimas, konfliktas pirmųkščio plano su logiška to plano plėtra ir sekančiomis iš to išvadomis. Parinkta formali valstybinės savignyos forma. Bet šauliška idėja, paremta garsia Lietuvos pilių gynimo idėja, legendariškais Pilėnais, legendarišku šveicarišku Vilhelmu Teliu, nesunyko, neprasirado, nežuvo. Iš visausgos dalinių struktūros šaulių idėja išžengė, įgavo kitą aspektą, kitas dvasines dimensijas. Šaulys palengva tapo kovotoju dėl dvasinės laisvės. Jis palengva pergimė į laisvės kovotoją. Šias didžiai sunkias pareigas Šaulių Sąjunga Lietuvoje brandino ir puoselėjo per visą savo egzistencijos ten metą. Ginklas retkarčiais buvo prisimenamas, o dvasinis treningas nuolatos grūdinamas. Karo, atrodė, nesimatė ir šauliai veikė kultūros fronte.

Vienok, kada taip staigiai atėjo didžiojo bandymo dienos — militarinės sovietinės okupacijos viesulas, Lietuvos kariuomenė nepateisino į ją sudėtų vilčių: nebuvo simbolinio šūvio laisvei ginti. Bet tik tie, deja, vardais nežinomieji Lietuvos pasienio, Gudagojo ruožo, kariai didvyriškai pastojo kelią sovietinės invazijos pajėgoms. Sekundės bėgyje Lietuvos kariai buvo nužudyti. Kas dabar beprisimena tuos bevardžius didvyrius? Kas pasirūpino išaiškinti, kada buvo įmanoma, tų pilkųjų didvyrių vardus ir jų trumpučio gyvenimo istorijas? O, sako, taip: jie buvo šauliai!

Taip sako padavimas ir taip mes linkę tikėti. Taip buvo įteisinta Vlodo Putvinskio šveicariškoji savigynos idėja — keli Lietuvos kariai stabdė Gudagojo ruože sovietinę invaziją...

Simbolinis šūvis dėl Lietuvos laisvės buvo iššautas. Jis suskardėjo, kelias sekundes Lietuva buvo ginama karo veiksmais. Keli vyrai, kariai, šaudę į priešą, į kulkosvaidžiais iki dantų ginkluotą pirmąją okupacinę kuopą.

Davinių autentiškumo patikrinti dabar neįmanoma, bet kas tikrina legendas apie didvyriškumą? Kas narplioja skeptiškais nagais herojiškumą?

Taip ant ginklo pagrindo atsirėmė šauliškumo idėja sunkiausio, šiurpiausio valstybės momento žaizdre. Tai buvo grūdinimasis žaizdre. Idėja atlaikė bandymą.

Už tą šauliškumą taip nuožmiai puolė okupantas kaip tik šaulių vadus ir eilinius šaulius, jų įstaigas, namus ir knygytus. Ir jų kuklių ginklų sandėlius.

Lietuvos laisvės periode šaulių veikla plito į "pažink pats save" studijas. Ta filosofiškoji mintis neatsijamai surišta su savo tautos laisvės idėja. Pažindamas pats save šaulys matė, kad jis yra aktyvi laisvos tautos celė. Organizaciją nuo celės atskirti negalima. Todėl veikla apsireiškė ideologiniu darbu, savų namų statyba, knygytais, paskaitomis...

Šaulių orkestrai dundėjo, šaulių namų durys svetingai kvietė žmones. Šauliai buvo milžiniškas tautos švietimo veiksnys. Jų spauda įžengė į tautos klodus.

Šaulių namai — Tautos namai! Ši sąvoka nepaprastai daug reiškė. Tai buvo tas viršpartinis šūkis, kurio visad ieškota, stengiantis sukurti idėjišką raišalą, kuris reikštų tautos vienybę. Šauliai bazavo savo telkinius Lietuvos laisvės idėja. Tai ir buvo tautos vienybės patvariausias veiksnys. Prieš to šūkie visuoatumą kaip ir bluko daugis kitų šūkių. Ir nedaug ką gali kiti šūkiai įgyvendinti, jeigu tauta neturi laisvės. Tai

mes dabar regime: nėra laisvės — nėra turinogo tautos gyvenimo.

"Susispieskit trūvon Lietuvos sakalėliai", — giedojų poetas Turčiniškis, apžvelgdamas šaulių gretas puošnaus parado spindesy.

Taip natūraliai, taikos periode, ginkluotos gynybos idėja transformavosi į intelektualinės sferos siekius. Reikia gerai įsisąmoninti ką gina tavo ginklas. Tai buvo dvasinio gerbūvio gynyba taikos fronte. O kartu tai buvo tautos intelekto turtinimo procesas.

Ir tauta išlaikė tą savisaugos egzaminą. Kas tik nebuvo šaulių gretose: profesoriai ir mažamoksliai, seni ir jauni, vyrai, moterys ir paaugliai. Šaulių Sąjunga, veikdama dar dekadą kitą laisvės palaimoje, atliktų savo milžiniškos paskirties misiją — ji suvienytų tautą...

Sukurti idiliškam ir viltingam paveikslui dailininkai neretai naudoja kontrastiškus sugretinimus. Skynimų tema, atrodo, tokia jau nyki ir beviltiška. Kadaiše žaliavęs, ošęs miškas išskintas, iškiristas. Tik krūmokšniai skuba pasidžiaugti saule, tik driežai susirenka pasišildyti ir patsnausti. Nyki skynimų vieta. Arba vėl: girios išvartų po audros siužetas. Arba: lūžo didingas ažuolas, neatlaikęs klastingo viesulo atakos.

Tačiau, ir skynimuose, ir prie nulaužto ažuolo liemens, medžių gyvybė išsilaiko. Skynimuose kyla nauja medžių karta. Ažuolas paleidžia savo jauną atšaką. Netrukus ta vieta, kur siautėjo alinimas ir naikinimas jau atgauna savo seną, gyvybės kupiną povaizdį.

Kaip gamtoj augalų karta perima iš kitos kartos savo genetinį palikimą. Taip šaulių dvasia ir idėja nedingo didžiosios katastrofos audroje, bet palengva, kaip atžalos skynime, pradėjo kelti savo galvas į dangų. Nuostabi idėjos galia. Net tuzino metų reikėjo laukti, kol išėivija sugrįš į idėją, kuri siekia atnešti vienybę tautai.

Lietuvos Šaulių Sąjungos tremty atkūrimas atėjo laiku. Nežabotos politinės ir asmeninės laisvės krašte kiekviena išėivija, įskaitant ir lietuvių išėiviją, neretai piktnaudoja laisvę iki tokios ribos, už kurios prasideda ideologinė nepakanta, erzeliai ir tarpusavės kovos. Perėmusi tą vienijimo pradą, kuris mūsų sąlygose svarbesnis už mokėjimą vartoti ginklą, Lietuvių Šaulių Sąjunga tremty, atrodo, stipriai žengia tuo savo likiminės paskirties keliu. Tai protinga kryptis. Tai kelias su tikromis rodyklėmis. Ne tas suvienija žmones našiam darbui, kas ramiai, kas nuolatos šaukia apie vienybę, bet tas, kas ramiai, būgnais nedundėdamas, vienybei dirba.

Aukščiau išdėstytos šaulių darbo prielaidos laisvoje Lietuvoje rodo, kaip sumaniai, apdairiai ir viršpartiniai Šaulių Sąjunga nešė į žmones kultūros švytėjimą ir tuo dirbo tautos vienybės idėjai. Tremtyje viskas nuėjo tais pat vertingais keliais.

Dabar šauliai už Tėvynės sienų gyvuoja ilgesnį periodą, kaip kad jie veikė Laisvoje Lietuvoje. Amerikinės ir ir laisvojo pasaulio laisvųjų aplinka skatina veiklą, bet pati laisvė ir įpareigoja. Organizacija privalo planuoti savo darbus ilgai distancijai. Esant materialiam gerbūviui, gal būt, netaip jau sunku turėti savo namus ir papuošti juos garbiu, senu sūkiu "Šaulių Namai — Tautos Namai". Sava pastogė teikia daug galimybių viską statyti ant patvaraus pamato. Čia patalpos posėdžiams, bendravimui, paskaitoms ir atvangos valandoms. Sienos užklotos reikšmingais paveikslais ar fotografijomis. Stalai siūlo gausią skaitybą, spaudą, spintose sukrautos bibliotekos ir knyga siūloma žmogui.

Visad čia daug žmonių, visad judėjimas. Tai šventovė. Tai "Tautos Namai".

Toks "materialinės" veiklos pavaizdis. Čia materija, medžiaga, kuri įdvasinta tautiškosios, šauliškosios idėjos.

Paslankus ir našus veiklos būdas — seminarai, stovyklos, vaidinimai. Juk veiklos formos pareina nuo iniciatyvos. Ir tai nėra veikla dėl veiklos, dėl ambicijų. Veikla koordinuoja siekius, veikla yra savo šauliškosios pasaulėžvalgos demonstracija.

Skynimuose dygsta atžalynas. Kiekvienos organizacijos veikloje atžalynas yra tęstinumo laidas. Atžalynas visad noriai ateina ten, kur šviesu ir jauku, kur jis nemato tųsnių, tarpusavio antagonizmo. Taip nejučiomis jaunimas nustato organizacijos reikšimosi būdą. Tik pozityvus darbas ir darbo meilė patraukia jaunuolius. Jaunimo mobilizacija šauliškam darbui Lietuvių Šaulių Sąjungos tremty išlikimo raktas.

Šaulių Sąjunga neturi skirtis savo narių amžiumi: senieji ir jaunieji. Tas amžių skirties momentas turi būti nejaučiamas. Skirtinumas gamina frontus, arba nesveiką "globojančių tėvelių" nuotaiką. Juk kas šiandieną jaunas, netrukus pradės senti. Permanentinės jaunystės nėra ir žmogus daugiau metų išgyvena nebūdamas nei jaunas, nei senas. Jeigu kiekvienas narys laikys save jaunu dvasioje, nesudarinamos "jauno-seno" sferos pradings. Pavyzdžiui, šaulių scenoje gerai sutelpa senieji ir jaunieji. O jeigu taip, ar turi būti amžių problema iš viso dirginama, kaip ją nūn neretai mūsų spauda dirgina.

Taip pat neturi būti pastebėta mokslo ir intelekto skirtubių problema. Tautos Namų malonėje visi turi rasti bendrą kalbą. Tauta yra didžiulė mašinerija, kurioje dalių matas neturi reikšmės. Svarbu, kad kiekviena dalis, stambi ar visai smulki, tinkamai veiktų ir būtų savo vietoje.

Neturi čia reikšmės ir ideologinis ar religinis nusiteikimas. Visa tai yra paskiro individo įsitikinimų ir sąžinės problemos. Kai lietuviai telkiasi krūvon, veikia vieningai neaštrindami santykių savo pasaulėžiūrų skirtybėmis, tai darbas Lietuvai. Kai lietuviai sueina kovoti tarp savęs dėl savo ideologijų, tai jau pražūtinga prabanga, tai jau visuotinio pralaimėjimo pradžia. Šaulių tarpe to negali būti.

Tolerancijos pavyzdys atsivežtas iš Lietuvos. Šaulių Sąjungoje veikė įvairiausių partijų ir pasaulėžiūrų asmenys. Daug jų oficialiai priklausė įvairioms politinėms partijoms, veikė jose, vadovavo. Bet partinių ir politinių peštynių beveik nebūta. Laisvoje Lietuvoje Šaulių Sąjunga buvo savotiškas pakantos parlamentas.

Būdama visuotinė ir viršpartinė, šaulių Sąjunga gali būti galingas veiksnys kultūros fronte, remti dailininkų, muzikų, rašytojų, aktorių, dainininkų, ansamblių reiškimąsi. Šaulių Sąjunga gali skirti premijas, skelbti konkursus, organizuoti renginius. Itin aktuali gali būti šaulių talka metariausiai skurstančiai lietuviškai knygai. Pavyzdžiai rodo, kad kaikur kultūros fronte jau veikiama.

Iki šiol keistai neakcentuojama, kad Šaulių Sąjungos veikla ir iniciatyva privalanti žengti viršpartiniu keliu. Ideologinėms organizacijoms lyg ir pavedama kalbėti politiniais ir kultūriniais klausimais. Šioje srityje šauliai galėtų žengti drąsesnius žingsnius. Juk šauliai disponuoja auditorija ir susiklausymu. Tai sėkmės bazė.

Antra vertus, iševija ima pavargti nuo tarpusavių ideologinių varžybų. Tas momentas atidaro plačias duris į iki šiol dar niekeno neužimtą svarstybių lauką, kur tiek daug keltina bendrinių klausimų, artimų visiems lietuviams, klausimų viršpartinių, viršgrupinių. Šitokie renginiai, ir savo pastogėje, neštų į žmones visuomeninio brandumo dvelksnį. Lietuvos etniškumo pojūtis yra tikras tautybės išlaikymo būdas. Tokios jautrios problemos nebuvo savo žemėje. Problema gimė iševijoje, tremtyje. Išsilaikymo problema kaip ir perimta iš ankstesniųjų iševiškųjų kartų, kurios ištautėjimo grasmę sutiko bemaž pasyviai ir fatališkai. Antroji ir trečioji kartos — prarastos. Ar taip tikrai nutiks ir pakartotinai?

Visos lietuviškos grupės kaktomuša susitiko

su atžalyno praradimo problema, nerealizavo to pavojaus laiku, dabar gi sprendžia gana grubiai, steigdami bendrines jaunimo organizacijas. Gal būt jaunimo organizacijos organiškai jaugs į vyresniųjų organizacijas? Amžių skirtumo antagonizmas nepanaikintas, bet akcentuotas! O juk kas šiandieną jaunas, rytoj bus senas. Tik ateitis atspės tą mįslę. Ir, gal būt, prisikraudami metų, dabartiniai jaunieji, kartos tėvų apmaudą, matydami nuo jų tostančius vaikus?

Paveldėję iš Lietuvos laikų tautos suvienijimo misiją, šauliai negali dėl dienos poreikių ir madų, dalintis amžiais, intelektu, profesijomis... Juo labiau pasaulėžvalgomis.

Tačiau žygio ir pomėgio požiūriu, kaip ir veikimo būdų pasirinkimu, naudinga steigti sekcijas. Taip gimė šauliai jūreiviai, šauliai teatrai, orkestrantai. Šakotas ir patrauklus nariams veikimas.

Nenuostabu, kad visuomenė pritaria šauliams. Visuomenei patinka jų energingas ir drausmingas pasirodymas visur ten, kur reikalas yra bendrai-lietuviškas. Tai sukelia simpatijų šauliams. Kitataučiams gi šauliai imponuoja demonstracijų efektu.

Ne dažna tauta turi tokio pobūdžio judėjimą. Jungtinių Amerikos Valstybių "tautiniai sargai", su kuriais kai kada palygina Šaulių Sąjungą, visai kito pobūdžio ir kitų siekių organizacija. Tai viešosios tvarkos palaikymo įteisinta ir mobilizacinė grupė. Tautinė Šveicarijos milicija tėra paprasta kariuomenė, subordinuota centrai, sujungta labai liberaliu, o kartu ir griežtu būdu. Latviai ir estai gali didžiuotis savo šauliškėmis organizacijomis. Tos jų organizacijos, taip kaip Lietuvių Šaulių Sąjunga, išsimeigia į gilius tautos klodus. Tai instinktyvi tautos pastanga gintis nuo subyrėjimo ir išnykimo. Žodis ir idėja sulydomi su veikla ir pasiaukojimu.

Emigracinio gyvenimo sąlygose liko dar daug

vietos ryžtui, didvyriškumui ir pasiaukojimui. Nebūtinai didvyriškumo aktui reikia plačių panoramų, batalinių scenų. Šaulių veikloje didvyriškumo aktai vyksta kuklūs, nesudėtingi, kurie ruošia tautą gyventi ir išlikti. Juk gyvenimas yra toks, kokį suformuoja žmonės. Emigracija stato sunkius bandymus...

Tenka kalbėtis apie šauliško dorovingumo arba tautinės dorovės kodą. Tai tema įdomioms studijoms. Tai priemonė grūdinti atsparumą. Svarbiausia tos dorovės premisa — tautiečių vienijimo misija. Gal būt tai tėra tik polėkiška vizija? Tačiau daug vizijų talkina atrasti brangenybes. Ir Betliejaus žvaigždė taipogi buvo vizija. Ta žvaigždė nurodė kurlink eiti.

Jeigu jau pavyksta išgirsti vizijinių siekių nuorodas ir jas sekti, tai jau realizuota ir misijos dalis. Jeigu šauliams pavyks įgyvendinti tikrai dalelė tos vizijos — tai bus atsakymas į likiminę misiją, kurios kontūrus sudarė 1919 metais Šilo-Pavėžupio pagojai. Tai įtvirtinimas taip reikalingos superpasaulėžiūros — tautos vienybė virš individualių pasaulėžiūrų, tai auka laisvei virš sofistiškų raizgynų.

Atgijusi tremtyje kaip atžalynas ant skynimo, Lietuvių Šaulių Sąjunga tremtyje gerai padarė kurstydamą šiuo pasisakymų konkursu savo organizacinės veiklos esmės ir prasmės poieškius. Gali būti daug nuomonių, gerų, vertingų, narsių apie veiklos detales ir tų detalių formą. Visa tai galima nagrinėti. Galima teikti vienai detalei primatą prieš kitą. O retkarčiais juk galima žvilgterti į pačią problemos gilybę: ar šauliai sąmoningai pasiima likiminę misiją, savo buvimo faktų keldami ne tikrai etninio išsilaikymo problematiką, bet ir tautinio vienijimosi idealą?

Išėivijos gyvenimo sąlygose Šaulių Sąjunga privalo įtakoti žmones kaip šviesuliai, kurių metaforomis pradėtas šis rašinys. □

KONKURSO LAIMĖTOJAI

LŠST CV paskelbtą straipsnių konkursą laimėjo:

I premiją straipsnio, pasirašyto Obelis slapyvardžiu, "Šaulių Platforma ir Misija" autorius, rašytojas, šaulys Jurgis Gliauda iš Los Angeles, Kalifornijoje.

II premiją, slapyvardis Vėjūnas, "Nepriklausomai Lietuvai" autorius, rašytojas Andrius Mironas-Norimas iš Carlsbad, Kalifornijoje.

III premiją, slapyvardis Musininkas, "Šauliškų Idėjų Keliai" autorius, šaulys Stepas Jakubickas iš Delhi, Ontario, Kanadoje.

Sveikinam laimėtojus.

Čikagos ir Rockfordo šauliai, Vasario 16 minėjimo iškilnių proga paraduoja Rockfordo gatvėse. Nuotr. A. Pleškio

Cecevičienė — šaules. Eiseną iki bažnyčios (pora kvartalų) vedė policijos mašina. Buvo nešamos JAV, lietuvių Trišpalvė ir šaulių vėliavos. Uniformuotus šaulius iš šalių lydėjo garbės palyda.

Bažnytėlė nedidelė, beveik nauja. Gali tilpti apie 400 maldininkų. Pamaldas laikė ir gražų šventei pritaikytą pamokslą pasakė kun. Borevičius.

Iškilmingas minėjimas įvyko 2 val. p.p., Lietuvių Klubu namuose. Į minėjimą susirinko arti 200 dalyvių, bet salės neužpildė. Joje prie staliukų gali tilpti apie 300 žmonių. Salė nauja, gražiai išpuošta. Minėjimą atidarė jaunas ALTo skyriaus p-kas, Stasys Surantas. Į sceną šauliai įnešė JAV, lietuvių tautinę ir šaulių vėliavas. JAV ir Lietuvos himnus sugiedojo iškilioji solistė, Audronė Simonaitytė-Gaidžiūnienė.

Minėjimą pravedė Kazys Rutkauskas. Pagrindinis kalbėtojas buvo jaunas inžinierius, Viktoras Garbonkus. Po jo trumpai kalbėjo Giedrė Špokaitė. Rezoliuciją anglų kalba perskaitė jaunuolis J. Rutkauskas, Kazio sūnus. Rezoliucija buvo vienbalsiai priimta ir bus pasiųsta atitinkamiems aukštesiems pareigūnams.

Meninėj daly kelias lietuvių liaudies dainas ir operų arijas padainavo Audronė Simonaitytė-Gaidžiūnienė. Jos balsas gražus ir labai dėkinga išvaizda maloniai visus nuteikė. Jai akomponavo muzikas J. Angel.

“Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinės tautinių šokių ansamblio šokėjai: Jūratė Ja-

VASARIO 16-toji ROCKFORDE, ILL.

Rockfordas guli maždaug 75 mylių atstume į šiaurės vakarus nuo Čikagos. Miestas turi apie 150 tūkstančių gyventojų ir gyventojų skaičiumi yra antras Illinois valstijoje. Seniau čia lietuvių gyveno keletas tūkstančių, bet šiandien jie jau baigia išnykti. Senieji išmiršta, jaunieji dažnai sukuria mišrias šeimas, arba išsikelia į kitus miestus ir taip baigia nuskęsti amerikiečių jūroj. Lankančių lietuviškus parengimus, susirinkimus, dalyvaujančių šventėse ir paraduose beliko apie 50-70. O veikliųjų ir aktyviųjų, kurie dar įstengia šį bei tą surengti ir suorganizuoti, liko tik visiška saujelė. Bet ta maža grupelė yra be galo veikli, energinga. Jie turi ALTo skyrių, kuriam vadovauja Stasys Surantas, šaulių kuopą, jai vadovauja Augustinas-Augius Pocius, LB apylinkę, pirm. K. Rutkauskas ar P. Šernas ir Lietuvių Klubą, daugiausia senųjų ateivių labai turtingą organizaciją, kuri turi nuosavus, didelius, dviejų aukštų, beveik naujus namus su dideliu sklypu ir prie pat miesto didžiulį žemės plotą gegužinėms. Visas jų turtas gali siekti iki milijono. Gaila, neužsirašiau Lietuvių Klubo pirmininko pavardės.

Kad Rockfordo lietuvių parengimai, minėjimai, šventės ir paradaai būtų iškilmingesni, išpūdingesni, gražesni ir patrauklesni, jie visada į talką pasikviečia

iš Čikagos “Vytauto Didžiojo” rinktinės šaulius.

Š.m. vasario 19 d. rytą 120 šaulių vyrų ir moterų, dviem autobusais ir lengvomis mašinomis, pajudėjom į Rockfordą. Vykome greitkelio. Kelias švarus, be sniego. Dieva graži ir saulėta, kelionėje jokių sutrikimų. Visų šaulių nuotaika buvo pakili.

Atvykę, sustojome prie Lietuvių Klubo namų, 716 Indiana Ave. Priešais Namus plevėsavo JAV ir Lietuvos vėliavos. Mus tuoj pakvietė pusryčių. Man krito į akis servetėlės su jose atspausdintu Vyčiu, raudoname skyde.

Po pusryčių p-kas Vl. Išganaitis išrinkio šaulius, o Moterų vadovė St.

Vasario 16 minėjimo iškilmėse Rockforde šauliai prie vėliavų. Kalba K. Rutkauskas. Nuotr. A. Pleškio

Pabaltiečių karinių organizacijų atstovų suvažiavimas Toronte. Viduryje I eil. St. Jokubaitis, p-kas. Nuotr. St. Dapkaus

saitytė, vadovė, Dana Juodytė, Rūta Juodytė, Rūta Mikalajūnaitė, Valerija Sparcytė, Violeta Atkinson, Jonas Vaičekonis, Algi Dargužis, Jonas Platakis, Povilas Krutulis ir Alfredas Galinaitis pasigėrėtinaai gražiai pašoko keleta tautinių šokių.

Pasibaigus programai, visi prie Vasario 16-tosios minėjimo aktyviai prisidėję, buvo iškviesti į sceną ir publikos gausiais plojimais pagerbti.

Minėjimo metu, Lietuvos laisvinimo kovai vesti, ALTai suaukota 1050 dol., stambiausią auką 210 dol. — įteikė "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinė, o Lietuvių Klubas nei cento neėmė už salę.

Pasibaigus iškilmingajai daliai sekė vakšės, kurios užsitęsė iki 6:30 vakaro, nes Čikagos šauliai tą val. turėjo išvažiuoti.

A. Pleškys

Pabaltiečiai kariai bendrame fronte

Š.m. kovo 4 d., Toronto Prisikėlimo parapijos parodų salėje, įvyko Kanados Baltų Veteranų Lygos (Baltic Veterans' League in Canada) suvažiavimas. Klausimas, kas ta lyga? Lygą sudaro estų, latvių ir lietuviškų karinių organizacijų bendra sąjunga. Iki šiol Toronte veikė Baltic Veterans' Corps in Toronto, tačiau 1976 m. gruodžio 6 d. įsteigtoji lyga apima visą Kanadą. Lygos centras randasi Toronte. Kiekvienos estų, latvių ir lietuvių karinės organizacijos skyrius siunčia vieną atstovą į lygos tarybą. Ta-

ryba išrenka iš savo narių tarpo valdybą. Laikinosios centro valdybos pirmininkas, St. Jokubaitis, buvo perrinktas dviejų metų kadencijai. Lygon įeina ir savo atstovus turi šios lietuviškos karinės organizacijos: šauliai, jūros šauliai ir Karių Veteranų Sąjunga "Ramovė". Lietuviškieji padaliniai randasi Toronte, Montrealyje, Hamiltone, Delhi, St. Catharines ir Windsore. Į lygos suvažiavimą kiekvienos tautybės padalinys turi teisę siųsti po penkis atstovus, jų tarpe — lietuvių iš Toronto, Hamiltono ir Delhi.

Suvažiavimą atidarė lygos ir "VI. Pūtvio" šaulių kuopos pirm. St. Jokubaitis. Buvo įneštos dalyvavusių organizacijų vėliavos. Invokaciją sukalbėjo Prisikėlimo parapijos kleb. T. Aug. Simanavičius, OFM. Suprantama, suvažiavime ir šiaip Baltų Veteranų Lygos visuose reikaluose buvo vartojama anglų kalba. Pirm. St. Jokubaitis supažindino dalyvius su svečiais. Tolesnėje programos dalyje kalbėjo Estų generalinis konsulas I. Heinsoo, aplamai paliesdamas pabaltiečių bendradarbiavimo reikalą, baltiečių federaciją Kanadoje ir tos federacijos rengiamus vakarus kiekvienais metais Kanados sostinėje Ottawoje, fed. parlamento rūmuose. Be trijų tautybių kviestųjų svečių ten paprastai dalyvauja Kanados Fed. parlamento nariai ir senatoriai, ir tai sudaro gerą progą pasikalbėti bei nušviesti mūsų reikalus. Ko-

vo 1 d. įvykusiame priėmime kalbėjo gynybos min. B. Danson.

Savo žody konsulas Heinsoo pabrėžė, kad veteranų lyga turi glaudinti, stiprinti ir derinti savo veiklą su kitomis panašiomis pabaltiečių organizacijomis. Sovietai tuoj reaguoja į kiekvieną baltiečių žingsnį. Toliau pranešimus padarė lygos pirmininkas, išdėtininkas ir buvo paliesti kiti vidiniai lygos reikalai. Vienas darbotvarkės punktų buvo, kaip padėti savo pavergtoms tėvynėms. Suvažiavimas buvo baigtas visų trijų tautų himnais.

Po suvažiavimo dalyviai buvo pavaišinti skaniais šaulių, M. Jokubaitienės ir T. Gražulienės, užkandžiais. Buvo padaryta ir bendra nuotrauka.

Suvažiavimo ruoša klievo ant lygos pirm. St. Jokubaičio pečių ir, reikia pasakyti, praėjo pasigėrėtinaai. Ypač tai jautėsi iš latvių ir estų pusės. Kadangi visi lygos atstovai yra vyresnio amžiaus, tai sudaro trupučiuką sunkumų su anglų kalba, tačiau aplamai tai niek tiek neatsiliepė į draugišką nuotaiką, nes viskas buvo puikiai suprantama, ir anot vieno atstovo, "We are comrades in arms".

St. Dargis

"Simo Kudirkos" kp. New Yorke
Paminėjo Klaipėdos Atvadavimo
55 m. sukaktį

"Simo Kudirkos" šaulių kuopa New Yorke, drauge su LKV "Ramovės" New Yorke skyriumi, Mažosios Lietuvos Bi-

čiulių dr-ja ir Mažosios Lietuvos Rezistencijos Sąjūdžiui, š.m. sausio 15 d., Kultūros Židinio salėje, Brooklyne, su-ruošė Klaipėdos Krašto prie Lietuvos prisijungimo 55 metų sukakties minėjimą.

Minėjimą atidarė ir jį pravedė kp. pirm. Kęstutis Miklas. Pasveikinęs susirinkusius, po trumpos įžanginės kalbos, jis perskaitė ano meto Klaipėdos Krašto Gelbėjimo K-to manifestą ir visuomenei pristatė Klaipėdos Krašto sukilimo dalyvį, Patersono LŠST būrio pirm. kpt. Antaną Rugį. Jis buvo labai šiltai sutiktas.

Pakviestas tarti žodį Lietuvos generalinis konsulas Anicetas Simutis, pasakoją ano meto didžiųjų valstybių Lietuvos atžvilgiu nepalankią politiką. Tuo metu Klaipėdos Kraštas bemaž atiteko kaimyninei valstybei. Drąsus sukilėlių žygis padėtį išgelbėjo ir po 700 metų Klaipėdos kraštas prisijungė prie Didžiosios Lietuvos. Žuvusieji kovoje dėl Klaipėdos krašto buvo pagerbti susikaupimo minute.

Pagrindinis minėjimo kalbėtojas, Martynas Gelžinis, nupasakojo Prūsų ir Klaipėdos krašto istorinę raidą, žmones ir jų kovas lietuvybei išlaikyti ir savai kultūrai puoselėti. Klaipėdos krašto su uostu reikšmė Lietuvai yra labai didelė, nes tai Lietuvos langas į platųjį pasaulį. Jo kalba susirinkusių buvo palydėta karštu plojimu.

Meninėje dalyje sesė Vida Jankauskienė gražiai paskaitė 1910 m. parašytą Rėzos poemą ir pora klaipėdiečių poetų eilėraščių. Aktorius J. Boley-Bulevičius puikiai dikcija paskaitė ištraukas iš buvusio generalinio konsulo Jono Budrio Atsiminimų knygos apie sukilėlių pasirošimą pulti Klaipėdos miestą ir ten esančius prancūzų misijos gynėjus ir apie pokalbį su delegatūros komisaru. Toliau paskaitytas vieno delegatūros gynėjo, prancūzų karininko str. vertimas iš prancūzų kalbos.

Po programos pirm. K. Miklas padėkojo programos išpildytojams, dail. Pauliui Jurkui už salės papuošimą, dalyviams už gausų dalyvavimą ir dėmesį parengimui, nors oras nebuvo palankus, bet žemutinė salė buvo perpildyta. Pirm. pakvietė dalyvius prie vaišių stalo, kurias paruošė sesė Mickeliūnienė su talkininkėmis. Publika dar ilgai nesi-skirstė ir dalinosi įspūdžiais bei svarstė įvairius būdus politinei ir kultūrinei veiklai plėsti.

skb.

"Dr. Vinco Kudirkos" šaulių kuopa Worcesteris

Šių metų sausio 15 d. Maironio parke įvyko metinis kuopos susirinkimas ir valdybos rinkimai. Susirinkimas buvo pra-

dėtas šaulių malda, kurią perskaitė pirm. A. Zenkus. Į garbės prezidiumą pakvietė LŠST garbės narį A. Mantautą ir vyr. kuopos narius A. Venclauską, K. Prapuolenį ir K. Kriaučiūną. Pirmininkauti pakviesta J. Miliauskienė ir sekretore E. Gorodeckienė.

Toliau sekė valdybos narių pranešimai. Pirm. A. Zenkus trumpai apžvelgė kuopos veiklą ir dėkojo nariams už glaudų bendradarbiavimą. Kuopa gyvuos, kol visi nariai bendrai dirbs. Vicepirm. K. Prapuolenis irgi džiaugėsi, kad moterys visur reiškiasi energingai. Sekretorė E. Gorodeckienė perdavė sesėms moterų vadovės St. Cecevičienės sveikinimus Naujųjų Metų proga ir kartu ragino visus užsiprenumeruoti "Karį". Ji pasiūlė tuoj pat po susirinkimo pas ją tai padaryti. Viena prenumerata gauta, tai J. ir A. Maskeliūnai. Iždininkė F. Spirauskienė pranešė, kad išdas yra geram stovyje. Kultūros reikalų vadovas Vl. Gedmintas priminė, kad reikėtų ne tik koncertus ruošti, bet pakviesti ir vaidintojų grupę. Kadangi metiniam koncertui programa jau buvo numatyta, tai apie tai svarstyti nutarta sekančiam kuopos susirinkime. Numatyto "Už Lietuvos Laisvę Žuvusiems" paminklo statymo fondo prim. Z. Zenkus pranešė, kad aukų rinkimas jau įpusėjęs, o uoliausi rinkėjai yra K. Prapuolenis ir Vl. Pajėda.

Po pranešimų buvo pristatomi vyriausi ir kuopai daug pasidarbavę šauliai rinkti juos į kuopos garbės narius. Tai A. Mantautas, K. Čėsna, K. Kriaučiūnas, J. Jurkėnas ir A. Venclauskas. Susirinkimas priėmė vienbalsiai ir nuo šių metų sausio 15 d. jie tapo kuopos garbės nariais. Tuo pačiu dėkojama kuopos korespondentei sesei J. Miliauskienei už jos darbą ir jai A. Zenkus, visų narių vardu, įteikė knygą "Vlado Pūtvio gyvenimas ir parinktieji raštai".

Kadangi valdybos kadencija baigėsi, tai buvo renkama nauja valdyba. Pirm. išrinktas Vl. Gedmintas, vicepirm. K. Prapuolenis, sekr. E. Gorodeckienė, ižd. F. Spirauskienė ir kultūros reikalams A. Maskeliūnienė. Vėliavininko pareigas ir toliau eis Vl. Pajėda. Į revizijos komisiją išrinkti J. Jurkėnas ir V. Ilgūnas. Naujai išrinktas pirm. Vl. Gedmintas padėkojo už jam patikėtas atsakingas pareigas ir žadėjo ištikimai dirbti Šaulių Sąjungos ir tėvynės reikalams. Tuo ir baigėsi susirinkimo darbo dalis.

Kuopa išsirikavo, įnešta vėliava ir pirmininkas pakvietė išeiti į priekį Vl. Gedmintą ir K. Prapuolenį priimti apdovanojimus. Š. A. Venclauskas prisegė Šaulių Žvaigždės medalį Vl. Gedmintui, o A. Mantautas Šaulių Žvaigždės ordi-

ną prisegė K. Prapuoleniui. Sugiedojus Tautos Himną, išnešta vėliava ir baigtas susirinkimas. Pirmininkas visus pakvietė prie sesių paruoštos kavutės. Dar pora valandų buvo praleista linksmoj, draugiško nuotaikoj.

e. g.

Įvertinti jūriniai šauliškos veiklos darbuotojai

Sausio 14 d., Vyčių salėje, įvyko Čikagos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos valdybos posėdis, einamiesiems veiklos bei organizaciniais jūrų šaulių reikalams aptarti ir vasario 26 d. įvyksiančio visuotinio kuopos narių susirinkimo, kuriame bus renkami 1978-1979 m. valdomieji organai, dienotvarkė nustatyti.

Posėdyje, pirmininkaujant kp. pirm. Ed. Vengianskui, buvo patvirtinta praėjusio Kūčių parengimo finansinė apyskaita, aptarti norinčių į kuopą įstoti pareiškimai, susipažinta su paskutinio valdybos bendraraščio turiniu, patvirtinta sek. sudėties: P. Malėta, G. Kuzmienė ir V. Zinkus — Nominacijų komisija ir jai pavesta parinkti kandidatus į kuopos naujuosius valdomuosius organus, aptarti kuopos laivo reikalai ir aptarta š.m. vasario 26 d. "Gen. T. Daukanto" jūrų š. kp. visuotinio narių susirinkimo dienotvarkė.

Atvykus į posėdį B. Brazdžioniui, buvo išklaustas jo kreipimasis "Lietuvos Aidų" radijo programos paramos reikalais ir nutarta talkininkauti šios programos renginius organizuojant Čikagoje.

Po valdybos posėdžio įvyko visų kuopos vadovų ir narių, kurie 1076-1977 m. talkininkavo kuopos vadovybei jūriniai šaulišką veiklą plečiant Čikagoje, bendros šeimyninės vaišės-kavutė su užkandžiais. Šių vaišių metu, kp. pirm. E. Vengianskas tarė padėkos žodį visiems už įdėtą darbą, parodytą pasišventimą ir nuoširdžią talką, kuopos veiklą pastarųjų dviejų metų laikotarpyje organizuojant, ir kitus šauliškus darbus vykdant.

Vėliau, visiems besivaišinant, kp. pirm. pademonstravo jo paties susuktus spalvotus garsinius filmus, vaizduojančius 1977 m. kuopos veiklos pasireiškimus, kurie dar buvo papildyti kuopos foto korespondento P. Malėnos meniškai pagamintomis skaidrėmis. Filmuose ir skaidrėse susirinkusieji turėjo progos pamatyti save, kitus kuopos narius bei jūriniai šauliškos veiklos rėmėjus ir svečius, išvykoje į Detroitą, plaukiojimuose Michigan ežere kuopos laivu, mirusių pagerbime, Pavergtų Tautų spalvingos eisenos gretose, gamtos prieglobstyje, Kenoshoj-Wisconsin Lietuvių Dienoje, susirinkimuose, parengimuose minėji-

muose, šaudymo varžybose, vykdamt labdaros programą, Kūčių vakarienes metu ir Lietuvos Šaulių Sąjungos Kultūrinio savaitgalio stovykloje, Union Pier, Mich.

Valandos bėgyje, susirinkusiems, prieš akis filme ir skaidrėse, prabėgo 1977-ji metai "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių aktyviose gretose ir vaizdžiai buvo pristatyti to vakaro dalyvių padėtų asmeninių ir bendromis jėgomis organizuotų pastangų dėka, atlikti konkretūs darbai Čikagos jūrų šaulių kultūriname, vandens sporto — jūriniame, labdaros, patriotiniame ir šauliškosios veiklos bare.

Taip draugiškoje ir šeimyninėje nuotaikoje buvo praleistas smagus vakaras, pasidžiaugta sėkminga praėjusių metų veikla ir su dėkingumu buvo įvertinti visi jos organizatoriai bei talkininkai, dideliu pasišventimu dirbą Čikagos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kp. eilėse. Taip pat, tenka paminėti, kad šis smagus kuopos vadovų vakarėjimas, suorganizuotas V. Zinkaus, L. Litvinienės ir

U. Zinkienės rūpesčiu bei pastangomis, praėjo sėkmingai, ir kaip visada, nuotaikingai.

j. š.

Vasario 16-ji Čikagoje

Vasario 16-osios ir Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 60 metų iškilmingą minėjimą, kaip ir kasmet, surengė Čikagos ALTos skyrius.

Vasario 11 d. 12 val. Žuvusių dėl Lietuvos Laisvės pagerbimas įvyko prie paminklo, Jaunimo Centro sodelyje. Apeigas pravedė LKVS "Ramovės" Čikagos skyriaus p-kas kpt. A. Juškevičius.

Vasario 12 d. 10:15 val. Čikagos "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės šauliai, vadovaujami rinktinės p-ko Vl. Išganaičio, gausiai dalyvaujant publikai, prie lietuvių Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos bažnyčios, iškilmingai pakėlė JAV ir Lietuvos vėliavas. Gaila, šio įvykio nepamirėjo nei "Draugo", nei "Dirvos" korespondentai ir nebuvo pažymėta ALTos minėjimo programoj. Gaila, nes šaulių organizacija Čikagoj, kuri

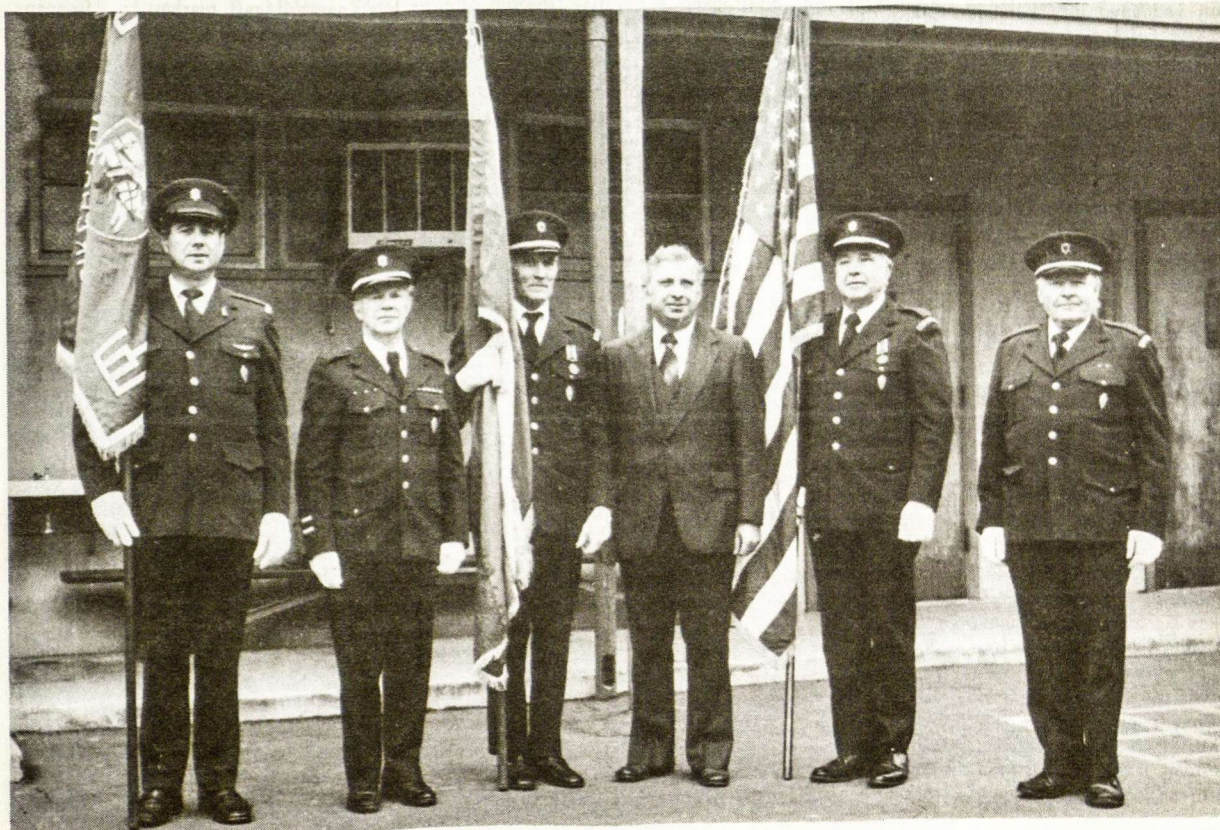
apjungia visų pažiūrų, įsitikinimų ir tikybų lietuvius, yra didžiausia ir veikliausia iš visų lietuviškų organizacijų. Juk korespondentai, eidami į pamaldas, kurias 10:30 laikė ir pamokslą pasakė vyskupas V. Brizgys, o tas pamaldas abiejų minėtų laikraščių korespondentai smulkiai aprašė, tačiau tų iškeltų vėliavų nepamatė.

10 val. Lietuvių Evangelikų-Liuteronų Tėviškės parapijos bažnyčioje iškilmingas pamaldas laikė ir pamokslą pasakė kun. A. Trakis.

2 val. Marijos aukšt. mokyklos salėje įvyko iškilmingas šventės minėjimas. Mnėjimą atidarė ALT Čikagos skyriaus p-kas Rimas Šarka. Tame minėjime su vėliavomis dalyvavo keliolika lietuvių organizacijų, jų tarpe Dariaus-Girėno, Don Varno JAV karo veteranų postai ir šauliai.

JAV ir Lietuvos himnus sugiedojo solistės Prudencija Bičkienė ir Roma Mastienė, akomponavo Aloyzas Jurgutis. Invokaciją skaitė studentės: A. Pavilčiūtė.

Vasario 16-tos proga "Juozo Daumanto" kp. šauliai su gen. konsulu Šv. Kazimiero parapijos kieme, Los Angeles, prie vėliavų. Iš k. į d.: A. Lebedžinskas, kp. pirm. K. Karyža, kp. sekr. J. Uksas, konsulas V. Čekanauskas, A. Galdikas ir kp. vicepirm. J. Naujokas.

tė, V. Janušienė ir B. Peperaitė. Nepriklausomybės Aktą perskaitė savanoriškūrijas J. Kanišauskas, asistuojamas V. Burokaitis ir A. Regio.

Trumpą žodį tarė Lietuvos gen. konsulė Juzė Daužvardienė, tema — "Ko iš mūsų laukia Lietuva" ir ALTo pirm. dr. K. Bobelis, kuris dalyvavo Belgrado konferencijoj, kaip JAV patariamasis komisijos narys. Angliškai ilgesnę kalbą pasakė JAV senatorius R. Dole, kuris Belgrado konferencijoj sovietams viešai pasakė, kad Baltijos valstybės: Lietuva, Latvija ir Estija, yra nelegaliai įjungtos į Sovietų Sąjungą; ir tai yra istorinės reikšmės įvykis, kadangi per 38 metus, pirmą kartą tarptautinėje konferencijoj, viešai buvo pareikšta, kad jos nelegaliai į Sovietų Sąjungą yra inkorporuotos.

Minėjime pagrindinis kalbėtojas buvo prof. dr. J. Genys. Jo tema — "Politiniai reiškiniai Lietuvos laisvinimo darbe". Trumpus sveikinimo žodžius tarė Latvijos, Estijos ir Ukrainiečių atstovai. ALTo premijos už Lietuvos reikalų kėlimą kitataučių spaudoj paskirtos žurnalistam: I — 500 dol. prof. V. Mincevičiui Romoje, II — 300 dol. V. Bražėnui Floridoje ir III — 200 dol. P. Alšėnui Kanadoje. Premijų mecenatas kun. dr. J. Prunskis. Premijų skirstymui vadovavo juri komisijos p-kas dr. L. Kriaučiūnas.

Rezoliucijas perskaitė ALTo vykd. sekr. Vincas Samaška ir jos buvo priimtos už pataisų ir bus pasiūstos atitinkamiems aukštesiems JAV valdžios pareigūnams.

Meninę dalį atliko solistės Pr. Bičkienė, R. Mastienė, akomp. A. Jurgutis ir tautinių šokių grupė "Švyturys", vadovaujant D. Narutytei ir G. Čepaitytei, gražiai pašoko keleta tautinių šokių, akordeonu grojo M. Shebelski.

1200 vietų salė buvo perpildyta. Aukų Lietuvos laisvinimo reikalams surinkta virš 11,000 dol.

A. Pleškys

"Martyno Jankaus" Šaulių Kuopa Broctone 60 m. Lietuvos Atkūrimo Minėjimuose

Visuose Brocktono lietuvių surengtuose Vasario 16-tosios Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 60-čio minėjimuose, aktyviai dalyvavo šauliai, uniformuoti, su Lietuvos, JAV ir kp. vėliavomis. Kp. p-kas R. Bielkevičius tvarkė organizacijų vėliavas vasario 26 d. šv. Kazimiero bažnyčioje, miesto centre Mindaugo gatvės pavadinimo, Lietuvos vėliavos iškėlimo ir iškilmingame minėjime salėje.

Minint 725 m. karaliaus Mindaugo Lietuvos valstybės įkūrimo ir 60 metų Lietuvos valstybės atstatymo sukaktis,

"Martyno Jankaus" kp. apdovanojo Lietuvos labai nusipelnčius brocktoniečius: Brocktono miesto viešųjų darbų viršininką Frank Wallen (Praną Volungevičių), miesto Tarybos narį, didelį lietuvių draugą — George Cataldo ir dr. Petrą Bizinkauską, dr. Kosto Jurgėlos knygomis "Lithuania: The Outpost Of Freedom". Knygas įteikė kp. pirm. R. Bielkevičius ir šaulė Bronė Martišienė.

Kovo 4 d. įvyko "M. Jankaus" šaulių kp. visuotinas metinis susirinkimas ir Vasario 16-sios Lietuvos atkūrimo 60 m. minėjimas, Sandaros salėj. Prieš išrikiuotais JAV, Lietuvos ir kuopos vėliavas pirm. R. Bielkevičius atidarė susirinkimą. Pirmininkauti susirinkimui išrinktas R. Bielkevičius, sekretoriauti — St. Gofensienė.

Metinį veiklos pranešimą padarė pirm. R. Bielkevičius. Metų bėgyje valdyba dažnuose posėdžiuose buvo nutarusi visą eilę parengimų. Kaikurie dėl siautusių sniego pūgų teko atšaukti. Š.m. balandžio 8 d. numatytas pobūvis su programa ir vakariene Sandaros salėj. Bilietai jau platinami.

Birželio 4 d., su kaimyninėmis šaulių kp., ruošiamas išvyka — gegužinė, Edvardo ir Bronės Martišių gražioje sodyboje. Bus šaudymo varžybos, kurias praves "M. Jankaus" kp. šauliai: Petras Šaulys ir Petras Pulminskas. Po to bus vaišės.

Darbo dienos savaitgalį kp. šauliai žada skaitlingai dalyvauti Kultūrinėje suvažiavime Kennebunkporte, Tėvų Pranciškonų sodyboje.

Praejusio susirinkimo protokolą skaitė St. Gofensienė. Protokolas buvo priimtas be pataisų. Revizijos komisijos pranešimą skaitė Ona Eikinienė.

Atstovais į Brocktono Amerikos Lietuvių Tarybos skyrių išrinkti šauliai: Jonas Freimanas ir Petras Pulminskas.

Paskaitos Vasario 16-sios proga nebuvo, nes neatvyko paskaitininkas iš Worcesterio.

Pagerbus Nepriklausomybės ir partizaninėse kovose žuvusius šaulius, sugiedotas Lietuvos himnas.

Susirinkimas buvo baigtas vaišėmis.

Kovo 5 d. "M. Jankaus" uniformuoti šauliai dalyvavo Lietuvos patrono, švento Kazimiero šventėje. Bažnyčioje pašventintas šv. Kazimiero paveikslas. Salėje įvyko šv. Kazimiero minėjimas. Sekė Vyčių suruoštos vaišės.

E. Ribokienė

Išrinkti nauji kuopos vadovai

Š.m. vasario 26 d., Vyčių salėje, įvyko Čikagos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kp. visuotinas narių susirinkimas.

Skaitlingą susirinkimą atidarė kp. p-kas E. Vengianskas. Susirinkimui pirmininkauti pakviestas j.š. ltn. K. Juškaitis, sekretoriauti — j.š. V. Utara. Susirinkimas pradėtas kp. vėliavos įnešimu ir Tėvynės prisiminimu, kurį perskaitė j.š. B. Anilius. Dienotvarkė buvo priimta be pakeitimų.

Kp. p-kas E. Vengianskas padarė 1976-1977 m. "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kp. išsamų apyskaitinį pranešimą. Kuopa smarkiai per tuos dvejus metus paaugo narių skaičiumi, net padvigubėjo. Dabar turi 126 narius. Aktyviai reiškesi šauliškoj, kultūrinėj ir visuomeninėj veikloj. Aukomis rėmė lietuviškąją spaudą, lituanistines mokyklas, LTV ir radijo programas. 1976-1977 m. kp. Lietuvos laisvinimo, kultūriniam ir kitiems labdaros darbams paaukojo 745 dol. Kadencijos metu kuopos vadovybės pareigūnai talkino ir prisidėjo prie bendrų LŠST darbų. "Gen. T. Daukanto" kp. laivas, atilikęs keliones Mičigano ežere, kelis kartus reprezentavo kp. Kenošoje, Wisc. ir Union Pier rengiamose Lietuvių Dienose, LŠST Kultūrinės stovyklos metu ir tradiciniai rengiamose Jūros Dienos metiniuose sąskrydžiuose.

Kontrolės komisijos pranešimą perskaitė V. Utara. Išdininkas N. Martinuskas pavyzdingai tvarkė kp. finansus ir kadencijai sudaryta sąmata išpildyta su kaupu.

Kadencijos metu kuopoj nebuvo jokių nusižengimų drausmei, todėl ir Garbės Teismas neturėjo darbo.

Perskaitytas kuopos laivo vedėjo, j.š. N. Pumučio, pranešimas, liečiantis iškilias problemas, jūrinę programą, plaukiojimus ir laivo remonto darbus vyk-dant.

Diskusijų metu dėl padarytų pranešimų turėjo progos pasisakyti kp. nariai ir vadovai. Jas koordinavo j.š. ltn. K. Juškaitis.

Kp. p-kas, padėkojęs 1976-1977 m. kp. valdybos, kontrolės komisijos, garbės teismo pareigūnams ir visiems kp. nariams už atliktą darbą, parodytą pasišventimą ir talką plečiant šaulišką veiklą Čikagoje, pranešė, kad visi atsistatydino.

Sekė visų organų rinkimai. Teisę balsuoti turėjo 55 nariai. Nominacijų komisijos vardu p-kas P. Malėta, G. Kuzmienė ir V. Zinkus paskelbė ilgą kandidatuojančių sąrašą. Balsų skaičiavimo komisiją sudarė: J. Ulevičius, V. Zinkus ir L. Klimienė. Slaptu balsavimu į naują kp. valdybą išrinkti: pirm. perrinktas E. Vengianskas, Kp. moterų vadove (balsavo tik moterys) išrinkta A. Aniu-lienė. Pagal balsų daugumą į valdybą

išrinkti: P. Malėta, K. Vidžius, V. Utara, G. Kuzmienė, N. Martinkus, S. Ripskienė ir B. Klimavičius. Kandidatai: A. Kačinskas ir B. Rusteikienė. Į Kontrolės komisiją: E. Holtzas, J. Truškūnas ir J. Utara. Kandidatai: K. Radvila ir J. Ulevičius. Į Garbės Teismą: A. Gasnerienė, K. Juškaitis ir J. Mociškis. Kandidatu — V. Navickas, kaip matome išrinkta daug naujų ir jaunų pajėgų.

Svarstant einamuosius reikalus buvo paliesti jūrinės programos, laivo paruošimo, uniformų įsigijimo, artėjančio pavasarinio parengimo, balandžio 29 d. klausimai. Kp. p-kas trumpai supažindino su numatoma kp. 15-os metų paminėjimo programa.

Susirinkimas buvo baigtas vėliavos išnešimu ir kp. pirm. padėkos žodžiu susirinkimo prezidentui ir gausiai susirinkusiems nariams. Po susirinkimo visi buvo pakviesti prie sesių paruoštų užkandžių.

Tenka pasidžiaugti Čikagos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kp. narių darbinga nuotaika, praeitos kadencijos metu

nuveiktais darbais ir ryžtų ateity dar daugiau nuveikti.

J. Š.

Valdybos susirinkimas

Š.m. kovo 5 d. jūrų šaulių, Norberto ir Elenos Martinkų bute įvyko pirmasis 1978-1979 metų kadencijai išrinktos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių valdybos posėdis. Pirmininkaujant kp. p-kui E. Vengianskui pasiskirstyta pareigomis. P-kas E. Vengianskas, vicepirm. P. Malėta, moterų vadovė A. Aniulienė, vadovės pavaduotoja G. Kuzmienė, sekretorius V. Utara, išdininkas N. Martinkus, parengimų vadovas K. Vidžius, antroji pavaduotoja moterų reikalams S. Ripskienė, jūrinės programos vadovas B. Klimavičius. Kooptuoti: kuopos vėliavnešys ir turto globėjas V. Zinkus, kp. archyvo vedėjas J. Ulevičius ir narys žumalo "Karys" reikalams V. Navickas.

Sekant pirmininkaujantį patiektą dienotvarkę, buvo aptarti 1978 m. veiklos reikalai: išdiskutuotas ir priimtas metinis darbo planas, pajamų ir išlaidų sąmata, aptarta kp. jūrinė programa, jos

vykdymas bei organizacija. Nutarta sudaryti 3-5 asmenų kp. jūrinės programos planavimo ir vykdymo komisiją, aptarti laivo, pavasarinio parengimo ir 15-čio minėjimo provizorinė programa.

Po posėdžio, malonūs šeiminkai, Elena ir Norbertas Martinkai, pakvietė dalyvius prie vaišių stalo. Gimtadienius švenčiantiems: Elenai Martinkienei, Petriui Malėtai ir Edmundui Vengianskui sugiedota Ilgiausių Metų.

Geriausios sėkmės naujiesiems "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kp. vadovams!

J. Š.

Čikagos rajono Jūrų Šaulių "Nemunas" Rinktinės Valdybos Posėdis

Š.m. kovo 7 d., jūrų šaulių Ašoklių bute, Cicero, įvyko Čikagos rajono "Nemunas" rinktinės vadovybės pasitarimas, kuriame dalyvavo LŠST CV p-kas ir Cicero "Klaipėda" kp. p-kas K. Milkovaitis, rinktinės p-kas j.š. plk. J. Švedas, "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kp. p-kas E. Vengianskas, kp. p-kų pavaduotojai j.š. A. Ašoklis ir j.š. P. Malėta. Pasitarimo metu buvo patikslinti rink-

Čikagos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kp. vadovybė kovo 5 d. perėmusi pareigas 1978-1979 metų kadencijai. Iš k. stovi: N. Martinkus, B. Aniulis, B. Klimavičius, V. Zinkus, G. Kuzmienė, K. Vidžius, V. Utara ir P. Malėta. Sėdi — kp. moterų vadovė A. Aniulienė, kp. pirm. Ed. Vengianskas ir moterims vadovavusi U. Zinkienė. Nuotr. P. Malėtos

tinės organizaciniai nuostatai, apsvartytos bei nustatytos 1978-siems metams veiklos gairės. Nutarta sustiprinti jungtinę jūrų šaulių veiklą Čikagos rajone ir planingai ją vykdyti. Artimiausiu laiku nutarta paruošti metinį veiklos planą ir pateikti jį rinkinei priklausantiems daliniams — „Gen. Daukanto“ ir „Klaipėda“ kuopoms — vadovautis ir vykdyti.

Pasitarimas buvo darbingas. Po susirinkimo, malonūs šeimnininkai Ašokliai visus pavaišino užkandžiais ir kava.

J. Š.

Šauliai Floridoje

St. Peterburgo, Fla., Lietuvių salėje, 4680 46th Ave. North, vietos „Romo Kalantos“ šaulių kuopa surengė Klaipėdos Krašto atvadavimo minėjimą, trukusį virš poros valandų, į kurį atsilankė nemaža dalyvių. Buvo pora paskaitų, tokių pat, kaip ir kiekvienais metais.

Po minėjimo įvyko „Romo Kalantos“ šaulių kp. visuotinis susirinkimas. Buvo išklaudyta senosios valdybos atlikta veikla ir praveisti naujos valdybos ir kuopos pirmininko rinkimai. Susirinkimui vesti pirmininku buvo išrinktas dail. J. Juodis.

Naujuoju kuopos p-ku buvo išrinktas Juozas Babrys; į valdybą — A. Miliauskienė, A. Aidukas, St. Grušas ir K. Steponkus; į revizijos komisiją — V. Lumby, Natalija Navickienė ir Ona Josiukienė ir į kuopos garbės teismą, pirminin — Alf. Šmigelskis ir nariais — prelatas Jon. Balkūnas ir kun. Jon. Gasiūnas.

Pažymėtina, kad po Klaipėdos minėjimo nemažai dalyvių pasiliko šaulių susirinkime ir domėjosi šauliška veikla. Keletas pareiškė norą būti šios darniai veikiančios šaulių kuopos nariais — šauliais.

Kuopos sesės visus dalyvius pavaišino kavute ir pyragais.

A. Šmigelskis

Klevelando Skyriaus susirinkimui praėjus

LKVS „Ramovė“ Klevelando skyriaus visuotinis narių susirinkimas įvyko sausio 29 d., 3 val., p.p., Lietuvių namuose.

Skyriaus pirmininkas V. Stuogis atidarė susirinkimą ir pakvietė susirinkimui pirmininkauti A. Jonaitį, sekretoriauti — J. Citulį.

Pirmininkas susirinkimui pranešė apie praeitų metų veiklą. Mirusių pagerbimo dieną organizuoti buvo lankomi buvusio Lietuvos prezidento Antano Smetonos ir mirusių skyriaus narių kapai. Surošta gegužinė žurnalui „Kariui“ paremti ir Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimas — balius. Kasininkas pranešė apie kasos stovį ir revizi-

jos komisija, apie kasos ir knygų vedimą. Rasta, kad kasa ir knygos vedamos tvarkingai.

Po pirmininko, kasininko ir revizijos komisijos pranešimų sekė diskusijos ir naujos valdybos rinkimai. Buvusiai valdybai sutikus kandidatuoti sekančiam terminui, visuotinio narių susirinkimo vienvalsiai buvo perrinkta ta pati valdyba, tik prirenkant porą naujų narių, J. Šiupinį ir P. Vencių. Tuo būdu, skyriaus valdyba susidarė: V. Stuogis — pirmininkas, E. Pranckus — I vicepirmininkas, J. Šiupinys — II vicepirmininkas, J. Stankus — sekretorius, P. Mainelis — kasininkas, V. Skirpstas — parengimų vadovas ir P. Vencius — narys.

Kartu Klevelando skyriaus valdyba praneša „Ramovės“ narių valdyboms ir pavieniams lietuviams, kad dar yra ir galima per skyriaus valdybą užsisakyti, Klevelando Ramovėnų Vyrų Choro išleistą ilgo grojimo plokštelę „Kur Dangus Ugnim Liepsnoja“.

E. Pranckus

Cicero Jūrų Šauliai

Š.m. kovo 1 d., 7 val. vak., kuopos vicepirmininko A. Ašoklio bute, įvyko Cicero J. šaulių kuopos „Klaipėda“ valdybos posėdis. Pagrindinis šio posėdžio punktas buvo kun. dr. J. Prunskio ruošiamos spaudai knygos apie Lietuvos karius, šaulius ir kit. išleidimo reikalas. LŠST Pirmininkas K. Milkovaitis (jis yra ir Cicero j. šaulių kuopos pirmininkas) informavo valdybą apie jo vestus pasitarimus su ruošiamos knygos autorium ir leidykla. Kun. dr. J. Prunskis žada knygą baigti ruošti spaudai maždaug vienerių metų laikotarpyje. Knyga bus apie 300-350 puslapių, minkštai viršeliais, išleidimo ir kitų išlaidų susidarys apie 4,500 dol. Išdiskutavus nuodugnai šį reikalą, buvo nutarta, kad minėtą knygą išleis Cicero j. šaulių kuopa. Per metinį kuopos susirinkimą, įvykusį vasario 5 d., buvo nutarta, kad knygos išleidimui kuopa skiria 2,000 dol. Taigi, trūkstama 2,500 dol suma bus bandoma surinkti kitokiu būdu, kaip tai: iš knygos išleidimo mecenatų aukų, suruošti tam reikalui parengimą, arba per gegužinę ir t.t.

Kaip iš spaudos žinome, yra leidžiama gen. P. Plechavičiaus monografija. Šios monografijos išleidimo išlaidoms sumažinti kuopos valdyba paskyrė 25 dol.

Kaip kasmet, taip ir šiemet, kuopa paskyrė sekančias aukas lietuviškai spaudai, radijo valandėlėms bei T.V. paremti: laikraščiams „Karys“ — 25 dol., „Draugas“ — 20 dol., „Naujienos“ — 20 dol., „Laisvoji Lietuva“ — 20 dol., „Dirva“ — 20 dol.; lietuviškoms radijo valandė-

lėms „Margutis“ — 20 dol., „Sophie Barcus“ — 20 ir „Lietuviai Televizijoje“ — 30 dol. Viso paskirta 175 dol.

Birželio mėn. pradžioje nutarta suruošti gegužinę Cicero Medžiotojų-Žuvautojų klubo šaudykloje. Dėl tikslios datos bus tariamasi su minėto klubo valdyba.

Taigi, kaip matome, Cicero j. šaulių kuopa savo sunkiai uždirbtus pinigus nelaiko „užrišus kojineje“, bet iš savo kuklių išteklių remia įvairius lietuviškų darbus dirbančias institucijas ir pan.

Pasibaigus posėdžiui, malonioji šeiminkė, j. šaulė A. Ašoklienė, pakvietė visus prie vaišių stalo, o judrusis kuopos vicepirmininkas A. Ašoklis ragino visus paragauti jo išrastų vaistų prieš dabar plačiai paplitusią „rusišką slogą“. Ir taip draugiškai besišnekučiuojant atėjo laikas skirstyti šį namučius. Kuopos valdyba dėkinga šeiminkams už nuoširdų priėmimą ir vaišes.

Alf. Gailius

ATSIŪSTA PAMINĖTI

„Stasio Butkaus“ kp. Detrote šaulė, gyvenanti Miami Beach, Floridoj, rašytoja Janina Narūnė išleido savo atsiminimų antrąją dalį „Jaunystė“. Knygą spausdino Pranciškonų spaustuvė. Knyga 232 psl., gražiai išleista, tik daug korektūros klaidų. Knygos gale nemaža vertingų nuotraukų.

Rašytoja Narūnė išleido daug savo knygų į pasaulį — vaikams ir suaugusiems. Jos kalba graži. Knyga lengvai skaitoma, turėtų būti įkandama ir mūsų jauniems skaitytojams. Rašytoja pasakoja apie savo Panevėžio mergaičių gimnazijoje praleistus metus, mokytojus, mokytojas, pramogas ir veiklą. Apie slapta lietuvių moksleivių d-ją, susirinkimus, laikraštelį. Kaip moksleiviai rizikavo leisdami tą laikraštelį, kas jį redagavo, jį rašė. Visi asmenys šiltom spalvom piešiami, tartum gyvi atgyja mūsų vaizduotėj.

Pasakoja rašytoja apie vasaros atostogas, apie Balninkuose praleistas atostogas. Studentavimo metus agronomijos aukštuosiuose kursuose Petrapily. Apie gyvą lietuvių studentų veiklą. Charakterizuoja to meto įvairių fakultetų lietuvių studentus, jų pažintus. Labai šiltai atsiliepia apie med. gyd. gen. Vladą Nagevičių, kaip jis globojo lietuvius studentus, vesdavo į teatrą, stengėsi supažindinti su Petrapilio kultūrinio gyvenimu. Apibūdina rašytoja lietuvius socialistus, dailininkus, veikėjus. Skaitydamas „Jaunystę“, tartum pats išgyveni to meto Petrapilio lietuvių studento gyvenimą. Labai gražiai prisimena agr. Juozą Tūbelį.

(nukelta į viršelio 3 psl.)

— Virš 500 rusų žvejybos laivų, klasiškai atlieka žvalgyimo — sekimo darbą. Amerikiečių žvalgybos duomenimis (patiektais jūrų ir žvejybos komisijoms, pirmininkaujant J. D. Murphy), kiekvienas rusų žvejų laivas yra aprūpintas moderniškiausiomis elektroninėmis sekimo ir matavimo priemonėmis. Žvejų laivams duodami kariniai ir komerciniai uždaviniai: greta sužvejotos žuvies, nugaubent ir iškraut kurios nors valstybės uostas reikmenis surištus su neelgaliu tiekimu — produktų, prekių, ginklų, informacijos, ryšio reikmenų ir agentų (rusų tankų transportai į Angolą, Vidurinius Rytus, Kubą ir kt.), sekti laivų judėjimą uostuose, registruojant kurios valstybės ir kokio tipo laivai, ką atveža ar išveža; sekti judėjimą ore, radio žinias ir radio ryšius; surinkti žinias apie uostus — plaukimo kelius, signalus, uostų gylį, apsaugą, ryšio sistemas — kodus, apsaugos įrengimus prieš povandeninius laivus; išaiškinti kas laikoma uostų sandėliuose ir kam priklausančios vertybės, kokiomis priemonėmis vertybės išgabena mos iš uostų sandėlių į kraštą ir kt. Turėdami pasaulinio masto žinių rinkimą vandenyse, rusai nustato gyvybinius punktus, juos infiltruoja šnipais, diversantais, Bostono, New Yorko, Philadelphiajos, Baltimorės uostus ir kt., Panamos kanalo sritį, pietų Afrikos iškyšulį, kur šiuo metu praplaukia 90% arabų tiekiamos alyvos Europai ir Vakarams. Visi žvejų laivai yra pritaikyti krauti ir vežioti sunkius tankus, artilerijos pabūklus, raketas. Adrei Gorškov (rusų laivyno viršininkas) pasakymu, pasaulio vandenys privalo būti efektyviai išnaudoti komunizmo plėtrai.

— 1978 m. pradžioje, amerikiečių spaudoje tilpo eilė pasisakymų dėl rusų pramonės ir miestų pažeidžiamumo atominio karo atveju.

Pradedant 1928 metais, plečiantis industrijai, apie 100 milijonų gyventojų iš periferijos persikėlė į miestus naujų fabrių darbams, tuo būdu jie padidino gyventojų tankumą miestuose, kas vertė talpintis po dvi šeimas viename bute, normuojant asmeniui 10 kvadratinį metrų gyvenamo ploto. Dėl ekonominių sunkumų, naujų butų statyba nebuvo galima, kas dar ryškiai pastebima ir iki šių dienų. Miestų užimamas plotas nepadidėjo; palyginus su amerikiečių miestais, tokiam pačiam gyventojų skaičiui, rusų miesto užimamas plotas būtų per pusę mažesnis (jei amerikiečių mieste telpa 1 milijonas gyventojų, tai tokio paties ploto rusų mieste sutalpinama virš dviejų milijonų gyventojų). Vienodo galingumo vandenilio bomba, sprogius virš Maskvos, užmuštų dvigubai daugiau

žmonių, negu virš New Yorko (E. Raymond — Strategy, "Could Russia survive a Nuclear Attack").

Rusų geležinkeliai yra labai lengvai pažeidžiami, tačiau didžiama transporto bazuojasi jais. Ypatinai geležinkeliai yra labai svarbūs žiemos pūgose, kai keliai padengiami sniegu, upės ledo; gi pavasarį ir rudenį, kai keliai virsta purvo tynėmis, o upės padengiamos ledo lyčių kalnais. Tais metų laikais geležinkeliai turi pakelti keturis penktadalius visų rusų transporto. Palyginus su amerikiečių geležinkeliais tokia pačia plote, rusai turi vos tik vieną aštuntadalių geležinkelių. Tankesnis geležinkelių tinklas yra tik okupuotuose Europos kraštuose ir vakarinėje Uralo pusėje; Azijoje geležinkelis yra retenybė. Rusų spaudoje minima, kad tuo atveju, kai geležinkelių tiltai ar pylimai, kurių čia apstu, būtų susprogdinti, kariniai transportai turi eiti žemės keliais. Kuro pristatymui yra nutiesti vamzdžiai. Bet ir čia rusai turi tik vieną dešimtadalį kelių, kiek yra pas amerikiečius. Be to, amerikiečių kelių beveik 100% turi kietą grindinį, rusų didžiama kelių yra tik žvyruoti. Vos apie dešimt ilgesnių greitkelių, su kietu grindiniu, yra Europoje, o Azijoje — tik trys.

Rusai alyvos ir dujų tiekimo vamzdžių turi vieną šeštadalį to, kas yra pas amerikiečius. Amerikiečių yra pakasti žemėje, iš oro nematomi ir negali būti lengvai pažeidžiami; pas rusus gi, veik be išimties, visi tiekimo vamzdžiai yra ant žemės paviršiaus, arba atviruose grioviuose.

Rusų karinė doktrina numato būsimą III Pasaulinį karą labai trumpą, tačiau intensyvią, tas pareikalaus didelio kiekio karinių kautynių reikmenų, tuo pačiu, industriją turės veikti pilnu apkrovimu. Penktadalis rusų sunkios pramonės yra sutelkta Maskvoje ir Leningrade, likusi dalis yra sutelkta dideliuose industrijos centruose, nes nėra pakankamai kelių. Amerikiečių pramonė išskirstyta į mažes-

nus industrijos centrus, toliau nuo didmiesčių, periferijoje, mažai apgyventose vietose, nes yra geras kelių tinklas.

II Pas. karo metu pusė rusų artilerijos buvo gaminama tik dviejuose fabrikuose. Vienas iš jų yra Maskvoje. Pusė tankų buvo pagaminta dviejuose Uralo fabrikuose — Nižny Tagil ir Čeljabinske. Kas dešimtas lėktuvas buvo pagamintas Novosibirske; kas trečias artilerijos sviedinys — Magnitogorske (prie Uralo). Pusė sprogstamos medžiagos buvo pagaminta Čičik, centrinėje Azijoje. Pokarinėje rusų spaudoje buvo stipriai kritikuojama tokia didelė karinės pramonės centralizacija, nežiūrint to, iki šių dienų tie patys pramonės centrai buvo plečiami ir gerinami. Šiandienės rusų keturios vandens ir penkios garo elektros jėgainės yra pačios didžiausios pasaulyje: dvi iš jų Sibire, dvi Volgos žemupyje ir penkios yra Ukrainoje. Visos devynios jėgainės, drauge, pagamina aštuntadalį visos rusų naudojamos elektros energijos. Paskutiniu laiku Ukrainoje pastatyta geležies liejykla pagamina dešimtadalį visos rusų gaminamos geležies. Leningrade statoma didžiausia pasaulyje, atominė energija varoma, elektros stotis. Iš viso atrodo, kad rusai nenumato branduolinės energijos ginklų karo ir nežino, kad amerikiečiai turi pakankamai priemonių, beatodairiai centralizuotą krašto gyvybinę industriją pasiekti ir vienu metu sunaikinti. II Pas. karo metu vokiečiai neturėjo tolimo skridimo bombonešį, kad pasiektų rusų gyvybinius karo pramonės centrus.

Kovo 20 d. 1978

P A D Ė K A

KARIO ŠTABUI,

Pranešu "Kario" štabui, kad persikėlus kitur gyventi, nuo balandžio mėn. 2 dienos, 1978 metų, nebegalėsiu tęsti "Kario" atstovo Čikagoje pareigų.

Per vienuolika metų buvau ir dabar lieku didžiai dėkingas visiems Čikagos ir jos apylinkių "Kario" skaitytojams, nuoširdžiai rėmusiems organizuotas žurnalui paramas, palaikiusiems su manim ryšį, parodžiusiems man pasitikėjimą, man talkinusiems ir galimai palengvinusiems man tinkamiausią atlikti prisiimtą "Kario" atstovo pareigas.

Taip pat man buvo malonu sklandžiai dirbti su "Kario" redaktorium Zigmundu Raulinaičiu ir administratorium Leonu Bileriu ir tuo nors šiek tiek palengvinti jų sunkų žurnalo leidimo darbą.

Pasižadavau ir ateityje pagal išgales visada "Kariui" talkinti.

Ačiū!

Jurgis G. Stankūnas

Daugelį metų išbuvęs žurn. "Kario" Atstovu Čikagoje ir žymia dalimi prisidėjęs telkiant lėšas "Kariui" paremti ir jį išlaikyti gyvą, Čikagos skyriaus ramovėnas J. Stankūnas, dėl tam tikrų šeimoms pasikeitusių reikalų, tų pareigų atsisakė.

J. Stankūnas kaip "Kario" atstovas, tas pareigas ėjo labai kruopščiai ir sąžiningai. Jis tvarkė kartoteką ir daugelį metų talkininkavo L.K.V. S-gos "Ramovės" Čikagos skyriui rengiant "Kariui" remti kavutes. Jo iniciatyva ir rūpesčiu būdavo kasmet gauti nemokamai dailininkų paveikslai, kurie kavutės metu loterijos būdu būdavo išleidžiami. J. Stankūnas paruošdavo loterijos bilietus ir pats juos išplatindavo, tuo sukeldamas stambesnę sumą žurn. "Kario" leidimą paremti.

J. Stankūnas su žmona įsigijo gražią rezidenciją Michigan valstybėje, paliko Čikagą ir ten persikėlė gyventi. Jo kolegos — bendraminčiai, š.m. vasario 18 dieną, suruošė jam šaunias išleistuves ir palinkėjo jam ir žmonai laimingai įsikurti kur šiuo metu baltutis sniegas žvilga saulės spinduliuos, žavi akį malonūs vaizdai, lengvina širdį tyras oras ir užburta ramybė teikia poilsį ir džiaugsmą.

K. JUŠKAITIS
Čikaga

1967 m. vasario 9 d., p. Jurgis G. Stankūnas pradėjo eiti "Kario" Atstovo pareigas Illinois valstijoje. Sąryšyje su išsikėlimu iš Čikagos jis tų pareigų atsisakė nuo 1978 m. balandžio 2 d.

Vienuolikos metų laikotarpyje tarp p. Stankūno ir "Kario" štabo vyko darnus bendradarbiavimas. J. G. Stankūno pastangų, energijos ir plačios iniciatyvos dėka, per LKVS "Ramovės" Čikagos skyrių, buvo gauta 7,300 dol. paramos žurnalui, o prenumeratorių skaičius padidėjo 30%. Jo sklandus reikalų tvarkymas su prenumeratoriais ir "Kario" štabu, sąžiningas, tikslus ir laiku atsiskaitymas labai lengvino administracijos darbą.

"Kario" štabas labai apgailestauja netekdamas tokio uolaus bendradarbio, žurnalo reikalų rėmėjo ir gynėjo, nuoširdžiai dėkoja jam už sąžiningai ir pavyzdingai tvarkytus žurnalo atstovavimo reikalus, linki sėkmingai įsikurti naujoje vietoje, ir — geros sėkmės gyvenime!

"Kario" Administratorius

PRENUMERATORIŲ DĖMESIUI

Taupumo sumetimais "Kario" administracija nutarė sumažinti kai kurias išlaidas, todėl priminimai apie neatsiskaitymą už žurnalą nebus daugiau siuntinėjami. Neatsiskaiciusieji už žurnalą bus skelbiami žurnale, specialiuose administracijos pranešimuose. Skaitytojų pavardės nebus skelbiamos, bet bus skelbiama prenumeratoriaus kodas — numeris, kuris yra įrašytas žurnalo voko adrese, dešiniau pavardės.

Pavyzdžiui:

Mr. A. Apokas CA-46

3456 Pasadena Ave.

Los Angeles, CA 90027

Gerbiamieji prenumeratoriai, prašom atkreipti dėmesį į minėtą numerį žurnalo voko adrese, ir sekti žurnale administracijos pranešimus, kurie bus talpinami viršelio trečiame, arba ketvirtame puslapyje. Pranešimai bus paremti nuo Nr. 5/78 m., ir prenumeratorių numeriai bus skelbiami ne visi iš karto, bet dalimis.

"Kario" administracija

Kpt. Osvaldas Žadvydas 75 Metų Amžiaus Sukaktuvininkas

Yra sakoma ir praktikoje reiškiasi, kad mes esame pratę garbinti tik mirusius. Pakol žmogus yra gyvas, mažai kieno pastebimas, o kartais net ir prisibijoma jo šešėlio, kad neužtemdytų kurio nors šių dienų veikėjo. Neretais atvejais mūsų garbingi veikėjai vietoj pagarbos yra apšmeižiami. Ir taip jau, ne vienas mūsų taurių veikėjų, už darbą ir pasišventimą savo tautai bei valstybei, tokį skausmą yra nusinešęs į kapus. Tiek mirusius, tiek ir gyvuosius, kurie verti pagarbos, mes turime išmokti pagerbti ir iš jų atliktų darbų mokytis, nes tai įpareigoja mus ir mūsų tautos himnas: "Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia".

Šia proga aš noriu paminėti vieną garbingą mūsų sukaktuvininką, kpt. Osvaldą Žadvydą, sulaukusį 75 metų amžiaus sukaktį. Prieš 49 metus, 1929 m. lapkričio 1 d., man teko pirmą kartą kpt. Osvaldą Žadvydą susitikti Lietuvos kariuomenėje, Šarvuočių Rinktinėje, Tankų kuopoje, esant karinėje tarnyboje. Niekas ir niekur taip žmonių nesuartina, kaip gyvenimas kariuomenėje. Karinė tarnyba ir vėliau Šaulių Sąjungoje bendra veikla — kpt. Osvaldai Žadvydai būnant Kretingos Šaulių Rinktinės vado padėjėju, o man tos Rinktinės, Lenkimų šaulių būrio vadu, o ypač bolševikmečio pagrindžio veikla mus suartino visam laikui. 1940 m. rugsėjo pradžioje, dėl Stalino enkavedistų persekiojimų ir Lietuvos laisvės reikalais man pereinant Vokietijon, bolševikų buvo labai stropiai saugomas Vokietijos pasienis, kuris buvo draudžiamomis ir mirties zonomis apsaugotas. Į draudžiamąją zoną patekti galėjo tik tai turintieji specialius leidimus, o į mirties zoną, išskyrus pasienio sargybą, niekas negalėjo įeiti. Mirties zonoje kiekvienas pastebėtas, be jokio perspėjimo, buvo šaudomas vietoje. Tą pavojingą žygį atlikti, pereiti Vokietijos pusėn, man pasisekė tikrai dėka gero ginklo draugo kpt. Osvaldo Žadvydo pagalbos ir drąsaus ryžto dėka. Jis, gelbėdamas mane, į pavojų statė ir rizikavo savo gyvybe, palydėdamas mane per mirties zoną iki pat pasienio ir patsai vėl grįždamas atgal vadovauti apskrities šaulių pagrindžio veiklai, kovoje už Lietuvos laisvę prieš okupanto brutalumą.

Tą įvykį aprašyti yra reikalinga atskiro straipsnio, laiko ir vietos. Šį kartą noriu prisiminti tikrai suglaustai mūsų garbingo sukaktuvininko 75 metų nueitą kelią.

Osvaldas Žadvydas gimė 1903 m. ko-

vo 30 d., Mažeikiuose. Jo tėvai, Ignas kilęs iš Alsėdžių, Telšių aps., motina, Ona Perminaitė-Žadvydienė — iš Mažeikių. Šeimoje buvo keturi vaikai: Ignas, Stefanija, Anupras ir jauniausias — Osvaldas. Baigęs pradžios mokyklą 1915 m., jis mokėsi privačioje L. Markevičienės prekybos mokykloje. Vokiečių kariuomenei užėmus Mažeikius, mokykla nustojo veikti. Pas Žadvydus apsigyvenus dantų gyd. Vytautui Jurevičiui, vėliau jis buvo Karo Ligoninės dantų kabineto

Taip atrodė kpt. O. Žadvydas išsilaisvinęs iš rusų komunistų mirties kolonos.

vedėjas majoro laipsniu, Osvaldai buvo gera proga pagilinti matematikos žinias. Jaunam Osvaldai teko išgyventi I Pasaulinio karo eigą, matyti vokiečių, bermončinų ir bolševikų žiaurumus, žmonių žudymus ir turto grobimus. Okupantų barbariškas elgesys išugdė neapykantą okupantams ir tas nulėmė profesijos pasirinkimą — ginti Tėvynę nuo priešų.

1924 m. baigęs Mažeikių vidurinę mokyklą, stojo Lietuvos kariuomenėn ir 1927 m. baigęs Karo Mokyklą, tarnavo Šarvuočių Rinktinėje, Tankų kuopoje, komandos viršininko teisėmis. 1927 m. gruodžio 10 d. buvo perkeltas į Klaipėdą ir iš vyr. ltn. Vlado Ivanausko perėmė II Šarvuočių Auto Būrį. 1928 m., Karo Technikos viršininko įsakymu, buvo pasiųstas į karininkų auto valdymo kursus, Šančiuose. Baigęs kursų III laidą 1929 m. buvo komandiruotas į Auto Kuopą mokomojo būrio kadrą. Iš Šarvuočių Rinktinės parinkti kandidatai į karo šoferius ir vienas karininkas buvo komandiruojami į Auto Kuopą. Tos komandiruotės metu, 1929-31 m. buvo išleis-

tos trys karo šoferių laidos. Osvaldas Žadvydas tarnaudamas, Tankų ir Auto kuopose, greta karinės tarnybos, tęsė mokslą ir 1928 metais įsigijęs brandos atestatą, įstojo į Vytauto Didžiojo universiteto humanitarinių mokslų fakultetą, istorijos skyrių. Išklaušęs keturis semestrus, dėl perkėlimo į kitą įgulą, studijas turėjo nutraukti. Šilutės įguloje, Klaipėdos krašte, be tiesioginių pareigų dar ėjo ir įgulos ugniagesių komandos viršininko pareigas ir Šilutės aps. šaulių kuopos vado pareigas. 1936 m. kpt. Osvaldas Žadvydas buvo paskirtas XV Kretingos Šaulių Rinktinės vado padėjėju, kur jam buvo pavesta sudaryti atskiro bataliono mobilizacinį planą ir, vykdant mobilizaciją, eiti bataliono vado pareigas. Į bataliono sudėtį įėjo ir pasienio policija, šauliai ir atsargos kariai. Dėl to, taikos metu, pasienio rajonų viršininkai buvo skiriami šaulių būrių ir kuopų vadais.

Šaulių S-gos vadovybė kas metai rengdavo šaulėms moterims kursus Palangoje. Žadvydai teko ir joms talkinti stovyklos įrengime ir dėstyti karinį parengimą, o taipgi ir kariuomenėje netarnavusiems šauliams vadovauti karinio parengimo kursuose. Plečiant šaulių veiklą, kpt. Osvaldo Žadvydo pastangomis buvo įsteigti Aisėnų, Negarbos Piliakalnio ir Šventosios Uosto šaulių būriai. Greta karinės ir šaulių veiklos, kpt. Osvaldas Žadvydas 1936 m. baigė kariuomenės ugniagesių instruktorių kursus ir buvo paskirtas antraeilem pareigom — Kretingos aps. ugniagesių inspektoriumi. Tais pat 1936 m. Lietuvos Ugniagesių Sąjungos atstovų suvažiavime buvo išrinktas Ugniagesių Sąjungos Tarybos nariu. Tose pareigose jis išbuvo iki bolševikai, okupavę Lietuvą, tą organizaciją likvidavo. Laisvės metais, nuo 1936 iki 1940 m., kpt. Osvaldai buvo pavesta inspektuoti Mažeikių, Kretingos ir Telšių apskrityse: miestų, valsčių savivaldybių, savanorių, šaulių ir geležinkelių ugniagesių komandas.

1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjungai brutaliai ir klastingai okupavus Lietuvą ir Šaulių Sąjungą likvidavus, kpt. Osvaldas Žadvydas buvo atleistas iš visų pareigų. Anot Žadvydo, nors dar tebeaidėjo mūsų vadų žūkių pasakytų parodų metais: "Mes be Vilniaus nenurimsim!" Daugiau nei pėdos savosios žemės!.. tačiau, ištikus pavojui, likome be vadų. Paradoose vadai įžiebė Tėvynės meilę, pasiryžimą ginti kraštą, nesigailint gyvybės. Tačiau, kai už Lietuvos nepriklausomybės gynimą jau ne ordinais, bet enkavedistų kulka buvo skiriama, tai laisvės žūtbūtingą kovą vesti liko pilkiems kovotojams. Šauliams perėjus į pogrind-

A.A. LTN. VLADAS ILGINIS

Diena iš dienos retėja šaulių-veteranų eilės, iškeliauja amžinybėn. Vladas Ilginis, 62 metų amžiaus, staiga mirė 1977 m. lapkričio 28 d. Čikagoje.

Jis gimė Kulių vls., Kretingos apskr. Baigęs mokytojų seminariją buvo pašauktas atlikti karinę prievolę. Baigė Karo mokyklos aspirantų kursus ir buvo pakeltas į ats. j. ltn. laipsnį. Vėliau atliko poligone pratimus. Už pažangumą Vladą paaukštino į leitenanto laipsnį.

Savo gimtinėje ėjo Kulių pradžios mokyklos vedėjo pareigas. Mėgo visuomeninį darbą, ypač šaulių organizacijoje. Buvo paskirtas Kulių šaulių būrio vadu. Būdamas pareiagingas, sumanus ir draugiškas, sugebėjo šaulius įtraukti į veiklą. Pradžios mokyklos patalpose vykdavo minėjimai, susirinkimai, vaidinimai. Būrys turėjo ugniagesių komandą, vaidintojų mėgėjų trupę, šaulių knygynėlį. Visas organizacinis darbas gulė ant Vlado pečių. Deja, neilgai jis džiaugėsi darbu vaisiais. Bolševikų okupacija nutraukė veiklą ir kas buvo padaryta, viską sugriovė, sunaikino.

1944 m. artėjant prie Lietuvos sienos raudonajai armijai velionis pasitraukė su šeima Vokietijon. Atvykęs į JAV išgyveno 28 metus. Sunkus išėivio gyvenimas pakirto jo sveikatą.

Laidotuvės įvyko gruodžio 2 d. Po gedulingų pamaldų, nulydėtas į Šv. Kazimiero kapines.

Pasiliko giliai liūdinti šeima: žmona Stasė, sūnūs Kastytis ir Rimantas (ok. Lietuvoje), dukros Danguolė, Nijolė ir Daiva.

O. Žadvydas

A.A. ŠAULYS SIMAS RADZYS

Trapus žmogaus gyvenimas. Dažnai jis nutrūksta netikėtai, staigiai. Dar taip neseniai, gruodžio 5 d., Simas ir žmona Teklė, artimųjų tarpe, minėjo vedybų 50 m. sukaktį. Iš Čikagos išsirengė trumpam poilsui į šiltesnį kraštą, St. Petersburgą, Floridą. Čia jį ištiko širdies smūgis ir 1977 m. gruodžio 30 d. mirė.

Simas Radzys buvo gimęs 1905 m. birželio 29 d., Užežerės k., Sedos vls., Mažeikių apskr. Baigęs Telsių gimnaziją, tarnavo raštininku Sedos Miškų urėdijoje. Atlikęs karinę prievolę grįžo į pamėgtą darbą — Darbėnų Miškų urėdijoje. Vėliau tarnavo Kretingos Miškų urėdijoje sekretoriumi.

Veikė Šaulių Sąjungoje ir tautininkuose. Daug darbo atliko šauliškoje veikloje. Laisvu nuo tarnybos laiku padėjo statyti Kretingos šaulių kuopos namus, lyginti sporto aikštę. Ilgus metus tvarkė minėtos kuopos knygyną. Visas knygas bei žurnalus jis įrišo be jokio atlyginimo.

Simas buvo tylus, darbštus, nemėgęs reklamuotis, girtis. Jis darbu, ne tuščiomis šnekomis užsitarnavo pagarbą ir įvertinimą. XV Šaulių Rinktinėje, knygų

gausumu ir geriausiai tvarkoma buvo Kretingos šaulių kuopos biblioteka.

Velionis jautriai išgyveno 1940 m. bolševikų okupaciją. Raudonieji barbarai Šaulių Namus pavertė arklidėmis, sunaikino bibliotekoje buvusias knygas, žurnalus. Šių įvykių liudininkas buvo Simas.

Kai raudonoji orda veržėsi į Lietuvą, jis pasitraukė su šeima į Vakarus. Atvykęs į JAV gyveno Čikagoje. Dirbo vienoj žmonėj raštininku.

1978 m. sausio 3 d. buvo palaidotas Šv. Kazimiero kapinėse, Čikagoje. Paliko nuliūdime žmoną Teklę, dukras Aldoną Vaičiūniene, Laimą Aleksienę su šeimos.

O. Žadvydas

MIRĖ VYR. SAN. PUSKARININKIS

A.A. JUOZAS SEDLICKAS

L.K.V. S-gos "Ramovė", Ročesterio, N.Y., skyrius vėl neteko vieno nario. 1977 m. spalio 3 d., anksti rytą, ilgos ir sunkios vėžio ligos nukamuotas, mirė ramovėnas a.a. Juozas Sedlickas, tą pat metų rugsėjo 10 dieną sulaukęs 74 metų amžiaus. 1961 m. lapkričio 20 d. įstojęs į L.K.V. S-gos "Ramovės" Ročesterio skyrių, iki mirties buvo nuolatinis lankytojas visų susirinkimų, 2 metus buvo valdyboje išdininko pareigose ir vėliau Kontrolės Komisijos nariu. Priklausė ir Lietuvių Bendruomenei.

Dideliame nuliūdime paliko žmoną Juzefą, sūnų Romą Sedlicką — teisinin-

džio veiklą, kpt. Osvaldas Žadvydas ėmėsi pavojingo darbo — vadovauti Rinktinės Šaulių pagrindžio veiklai ir vėliau, sudarius kontaktą su Vokietijoje įsikūrusių Aktyvistų Frontu, veikė aktyvistų veikloje. Infiltruotų enkavedistų agentų išduotas, buvo suimtas, kankintas ir pamerktas mirčiai, kur tik stebuklu, tarp tūkstančių šaudomų ir žudomų nelaimingų kalinių, prie Červenės, tik su keliais kitais lietuviais, pasisėkė išsigelbėti, išlikti gyvam. Grįžęs iš Červenės skerdynių, kurias vykdė enkavedistai Gudijoje, kpt. Osvaldas Žadvydas, laikinosios vyriausybės buvo paskirtas Kretingos apskrities viršininku. Visiems žinoma kokią bausmę vokiečiai skyrė už žydų gelbėjimą. Tačiau nežinūrint, kad pats buvo žydo enkavedisto areštuotas, žmogiškumo jausmų vedamas, išgelbėjo nuo mirties žydų tautybės Margienę, gyd. Marijampolskaitę ir VISOCKĮ.

Gen. P. Plechavičiui organizuojant Vietinę Rinktę, kpt. Osvaldas Žadvydas dirbo komendantūroje ir vėliau ėjo komendanto pareigas.

Vokietijoje, drauge su prof. Ignu Koncium, buvo Lietuvos Raudonojo Kry-

žiaus Dillingeno skyriaus steigėjas ir, nuo 1946-49 iki išvykimo į JAV, to skyriaus pirmininkas. Atvykę į JAV Osvaldas Žadvydas veikė Brooklyne BALF-e, buvo vienas iš steigėjų "Ramovės" New Yorko ir Los Angeles skyrių. Eilę metų dirbo skyriaus valdybose; 1951 m. Lietuvių Bnės Melrose Parke vice pirmininkas; 1967 m. LF Vajaus Komitete; 1968-69 m. ALTo Los Angeles skyriaus išdininkas; 1964 m. birželio 26 d. įsteigė Los Angeles šaulių būrį, kuris, padaugėjęs narių skaičiui, perorganizuotas į kuopą. O. Žadvydo pastangomis buvo įgyta kuopos vėliava ir kuopa pavadinta "Juozo Daumanto" šaulių kuopa.

Osvaldas Žadvydas dalyvauja ir spaudos darbe: "Nepriklausomoje Lietuvoje" bendradarbiavo "Ugniagesyje" ir "Karyje". Išėivijoje talkino Br. Kvicklio "Mūsų Lietuva", P. Petrušaičio redaguotai "Nepriklausomai Lietuvai", dabar bendradarbiauja "Kario" žurnale ir kitoje lietuviškoje spaudoje. Buvo ir dabar yra Los Angeles Žurnalistų skyriaus nariu. Iš nepriklausomoje Lietuvoje Šaulių Sąjungos buvusių dvidešimties dviejų rink-

tinų vadų padėjėjų, čia išėivijoje, šaulių veikloje vienintelis ir paskutinis yra kpt. Osvaldas Žadvydas. Garbė Los Angeles šauliams, pasirinkus karžygio Juozo Daumanto vardą, garbė jiems turint savo tarpe kuopos įsteigėją, didelės patirties šaulių veikloje ir drąsų kovotoją už Lietuvos laisvę, kpt. Osvaldą Žadvydą, kuris tos pagarbos yra užsipelnęs savo atliktais dideliais darbais Laisvoje Lietuvoje ir okupacijos metais.

Užbaigdamas bičiulio Osvaldo Žadvydo 75 metų veiklos biografiją, iš dėkingumo, pagarbos ir nuoširdumo sveikinimu mielą ginklo draugą ir idėjos bičiulį, sulaukus deimantinės savo amžiaus sukakties ir tebūnie mano linkėjimai Dievo išklausomi: būti ir toliau sveikam, lietuviškoje veikloje dėl Lietuvos laisvės aktyviam ir sulaukti lietuvių tautos džiaugsmo dienų — Lietuvos laisvės ir grįžti į savo gimtuosius Mažeikius. Didžioji patirtis, drąsa, vienybė ir broliškas telydi mūsų karių-šaulių ir visų lietuvių darbus už išlikimą lietuviais ir už Lietuvos laisvę.

S. Jokubickas

ką, dukterį Birutę Litvinię — mokytoją ir žentą Vitolį Litviną — firmos tarnautoją. Taip pat Lietuvoje — artimuosius ir gimines.

Juozas Sedlickas gimė Lietuvoje, Pažaičiškių kaime, Žaslių valsč., Kaišiadorių apskr. 1903 m. rugsėjo 10 d. Tarnavo kariuomenėje 3-me artilerijos pulke vyr. sanitarijos puskarininkio laipsniu. 1926 m. išėjęs iš kariuomenės, įvairiose vietose tarnavo policijos tarnyboje, vėliau — nuovados viršininku, iki rusų okupacijos. 1944 m. vėl rusams okupuojant Lietuvą, Juozas Sedlickas su šeima pasitraukė iš Lietuvos į Vokietiją. Patekęs į Bavariją gyveno Regensburgo, vėliau Scheinfeldo, lietuvių stovyklose. 1949 metais atvyko į Ameriką ir apsigyveno Ročesterio mieste, kur gavo vandentiekio įrengimų darbą, kurį dirbo iki pensijos. Buvo uolus, kruopštus ir sąžiningas darbininkas, net išėjęs į pensiją, kol dar pajėgė, pažįstamiems ir draugams sutvarkydavo kokius nors vandentiekio sutrikimus. Buvo linksmo būdo, draugiškas ir nuoširdus, turėjo daug draugų.

1977 m. spalio 6 d., po gedulingų šv. Mišių, Šv. Jurgio lietuvių parapijos bažnyčioje, buvo palydėtas ramovėnų ir draugų ilgos eilės automobilių į Ročesterio Holy Sepulchre kapines ir palaidotas pietinėje 31-je sekcijoje, sklupas 420.

Ročesterio skyriaus valdyba ir ramovėnai reiškia nuoširdžią užuojautą a.a. Juozas Sedlicko žmonai, sūnui ir dukrai su vyru ir kartu liūdi netekę uolaus nario.

V. K.

Netekome Vyčio Kryžiaus kavaleriaus A.A. Juozo Guzulaičio

Žiemai prasidėjus, 1977.XI.17 d., iš mūsų tarpo atsiskyrė uolus patriotas lietuvis Juozas Guzulaitis, priklausęs tautininkų skyriui, ramovėnams, bei L. Bendruomenei. Visose organizacijose ir visą laiką jis buvo aktyvus dalyvis. Dar būdamas nepriklausomoje Lietuvoje priklausė Šaulių S-gai. Kartu ir jo žmona buvo šaulė (mirusi 1961 m. ir palaidota Omahoje). Velionis su visom bažnytinėm apeigom buvo palaidotas šalia savo gyvenimo palydovės, a.a. Teresės Miliauskaitės-Guzulaitienės, XI.22 d., Šv. Marijos kapuose.

A.A. Juozas buvo gimęs 1898 m. balandžio 17 d., Meištų kaime, Bublelių valsč., Šakių apskr. Nuo 1906 m. iki 1910 m. lankė mokyklą, nuo 1910-1919 m. darbavosi savo tėvų ūkyje. Nuo 1919 iki 1924 m. tarnavo Lietuvos kariuomenėje, dalyvaudamas įvairiuose frontuose — tiek prieš Rusijos komu-

Vyčio Kryžiaus kav. a.a. Juozas Guzulaitis

nistus, tiek prieš bermontininkus. Daugiausia teko kovoti prieš lenkus. Aršiose kovose buvo sužeistas ir patekęs lenkų nelaisvėn. Besikeičiant belaisviais, grįžo tėvynėn. Už narsą ir drąsą kovose, bei gautus sužeidimus, buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus I laipsniu, o vėliau dar ir Gedimino ordinu. Atsižymėjimo ženklai veltui nebuvo dalinami, todėl galima susidaryti išvadą apie velionio patriotizmą, meilę savai tėvynei, kurią jis jautė per visą gyvenimą.

Nuo 1924 iki 1942 m. jis tarnavo Geležinkelių policijoje, vyresnio policininko laipsniu šiose stotyse: Alytų, Vilkaviškyje ir Jonavoj. Antru kart rusams okupuojant Lietuvą — velionis su šeima atsirado V. Vokietijoje, amarikiečių zonoj, iš kur 1948 m. emigravo į Venezuelą. Apsistojęs buvo Caracas mieste. Turėdamas giminių Omahoj, 1956 m. atvyko pas gimines į JAV.

Išmokslino abudu sūnus: Vytautas turi magistro laipsnį matematikoj, o Rymantas — irgi magistro laipsnį mokyme.

Sunkiai išgyveno likęs vienvėlyje, buvo likvidavęs namą Omahoj ir apsigyvenęs pas sūnus, bet neilgai teko džiaugtis anūkais ir iškeliauo amžinybėn. Tiesa, velionis buvo geras šaulys — priklausė

Lietuvos sportinio šaudymo komandai ir jeigu II Pasaulinis karas nebūtų prasidėjęs, tai jis būtų atstovavęs Lietuvą olimpijadoj — Japonijoj. Už pirmas vietas šaudyme laimėjo daug trofejų ir pagyrimo lapų. Rėmė spaudą ir savo mirusius artimuosius buvo įamžinęs Lietuvių Fonde po keleta šimtinių kiekvienam, nors pensijos gavo tik apie 150 dol. mėnesiui.

J. Smailys

Dviejų metų mirties sukakties paminėjimas Omahoje, Nebr.

Vasario 12 d. suėjo du metai kaip netekta a.a. muziko Broniaus Jonušo. Jo atminčiai už jo sielą šv. Antano bažnyčioj 10:30 val. buvo atnašaujamos mišios, kurias atlaikė parapijos klebonas Petras Žarkauskas.

Tuoju po pamaldų "Ramada" viešbučio salėje buvo suruošti užkandžiai — buvo pakviesti visi choristai, dauguma ramovėnų bei giminių ir artimų draugų. Besivaišinant, žodį tarė choro "Rambynas" valdybos pirmininkas Stasys Martinkus, patiekdamas gana turiningą ir netrumpą atsiliepiamą apie velionį kaip muziką. Pabrėždamas buvusio prezidento Kennedy pasakytus žodžius: "Neklausk ką tau tavo kraštas gali duoti,

bet klausk, ką tu gali duoti savo kraštui", priminė, kad velionis savam kraštui davė su kaupu. Priminė, kad okupuota tėvynė laukia iš mūsų pagalbos bei užuojautos. Davė pavyzdį, Simą Kudirką ir abu Brazinskus, kurie parodė daug heroizmo ir drąsos besigelbėdami. Tačiau ir mūsų bendrų pastangų juos gelbėti netrūko. Padėjo a.a. Broniaus Jonušo našlei Emilijai, už nepaliaujamą mirusio vyro atminimą.

Kas svarbiausia, malonu visiems priminti, kad p. Jonušienės pastangomis yra sudarytas Broniaus Jonušo vardo stipendijų fondas, finansuoti veiklius lietuvius studentus, dirbančius Tautos labui. Stipendijos dydis 1,000 dol. kas metai, neturtingam lietuviui jaunuoliui, kuris turi, šalia savo pagrindinių studijų, dar studijuoti ir lituanistiką. Svarbu, kad būtų aktyvus jaunimo organizacijų narys, — ir pasireikštų savo veikla lietuviškoje dirvoje. Kandidatus stipendijai gali siūlyti kiekviena lietuviškoji jaunimo organizacija, įvairūs sambūriai, arba kiti lietuviški vienetai iš bet kurios laisvojo pasaulio šalies. Siūlymų terminas — kiekvienais metais iki gegužės 15 dienos. Kandidatams parinkti bus sudaryta teisėjų komisija. Stipendijai kandidatus siūlyti šiuo adresu: Broniaus Jonušo stipendijų fondas, 4006 So. 26th Street, Omaha, Nebraska 68107.

Sekantis kalbėjo L.B. p-kas Benis Šulskis, dabartinis choro dirigentas Algimantas Totilas ir — tamovėnų p-kas Algis Antanėlis. Visiems už tartus žodžius E. Jonušienė širdingai padėjo, taip pat ir visiems dalyviams, kurių buvo maždaug arti šimto asmenų. Minėjimas buvo užbaigtas dar prieš 1 val. p.p., ir didžioji dauguma dalyvių nuvykome tiesiog į parapijos salę užgavėnių blynams — kurios buvo suruošę Moterų klubo narės.

Kapsas

LAIŠKAI KARIUI

Esu labai dėkingas ir tariu didelį ačiū visiems redaktoriams ir visai administracijai už taip puikų ir turiningą "Kario" žurnalą. Su malonumu abu su žmona perskaitom ir duodam kitiems pasiskaityti, kurie jo neturi.

Linkime Jums, taip sunkiam darbui pasižventusiems, stiprybės ir išvermės toliau per spaudą skiepyti Tėvynės meilę ir visus raginti vieningai kovoti dėl Lietuvos, priešakyje su sostine Vilniumi, laisvės.

Siunčiam Jums pašto perlaidą už "Kario" prenumeratą 1978 m. 10 dol., ir auką 15 dol. Viso 25 dol.

Su gilia pagarba

S. Jokubilius
Delhi, Canada

Mielas ir kantrusis KARY,

Suspaustas skausmo grandimis dejavo Nemunas platus ir skundės tartum kalinys, piktas daužės į krantus... Pabusk, senasis Gediminas, vaduok žūstančią Tėvynę... Aš išgirdau ir sudrebėjau, krūtinėje piktas keršto kraujas virė, bet... vienas keltis negalėjau, nes tauta buvo apmirus...

Šituos paminėtus žodžius labai gerai prisimenu dar ir šiandien, nors juos kalbėjau 1935 metų gražių ir žydingų pavasarį Veliuonoje, Gedimino kalne, minint Veliunos šaulių būrio 10 m. sukaktį. Šiai sukakčiai atžymėti buvo statoma misterija, vaizduojanti caro laikais rusų vergijoje esančią Lietuvą, šiuo atveju Nemuną. Misterijoje buvo pavaizduota ir daugiau iškilusių ir išsiskiriančių momentų: atsikuriančios Lietuvos laisvės kovos, karių-savanorių žygiai, vaidilutės-lietuvaitės, puošiančios gražiausiomis gėlėmis žuvusių karžygių kapus ir, kartu su Gediminu, laiminančios Lietuvą.

Tas istorinis Nemuno ir Gedimino pasikalbėjimas, atrodo, tikty ir dabartiniams laikams.

Kodėl anais laikais žadinamas Gediminas buvo abejingas prisikėlimui, suprantama ir aišku, nes rusų vergijoje tauta buvo apsnūdusi, apmirusi, dvarininkai sulenkėję, o miestiečiai dar ir surusėję, trūko švietėjų ir tautinės sąmonės žadintojų. Mūsų kaimiečiai, tos tautos branduolys, mažai suprato Dievo žodį, nes dvasiškai vengė kalbėti "mužikų" kalba. Bet kyla klausimas, ar tas senelis Gediminas išgirstų Nemuno šauksmą ir ar jis sutiktų prisikelti, partiti ir gelbėti šiandien. Atrodo, atmestų, jeigu jau ne paties Nemuno prašymą, suprantamą pilnutine prasme, tai kai kurių jo intakų — tikriausiai: nežymios dalies lietuvių, esančių išeivijoje ir labai mažo procento pardsdavėlių okupantui pavergtoje Tėvynėje. Neabejojamai, pirmiausia jis pareikalautų visus tokius susiprasti, susitvarkyti, dirbti ir gyventi vienybėje ir nei vienam nenutolti nuo savo tautos medžio. Kodėl?

Nepaslaptis ir visi gerai žinome, kad ne vien anksčiau, bet ir pastaruju metu labai nežymi mūsų išeivijos dalis blaškosi, pasukdama į klaidingą ir slidų kelią. Atsirado žmonių, kurie pradėjo skaldyti, drumsti dar tyrą lietuvišką vandenį, vienas kitą šmeižti ir užgaulioti, steigti dvilypes to paties tikslo ir paskirties organizacijas ir užsiiminėti nieko gero nežadančiais pragaištingais veiksmais. Jeigu prieitume prie tokios nesąmonės, kad patys savomis rankomis pradėdame save laidoti, tai kas pagaliau

mums atstovautų, kas mus reprezentuotų ir su kuo kalbėtusi mums reikalingos valstybės valdžios pareigūnai?

Nors dar labai toli iki bet kokio pesimizmo, bet vis dėl to, toki mūsų "veikėjai ir vaduotojai", patriotais apsimebę, arba bent tokius vaidindami, dažnu atveju, tylūs, darbdžiai ir padorius asmenis, kitų jiems nepalankių organizacijų veikėjus ir vadovus, nusipelnčius pagarbos ir įvertinimo, apšaukė komunistais, nešvarumais aplaisto, nors patys šaukiantieji, yra niekas daugiau, kaip kotai be vėliavų, kapitonai be laivų, ar namai be pamatų. Tikriausiai, pažadintas senelis Gediminas pasakytų: "Ar ne gėda jums, jūs valdytojai ir pamazgų pylėjai ant lietuvių aukuro! Kur tas "Vardan tos, Lietuvos, vienybė težydi!"...

Mes gerai ir smulkmeniškai žinome apie mūsų Tėvynės okupaciją ir besitęsiančią joje tragišką padėtį, netekus laisvės ir nepriklausomybės. Šiais laikais mūsų Tėvynė Lietuva didžiųjų yra įpinta į nešvarų mainų prekybos reikalą. Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių reikalas iškišamas viešumon, arba dedamas į archyvines lentynas pagal aplinkybes ir politikos pasikeitimą. Ypatinai tai pastebima ir mūsų gyvenamo krašto vyriausybės vedamoje, paslaptimis pridengtoje, bendradarbiavimu su Sovietų Sąjunga politikoje. Todėl mes turime būti realistai ir privalome susigyventi su šita tragiška padėtimi, atsimindami, kad kiekviena žinia, nors ir nemaloni ar skaudi, bet tikra, daugeliu atvejų geresnė už neteisingą ir klaidingą žinią, nors ji atrodytų mūsų reikalui palankiausia ir saldžiausia; tokia padėtis mus įspėja budėti.

Prisiminkime kai kuriuos skaudžius momentus, vaidybas ir cirkus, vykusius prieš 15-20 metų, kurie dalinai bet pastoviai kartojasi ir dabar. Renkami partijų ir prezidentus, senatorius ar kongresą kandidatai, pajutę, kad jų išrinkimui bus labai reikalingi balsai, rinkiminių kalbų metu kalbėdavo mums palankiai. O po išrinkimo?.. Labai dažnu atveju nenorėdavo matytis net su mūsų atstovais, kurie padėjo jiems ateiti į Baltuosius Rūmus ir Senatą ir spėjo užmiršti, kokias garantijas buvo davę tų delegatų atstovaujamiems žmonėms. Ironija! O šiandien? Labai dar gerai, jeigu po rinkimų mūsų delegacijas priima koks nors Rytų Europos reikalams referento 10-tas padėjėjas. Mes pavergtos Tėvynės išeivija šias vaidybas žinome, mes supratome, mes jomis esame pasipiktinę ir šiandien. Paimekime pavyzdžiu, Helsinkio konferenciją ir prisiminkime kas ir kokias komedijas ten vaidino. O Belgradas? Kas vyksta ten, tame svar-

biausiam šių dienų žinių ir įvykių centre, kokios tragikomedijos ten vaidamos ir kas jomis džiaugiasi?

Prieš Helsinkio konferenciją mūsų politiniai veiksniai buvo šimtaprocentiniai suaktyvinę savo veiklą. Prisimename kaip mūsų delegacijos beldėsi į Vašingtono, Londono, Bonos, Paryžiaus, Vatikano ir Stockholmo duris, bet niekas nenorėjo mus įsileisti ir išgirsti mūsų skundo ir prašymo gelbėti paverttą Lietuvą, iškelti jos apsisprendimo reikalą Jungtinėse Tautose ir Helsinkyje, konferencijos metu. Visi didieji ponai per savo durininkus pranešinėjo, kad ministeris priimti negali, nes užimtas tarnybiniiais reikalais. Niekšybė ir išdavystė! Kas įvyko Helsinkio konferencijos metu, visi mes ir visas pasaulis gerai žino. Buvęs valstybės sekretorius Kisingeris sugebėjo išplauti smegenis visiems... Jis, neturėdamas teisės, o tik Didžiosios Valstybės titulą, jau ir ankstyvesniais metais prekiaavo visais pavergtais kraštais: Vietnamu, Laosu, Kambodija, o Helsinkyje padovanojo Maskvai visą Rytų Europą ir pripažino rusų okupaciją Pabaltijy. Be paaiškinimų mums labai gerai žinoma ir suprantama, kodėl buv. sekretorius Kisingeris mums nepagelbėjo, o išdavė, kadangi mes esame ne žydai, o pavergto krašto atstovai, lietuviai. Pabrėžtinai kartuju — mes nepavydime žydų tautai, kad ji sukūrė savo valstybę, bet mes visi norime ir trokštame, kad laisvės principai būtų taikomi vienodai visiems pavergtiesiems. Bet ar tai vykdoma? Aišku — ne!

Mūsų Tėvynėje nėra aukso, deimantų geležies nėra, nėra nei anglies kasyklų, nėra nei žibalo versmių ir ten gyvena rami, darbšti kultūringa tauta su garbinga praeitimi ir valstybine istorija, trokštanti nieko daugiau, tik laisvės ir nepriklausomybės.

Išvadoje, jeigu mes dabar pažadintume Gediminą, tą mūsų dvasinį ir simbolišią ryšininką su praeitimi, jis tikriausiai pasakytų sekančią tiesą:

“Šiandien JAV ir Didžiosios galybės į karą su Sov. Sąjunga dėl Baltijos kraštų neis. Mūsų Tėvynės išsivadavimas iš okupanto ruso vergijos, greičiausia, įvyks po trečio pasaulinio karo (jeigu tokia beprotybė kada nors įvyktų, nes karas niekas nenori ir jo vengia), arba galimų netikėtų aplinkybių pasėkoje. Laišykite savo laisvės troškimo ugnį degančią, niekada ją neprigesinkite, nes jeigu jūs ją patys užgesinsite, patikėkite, niekas svetimas jos jums neuždegs. Pavergta Tėvynė ir išėivija visą laiką palaikykite tamprų ryšį, pagrindiniu tikslu tautos išlaikymą Lietuvoje, o visą išėiviją lietuviška. Dirbdami lietuviškas

Ramovėnui

A.A. JUOZUI CEILIUI

mirus, nuoširdžiai užjaučiame žmoną **Reginą**, dukrą **Ramutę**, artimuosius ir velionio bičiulius.

New Yorko Ramovėnai

darbą, būkite solidarūs, vieningi ir nesisaldykite, tikėkite gražia ir laiminga savo Tėvų žemės ateitimi, o pavergtos Tėvynės Lietuvos laisve ir prisikėlimu. Žinokite, kad Tautos Medis yra pasodintas Tėvynėje, jis niekada nenu-džius, amžinai žaliuos, kadangi jis yra palaistytas ir patreštas šimtų tūkstančių laisvės kovotojų, kankinių ir partizanų krauju ir gyvybės auka. Neužmirškite, praeis dešimtmečiai, prabėgs daug Nemune vandens, ateis laikas, o ten, tolimoje Tėvynėje Lietuvoje, Veliuonos Gedimino kalne ir vėl žadins mane, o mūsų naujų legendarinių pasakojimų ir skundo klausysis lietuvaivės Eglės ir lietuvių Ažuolai, prisikėlę laisvam ir nerailausomam gyvenimui...”

Reiškiu pagarbą.

Jūsų

Jonas Abraitis
Čikaga

Rašykime Daugiau Atsiminimų

Priežodis sako: “Ir be galvos liksi, bet visiems neįtiksi”. Žurnalui “Karys” pasižadėjus padidinti puslapių skaičių ir duoti grožinės literatūros, dauguma, manau, šį jo mostą sutiko su džiaugsmu, bet atsirado ir tokių kurie sako, kad mes kultūros žurnalų turime užtekinai ir į “Kari” siūlo tokių dalykų nedėti. “Karys”, anot jų, kaip kariškas žurnalas turėtų spausdinti tik kariškus dalykus: karių atsiminimus, karo istorijų ir mokslo temas ir Lietuvos istorijos aptarimus. Nežinau, kodėl kai kuriems nepatinka, jei “Karyje” bus spausdinama ir grožinės literatūros? Manau, kad ir ta grožinė literatūra bus “Karyje” dedama tik tokia, kuri turės ką nors bendra su karių gyvenimu. Reiktų “Kari” tik sveikinti ir džiaugtis tuo savo užsimojimu.

Taip, atsiminimus ir aš mėgstu skaityti. Bet visa bėda, kad ir juos mažai kas rašo. O jei ir rašo, tai tik iš Lietuvos nepriklausomybės laikų kariuomenės gyvenimo. O kur atsiminimai Savisaugos Dalių, Korejos, Vietnamo ir kitų karų? Lietuviai buvo išsklaidyti po visą pasaulį ir jiems teko netik už savo

tėvynę, bet ir už kitų tėvynes kariauti ir jas ginti.

Pavyzdžiui, Vietinėje Rinktinėje, gen. Plechavičiaus vadovaujamoje, buvo susirinkęs jaunimo elitas: moskleiviai, studentai ir kiti. Vokiečiams išdraskius Rinktinę ir lietuvius išmėčius po visą pasaulį, jų buvo Belgijoje, Danijoje, Olandijoje, Norvegijoje ir kitur. Ir kokie gražūs būtų jų atsiminimai. Gal būtų dauguma iš jų nenori išsuduoti, kad tarnavo Savisaugos Daliniuose, bijodami, kad nepakenktų Lietuvoje gyvenantiems šeimos nariams. Bet ar to reikėtų bijoti? Juk galima atsiminimus parašyti ir savo tikrosios pavardės neminėti — slapyvardžiu pasirašyti.

O kiek mūsų jaunuolių tarnavo Amerikos kariuomenėje ir dalyvavo Korejos ir Vietnamo kare. Deja, kol kas dar nė vieno atsiminimo nei iš Korejos karo, nei iš Vietnamo “Karyje” neužtikau. O kokie būtų jie įdomūs!

Jaunime, mes laukiame jūsų atsiminimų. Rašykite!

A. Grinius

Detroitas

Koks turėtų būti “Karys”?

Pažadėjus padidinti “Kari” atsirado net keturi atsiliepimai, tikiu jų bus ir daugiau. Trumpas žvilgsnis į šiuos.

Griežtas ir ultimatyvus atsiliepiamas P. Lelio. Jo manymu, įvedus grožinę literatūrą, “Karys” nustotų daug skaitytojų, jų tarpe ir pats P.L. jo atsisakytų. Kodėl toks griežtumas? J. Vizbaro manymu, įjungus daugiau dailiosios literatūros, kaip tik skaitytojų daugiau patrauktų. Taigi, dvi skirtingos nuomonės. Aš stoju J. Vizbaro pusėn. Lietuvojeėjusiam “Kary” dailiosios literatūros buvo gausu ir neprisimeniu, kad kas būtų ja skundęsis. Išėivijos ikišioliniame “Kary” jos taip pat buvo ir niekas ja nesiskundė, net ir pats P.L. Ar P.L. pavalgęs stiprius pietus nesuvalgo lėkštutę kompoto? Gal ir ne, bet nereiktų užginti kas jį mėgsta. P.L. manymu “Karys” skirtas karinėms žinioms, prisiminimams, karinėms istorijoms, taip pat ir Lietuvos istorijos aprašymams.

Mano manymu, "Karys" yra ginklas, ypač dailiosios literatūros pavidale. Pavyzdys: yra atlieš iš Lietuvos 13-14 metų paauglio laiškas dėdei su tokiu eilėraščio posmu:

*Nėra gražesnės dainos už lopšinę,
Kurių niūniavo mama supdama,
Nėra gražesnės šalies už tėvynę,
Kurios nuo amžių vardas Lietuva.*

Vienas patvirtino, kad tai esąs eilėraščio posmas iš partizanų literatūros. Jei tiesa, tai štai kas yra. Šiuos žodžius sukūręs yra jau senai miręs, gal dar prieš juos kartojančio gimimą, bet jo žodžiai nemirė ir pasiliko ateinančioms kartoms, kurias žadina ir gaivina. Tai matom, kad tie žodžiai galingesni už automatus ir patrankas. Tai tokia literatūra išeivijos lietuviams kaip tik būtų reikalinga, kad neleistų jiems tautiniai numirti.

Kas ir koks turėtų būti "Karys", reiktų žiūrėti jo paskirties. Kariai sudaro kariuomenę, o kariuomenės statusas į klausimą, kas yra kariuomenė, atsako taip: "Kariuomenė yra priemonė tautos idealams siekti". Šiandien kariuomenė yra visa lietuvių tauta, o jos idealas, manau niekas neis į ginčus, yra atstatyti Lietuvos nepriklausomybę. Jos atstatymui paruošti dirvą, bent šiuo metu, geriausiai galėtų išeivijos lietuviai. Jie tą galėtų padaryti tik būdami giliai tautiniai susipratę ir taip galvojantys. Ar išeivijos lietuviai tokie yra? Ne! Visi lietuvių kalboj išeivijos laikraščiai kartas nuo karto pagraudena, kad senųjų veikėjų jau nebėr kam pakeisti — jaunųjų lietuvių bebejdroma. Tas matosi ir iš fotografijų, kur lietuviškuose susirinkimuose vien tik seneliai. Tuose pačiuose laikraščiuose užeinama ir tokių žinučių, kad jaunoji karta net klausimus statanti, kodėl jie turi būti lietuviais? (Tokie dalykai tragiškesni ir už fizinę Lietuvos okupaciją.) Atsiranda ir senių, kurie dėl atsisakymo savo kalbos taip pasiteisina: "Nei aš, nei mano vaikai į Lietuvą gyventi nebevažiuosime, tai mums ir ta kalba nebereikalinga".

Tokie klausimai ir pasiaiškinimai rodo, kad tie lietuvių kilmės žmonės lietuviškumo iš viso jau nebeturi, aišku, jo greičiau ir neturėjo, nes jiems lietuvių kalba buvo reikalinga tik ekonominiams gerbūviui. O jeigu ji jam jau netarnauja, tai ir išmetama kaip nereikalingas daiktas. Atsiranda ir pasiteisinimų: esą svetimuose kraštuose gyvenant nėra galimybių išlikti savoje tautybėje. Tai lygus čigono, pavogusio arklį, pasiteisinti, kuris sakė, kad arklis stovėjęs skersai kelio ir kai jis norėjęs praeiti pro arklį galvą, tai arklis kandęs, o kai bandęs eiti pro arklį užpakalį, tai tas

spygęs, todėl jis šokęs per viršų, o jam šokant arklis pradėjęs bėgti ir taip jis likęs sėdėti ant arklio.

Ar tikrai nėra galimybių likti lietuviu? Čia reikia pažiūrėti į kitas tautas, kaip jos išlieka. Šiuos žodžius rašančiam teko stebėti dvi seseris lenkes, kurių amžius buvo tarp 40-50 metų. Jų tėvai buvo jau Amerikoje gimę, bet jos savo tarpe tebešnekėjo lenkiškai, tai aišku, kad ir jų sekanti karta liks lenkais. Airiai į Ameriką įvedė net savo papročius, pav. Patriko dieną. Apie žydus nebėr ko ir kalbėti, jie tūkstančius metų išliko žydais, nesvarbu kokioj tautoj begyvendami. Tai kodėl lietuviai negali išlikti lietuviais? Jie kaip žmonės nė kiek neblogesni už kitas tautas. O todėl, kad jiems likimas lėmė šimtmečiais būti vergais fiziniai ir dvasiniai. Iš lietuvių sąmonės tautiškas buvo negailestingai plėšiamas ir niekinamas: lietuvių, sakė, tai pagonybė, lietuvių kalba — pagonių kalba, mužikų kalba; lietuvių kalba netinkanti literatūrai ir pagaliau lietuvių kalbos net Dievas nesuprantas.

Kas per 500 metų buvo naikinta, negalima norėt, kad per 20 metų būtų atstatyta.

Su tokiau blankiu tautišku kaikurie lietuviui atsirado išeivioj. O ir čia jie nepaliekami ramybėj, užtektinai apaštaly skiepijančių mintį, kad lietuvių tai neesminis dalykas. Esą aukštesnių idealų už tautybę, be to lietuvių kalba gadinanti anglišką, o su bloga anglų kalba būsiaj blogiau šiame krašte gyventi. Arba ir taip: "Lietuvių galima būti ir nemo-kant lietuvių kalbos". Atsiliepiant į tokius pasityčiojimus siūlytina pasiklausti Quebeco prancūzų, kurie sako: "Praradus savo kalbą, prarandi savo kultūrą ir tautybę!"

Kadaise Europos tautos buvo pradėję rinkti lietuvių tautos, kaip jau mirusios,

kultūros liekanas. Tačiau lietuvių tauta pabudo, o ją pabudino tik literatūra, taigi jau išbandyta priemonė. Todėl ir "Karys" siekdamas tautos idealų, turėtų ją pilnumoj panaudoti. Tikty poezija, proza, beletristika ir kiti žanrai, aišku tik tautiniai. Šiuo metu nėra nė vieno laikraščio, kuris bandytų kelti senovės lietuvių kultūrą. Vakarų pasaulis didžiuojasi demokratinėmis bei religinėmis laisvėmis. Betgi lietuviai šias laisves praktikavo jau prieš šimtus metų. Kai kitose valstybėse už skirtingą Dievo garbinimą tūkstančiai galvos nuo pečių riedėjo ir tūkstančiai "eretikų" ant laužų sučiurškėjo, tai Lietuvoje visos religijos buvo lygiai toleruojamos, taip kaip dabar Amerikoje. Todėl lietuviai pelnytų pasididžiavimu galėtų pasauliui pasakyti, kad mūsų kultūra buvo aukščiausia. Bet pirma reiktų patiems ją perimti.

Jei "Karys" siektų jam skirtų idealų, tai į tokias temas ir turėtų nukrypti.

I. Šapelis
St. Catharines, Ont.
Canada

ATSIMINIMAI IŠ BOLŠEVIKŲ OKUPACIJOS LIETUVOJE

Čikagoj gyvena lietuvių, kurios motiną bolševikai, įtardami turėjus ryšius su partizaniais, uždarė troboje ir kartu su namu gyvą sudegino. Tokių beveik pilieniškai kruvinių liūdinių įvykių buvo daug Lietuvoje. Reikia juos suregistruoti, kad pasilikty istorijai, kad jaunosios kartos žinoty, kas yra bolševizmas praktikoje, ir kad viešosios nuomonės spaudimas sulaukyty okupantus nuo panašių veiksmų.

Atidavęs spaudai knygą apie Sibiro lietuvius, kun. Juozas Prunskis ruošia atsiminimų knygą apie bolševikų okupa-

P.L.P. Karo Mokyklos ats. jaun. leitenantų kursų karininkų laidos

A.A. Ltn. Kazimierui PLENIUI

mirus, jo žmonai Sofijai, sūnums Rimvydui ir Liucijui su šeimomis bei kitiems giminėms reiškiamame nuoširdžiausią užuojautą ir kartu liūdime.

Laidos karininkai:

Juozas Gramas, Kazys Griauzdė, Kostas Juškaitis, Julius Karsas, Kazys Markus, Edvardas Nakutis, Jurgis Stankūnas

"Jaunystė" (atkelta iš 168 psl.)

Seka karo pradžia, grįžimas į Vilnių, vargai ir rūpesčiai. Persikėlimas į Kauną. Visoj knygoj atsispindi autorės rūpestis savo artimu, noras padėti.

Knyga rekomenduotina ypatingai mūsų liuanistinių mokyklų jaunimui, kad skaitydami kaip tuo metu vargo moksleiviai, stengdamiesi išmokti lietuvių kalbą, kaip rizikavo, įvertintų savo tėvų ir mokytojų pastangas juos išlaikyti lietuviais. Bet knygą turėtų perskaityti ir suaugusieji, nes, tur būt, kiekvienas rasim ar savo buvusio profesoriaus ano meto gyvenimo epizodus, ar mūsų tautos vadų, ar veikėjų.

Nežiūrint korektūros klaidų ir kai kur pasikartojimų, tai graži dovana mūsų lietuviškos knygos mylėtojams.

ciją Lietuvoje. Komunistų kalinti, tardymuose kankinti lietuviai prašomi jam siųsti surašytus atsiminimus. Taip pat rašyti apie nužudytuosius. Iš biografinių duomenų tepažymėti gimimo datą ir vietą, išeitą mokslą, paskutinę tarnybą, o detaliau surašyti tardymų, kalinimų, nužudymų smulkmenas. Leidinys bus dokumentinis, rašyti su tikromis pavardėmis ir pasirašyti. Anonimiški rašiniai nebus naudojami. Rašyti vienoj lapo pusėj, geriausia mašinėle, pridėti ir nuotraukas. Siųsti adresu: Rev. J. Prunskis, 2606 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629, USA. Knygą išleisti imasi Jūrų šaulių kuopa "Klaipėda" Cicerėje.

AUKOJO KARIUI:

Kovas, 1978

\$100.00:

Mariūnas Alk., V. Vokietija

\$57.00:

LKVS "Ramovė" Melbourne Sk., Australia

\$25.00:

LŠST LK Mindaugo š. kp., Montreal, Can.
LŠST "Klaipėda" Jūrų š. kp., Chicago, IL

\$20.00:

Abraitis J., Chicago, IL

\$15.00:

Jokubilius Silv., Delhi, Can.
Mantautas A., Worcester, MA

\$14.00:

Vencius Z., V. Vokietija

\$12.00:

Kelly A., Australia
Sereika St., Dr., V. Vokietija
Šalkūnas Vyt., Australia

\$11.50:

Nevulis J., V. Vokietija

\$10.00:

Burkauskas P., Chicago, IL
Kaslas St. R., Willow Springs, IL
Malinauskas A., Chicago, IL

\$8.00:

Kvietelaitis J., Australia
Stakėnas Alb., Chicago, IL

\$6.00:

Chmieliauskas L., Australia
Lipčius St., Australia
Šilinskas Vl., Australia

\$5.00:

Adamkavičius I., Chicago, IL
Burkauskas Izabelė, Chicago, IL
Čeliauskas K., Hamilton, Can.
Dainys Vl., So. Boston, MA
Dapkus Ben., Berlin, CT
Everlin St. L., Avenel, NJ
Girevičius J., St. Catharines, Can.
Grigaravičius St., Westfield, WI
Kriauciūnas Ig., Waterbury, CT
Maksvytis M., Chicago, IL
Mieželis Vl., Gen., Phoenix, AZ
Mikulis J., Westchester, IL
Navikas J., E. Hartford, CT
Nesavas J., Detroit, MI
Opanavičius L., Stayner, Can.
Rimkūnas J., Dearborn Hts, MI
Savickas B., Weston, Can.
Uksas J., Pasadena, CA
Ūselis Ad., Australia
Ūselis Ad., Chicago, IL
Verneckas V., Waterbury, CT
Vieraitis K., Chicago, IL
Vyšniauskas J., St. Catharines, Can.

\$4.50:

Budreika B., V. Vokietija
Kaladzinskas A., V. Vokietija
Miniauskas M., V. Vokietija

\$4.00:

Jakimavičius Vl., Brockton MA

\$3.00:

Ramoška J., Chicago, IL

\$2.15:

Andziulis J., Australia
Bareišis P., Australia
Budrys Alf., Australia
Dainius St., Australia

Dičiūnas R. lt., Australia
Dičiūnas A., Lt., Australia
Galaitilis A., Australia
Gyllys A. N., Australia
Jablonskis AVL, Australia
Jūragis A. J., Australia
Kazėnas J., Australia
Lithuanian House, Australia
Matikulas Alk., Australia
Mikužis Pr., Australia
Morkūnas A., Australia
Norkus A., Australia
Paluk W., Australia
Paškauskas J., Australia
Patašius Vl., Australia
Patupis Vyt., Australia
Paulėnas Č., Australia
Pridotkas J., Australia
Stačiūnas J., Australia
Storpirštis J., Australia
Smolskis P., Australia
Taparas K., Australia
Vyšniauskas R., Australia

\$2.00:

Endrikaitis A., V. Vokietija
Grajauskas V., Cliffside Park, NJ
Kirkilionis P., V. Vokietija
Kurgonas V., V. Vokietija
Lesčinskas J., V. Vokietija
Lukoschaitis Ew., V. Vokietija
Navickas B., V. Vokietija
Pocius A., V. Vokietija
Venckus J., V. Vokietija

\$1.70:

Jakutis A., Australia

\$1.50:

Barasas J., V. Vokietija
Bendoraitis K., V. Vokietija
Bernatonis A.J., Rev., V. Vokietija
Gurklewitsch G., Dr., V. Vokietija
Ivanauskas J., V. Vokietija
8591 L.S. Co., V. Vokietija

\$1.25:

Alseika K., Australia
Cieminis K., Australia
Kinčinas R., Australia
Kudirka A., Australia
Mikeliūnas A., Australia
Stasaitis Pr., Australia
Strankauskas J., Australia
Zakarevičius J., Australia

\$1.00:

Banaitis A., V. Vokietija
Čėsna J., Australia
Doniela J., Australia
Majauskas J., V. Vokietija

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

L.K.V.S. RAMOVĖS Adelaidės, Australijoje, skyriaus valdyba 1978 m. Iš k.: P. Stasaitis — narys kultūros reikalams, A. Mikeliūnas — vicepirm., P. Mikužis — pirmininkas, K. Cieminis — išdininkas ir B. Kryžanauskas — sekretorius.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Cekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrrior" ar kt.